



USAID
OD AMERIČKOG NARODA

PROJEKT PRAVOSUĐE PROTIV KORUPCIJE
U BOSNI I HERCEGOVINI

ANALIZA KAZNENE POLITIKE U PREDMETIMA KORUPCIJE, PRIVREDNOG I ORGANIZOVANOG KRIMINALA

UZ PRAKTIČNE PREPORUKE ZA SUDIJE I TUŽIOCE

Sarajevo, 2022. godine

Izjava o odricanju odgovornosti:

Stavovi i mišljenja izneseni u ovom dokumentu ne odražavaju nužno stavove i mišljenja USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Sadržaj

| | |
|---|------------|
| Skraćenice..... | 3 |
| Foreword | 4 |
| Predgovor | 5 |
| Reviewer’s commentary..... | 8 |
| Stručni osvrt recenzentkinje..... | 9 |
| Summary of the findings of the analysis | 12 |
| Sažetak rezultata analize | 13 |
| Uvod | 31 |
| | |
| Poglavlje I – Ciljevi i metodologija korištena za analizu kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala..... | 39 |
| Ciljevi analize | 39 |
| Predmet i metodologija istraživanja..... | 40 |
| Pregled izabranih krivičnih djela i primijenjenih modela uzorkovanja..... | 47 |
| | |
| Poglavlje II – Rezultati istraživanja i analize | 51 |
| Vrste i visina izrečenih krivičnopravnih sankcija..... | 51 |
| Primjena uvjetne osude | 61 |
| Ublažavanje kazne | 79 |
| Presude na osnovu priznanja krivnje, priznanja izvršenja krivičnog djela, sporazuma o priznanju krivnje i kazneni nalog | 96 |
| Učestalost žalbi zbog odluka o krivičnopravnim sankcijama i odluke drugostepenih sudova..... | 99 |
| | |
| Preporuke..... | 103 |
| Dodaci | 115 |

Skraćenice

| | |
|--------------|---|
| Analiza | Analiza kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, uz praktične preporuke |
| BiH | Bosna i Hercegovina |
| BD BiH | Brčko distrikt Bosne i Hercegovine |
| CMS | Sistem za automatsko upravljanje predmetima u sudovima |
| EU | Evropska unija |
| FBiH | Federacija Bosne i Hercegovine |
| KN | Predmet okončan presudom kojom se izdaje kazneni nalog |
| KPS | Predmet okončan presudom na osnovu priznanja krivnje |
| KTK | Oznaka predmeta korupcijskog kriminala u tužilaštvima |
| KTO | Oznaka predmeta organizovanog kriminala u tužilaštvima |
| KTPO | Oznaka predmeta privrednog kriminala u tužilaštvima |
| KZ BD BiH | Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine |
| KZ BiH | Krivični zakon Bosne i Hercegovine |
| KZ FBiH | Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine |
| KZ RS (2017) | Krivični zakonik Republike Srpske |
| PK | Predmet okončan presudom nakon priznanja krivnje na glavnom pretresu |
| Projekt | USAID-ov projekt Pravosuđe protiv korupcije u BiH |
| Raniji KZ RS | Raniji Krivični zakon Republike Srpske |
| RP | Predmet okončan u redovnom krivičnom postupku |
| RS | Republika Srpska |
| S | Predmet okončan presudom na osnovu sporazuma o priznanju krivnje |
| Sl. glasnik | Službeni glasnik |
| TCMS | Sistem za automatsko upravljanje predmetima u tužilaštvima |
| UN | Ujedinjene nacije |
| US | Ustavni sud |
| VSTV | Visoko sudsko i tužilačko vijeće |
| ZKP | Zakon o krivičnom postupku |

Foreword

Protecting communities from crime by prosecuting offenders is a fundamental function of the society that the criminal justice system is responsible for. Every country strives towards establishing an effective legal system that ensures efficient, high-quality, and fair criminal proceedings thus fulfilling its mandate and purpose. Pronouncing appropriate criminal sanctions against offenders is the ultimate goal of the criminal justice system that attests to the functioning of the justice system and its responsibility towards the perpetrator of the criminal offence and the public as a whole.

Corruption, economic, and organized crime have a negative impact on the economic and social stability and undermine every jurisdiction's effort to achieve prosperity. Bosnia and Herzegovina (BiH) is affected with serious forms of these crimes and is facing difficult challenges in prosecuting them.

Having placed focus on these crimes, the USAID's Judiciary Against Corruption Activity (JACA) conducted an analysis of the sentencing policy in cases of corruption, economic crime, and organized crime (Analysis). The objective of the Analysis is to scrutinize particular issues that have been identified as areas of concern, and to offer arguments for their resolution. The final goal is to strengthen judiciary's response to these crimes that pose the biggest threat to social assets protected under criminal legislation and social prosperity. The Analysis focuses on the sentencing part of the proceedings, after the defendant has been found guilty, and the manner in which the criminal sanction against him is meted out. These statutory elements are central to the courts' sentencing policy.

Valuable expert support in the preparation of the Analysis was provided by **dr.sc. Ljiljana Filipović**, Judge of the Supreme Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina (FBiH) as an expert reviewer, **Emir Neradin**, Judge of the Supreme Court of the FBiH, as a leader of the expert team, and members of the expert team: **Osman Alibabić**, Judge of the Cantonal Court in Bihać, **Olga Pantić**, Chief Prosecutor of the District Public Prosecutor's Office in Bijeljina and **Amir Bajrić**, Head of the Section for Economic Crime of the Zenica-Doboj Cantonal Prosecutor's Office. The staff of the USAID JACA provided constant support in the preparation of the Analysis. The process included the preparation of the methodology, analysis of the High Judicial and Prosecutorial Council of BiH (HJPC BiH) data on all finalized cases of corruption, economic, and organized crime during a five-year period, identification and analysis of 247 cases, analysis and summary of individual

Predgovor

Zaštita društva od kriminala procesuiranjem učinitelja krivičnih djela osnovna je društvena funkcija koju treba da ispuni sistem krivičnog pravosuđa. Uspostava učinkovitog sistema koji obezbjeđuje efikasan, kvalitetan i fer krivični postupak je cilj kojem teži svaki pravni sistem kako bi ispunio svoj zadatak i opravdao svrhu svoga postojanja. Izricanje adekvatnih krivičnih sankcija učiniteljima krivičnih djela je kruna rezultata krivičnog pravosuđa i odraz funkcionisanja sistema pravde prema učinitelju krivičnog djela i javnosti u cjelini.

Korupcija, privredni i organizovani kriminal su negativne pojave koje urušavaju ekonomsku i društvenu stabilnost i potencijale za prosperitetni razvoj društva u svakoj državi. Bosna i Hercegovina (BiH) se suočava sa značajnim pojavnim oblicima ovih vrsta kriminala i posebnim izazovima u borbi protiv njih.

Uzimajući u obzir činjenicu da su ova krivična djela u fokusu USAID-ovog projekta Pravosuđe protiv korupcije (Projekt), pristupljeno je izradi Analize kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala (Analiza). Dokument je rezultat identifikovane potrebe da se otvore određena pitanja u ovoj oblasti i pruže argumenti za njihovo razmatranje. Konačan cilj je unaprijediti učinkovitost odgovora pravosuđa na one oblike kriminala koji predstavljaju najveću opasnost za društvena dobra zaštićena krivičnim zakonodavstvom i prosperitet društva. Ova Analiza se fokusira na dio postupka kod donošenja presude kojom se optuženi oglašava krivim – izbor krivičnopravne sankcije i odmjeravanje kazne. To su pravni instituti koji leže u osnovi kaznene politike sudova.

Značajnu stručnu podršku u izradi ove Analize pružili su **dr.sc. Ljiljana Filipović**, sutkinja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) u svojstvu stručne recenzentkinje, **Emir Neradin**, sudija Vrhovnog suda FBiH, u svojstvu voditelja stručnog tima, i članovi i članica stručnog tima: **Osman Alibabić**, sudija Kantonalnog suda u Bihaću, **Olga Pantić**, glavna okružna javna tužiteljica Okružnog javnog tužilaštva u Bijeljini i **Amir Bajrić**, šef Odsjeka za privredni kriminal Kantonalnog tužilaštva Zeničko-dobojskog kantona. Osoblje Projekta je pružalo kontinuiranu podršku tokom procesa izrade Analize. Proces analize je obuhvatio izradu metodologije za analizu, analizu podataka Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH (VSTV BiH) o svim pravosnažno okončanim predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala u petogodišnjem periodu, zatim identifikaciju i analizu pojedinačnih 247 predmeta koji su pravosnažno okončani osuđujućom presudom, analizu i sintezu individualnih nalaza prema određenim oblastima, izradu teksta Analize, te općih

findings in the specific fields, drafting of the narrative analysis, general recommendations and guidelines, and expert review. The process itself was very complex and demanding in terms of the subject-matter and the issues analyzed as well as the time invested by every consultant, in particular the leader of the expert team who coordinated the process and prepared the narrative analysis, general recommendations and practical guidelines based on the findings. Members of the expert team convened several meetings in addition to their individual work. Expert review of the methodology and the text of the Analysis offers important suggestions and comments to ensure that the Analysis provides sufficient and reliable information for achieving its objectives. The contribution of all these judges and prosecutors is therefore very valuable and JACA is grateful for their support. The findings and the recommendations of the Analysis were considered by the judges and prosecutors, members of the Panel for harmonization and enhancement of judicial and prosecutorial case law, held during the Criminal Justice Conference in June 2022 in Neum and Conference of Prosecutors in October 2022, in cooperation with the Association of Judges of the FBiH, Association of Prosecutors of the FBiH and the Centers for Judicial and Prosecutorial Training of the FBiH and the Republika Srpska (RS). JACA would like to thank the HJPC BiH and the Secretariat of the HJPC for their outstanding cooperation in sharing information on finalized cases of corruption, economic, and organized crime, and to all courts who assisted us in gathering verdicts for the purpose of the analysis.

i praktičnih preporuka, kao i stručnu recenziju. Proces izrade Analize je bio veoma složen i zahtjevan, kako u pogledu složenosti materije i pitanja obuhvaćenih analizom, tako i u pogledu vremena koje je svaki konsultant trebao posvetiti, a posebno voditelj stručnog tima, koji je ujedno koordinirao proces, te izradio i prezentirao integrirani tekst Analize, opće i praktične preporuke – smjernice utemeljene na nalazima Analize. Članovi stručnog tima su, osim individualnog rada, održali niz višesatnih sastanaka. Stručna recenzija metodologije i teksta Analize je pružila važne sugestije i komentare kako bi tekst, u svrhu ostvarenja ciljeva Analize, pružao dostatne i kvalitetne informacije. Stoga je doprinos ovih sudija i tužilaca veoma značajan i Projekt se zahvaljuje svima na podršci. Nalazi i preporuke Analize razmotreni su od strane sudija i tužilaca, učesnika Panela posvećenog harmonizaciji i unapređenju sudske i tužilačke prakse, koji su organizovani u okviru Krivičnog savjetovanja u Neumu, juni 2022. godine i Savjetovanja tužilaca, oktobar 2022. godine, u saradnji sa Udruženjem sudija FBiH, Udruženjem tužilaca FBiH i Centrima za edukaciju sudija i tužilaca FBiH i Republike Srpske (RS). Također, Projekt se zahvaljuje Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH i Sekretarijatu VSTV BiH na odličnoj saradnji u dostavljanju informacija o pravosnažno okončanim predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, te svim sudovima kojima smo se obratili i koji su pružili podršku u prikupljanju presuda koje su bile predmet analize.

Reviewer's commentary

The purpose of the Analysis was to provide insight into the sentencing policy in the cases of corruption, economic, and organized crime, and to identify risks and weaknesses associated with the sentencing practice that can affect the pronouncement of appropriate and deterring sanctions for these criminal offences.

To fulfill that objective, extensive research of the caselaw was conducted. The total of 247 convictions handed down by BiH courts in all four jurisdictions that became final in the period from 2017 to 2021 were analyzed. The subject of the research and analysis were verdicts in the cases of the most common criminal offences categorized as corruption, economic, and organized crime.

The research provided substantive data not only about the types of criminal sanctions pronounced and the sentences determined and imposed, but also about the circumstances that led the courts to opt for specific criminal sanctions. Particularly important was the data on the severity of violation and endangering of protected assets covered by the Analysis, which provided insight into the structure of the criminal offences of corruption, economic, and organized crime, taking into account what the public commonly perceives as the “severity of the criminal offence”. This data enabled the assessment of the extent to which these circumstances were instrumental in the pronouncement of criminal sanctions.

Special attention was given to collecting and analyzing data needed to assess the consistency in the application of legal provisions governing the selection of criminal sanctions and meting out of sentences. The Analysis has revealed deficiencies in the decision-making process for determining criminal sanctions, the meting out of sentences, and the drafting of verdicts.

The gathered data is presented in the Analysis and its appendices and thoroughly analyzed following an overview highlighting the importance of the sentencing policy in cases of corruption, economic, and organized crime and the research and analysis methodology.

Research findings are presented and explained in relation to individual types of imposed criminal sanctions and the imposed and determined sentences. Special attention was given to the analysis of data on suspended and mitigated sentences. In addition to the

Stručni osvrt recenzentkinje

Cilj Analize je bio omogućiti uvid u praksu kažnjavanja za krivična djela korupcije, privrednog i organiziranog kriminala, te identificirati rizike i slabosti te prakse koji mogu dovesti u pitanje izricanje adekvatnih i odvraćajućih krivičnih sankcija za ova krivična djela.

Kako bi se taj cilj ostvario izvršeno je obimno istraživanje sudske prakse. Analizirano je, u odluci o kazni, ukupno 247 osuđujućih presuda sudova u BiH, iz sve četiri jurisdikcije, koje su postale pravosnažne u periodu od 2017-2021. Predmet istraživanja i analize bile su presude koje su se odnosile na najučestalija krivična djela iz grupe krivičnih djela korupcije, privrednog i organiziranog kriminala.

Provedenim istraživanjem prikupljen je veliki broj podataka koji su se odnosili ne samo na vrste izrečenih krivičnopравnih sankcija i mjeru izrečene ili utvrđene kazne, nego i na okolnosti koje su sudovi označili kao relevantne za izbor vrste i mjere krivičnopравne sankcije. Posebnu vrijednost predstavlja pribavljanje podataka koji se odnose na jačinu povrede ili ugrožavanja dobra zaštićenog krivičnim djelima koji su bili predmet Analize, što je omogućilo i stjecanje uvida u strukturu krivičnih djela korupcije, privrednog i organiziranog kriminala s obzirom na ono što se u općoj javnosti najčešće percipira kao „težina krivičnog djela“. Prikupljanje i tih podataka omogućilo je donošenje ocjene u kojoj je mjeri ta okolnost došla do izražaja u izrečenoj krivičnopравnoj sankciji.

Posebna pažnja je posvećena pribavljanju i analizi podataka koji su neophodni za utvrđenje dosljednosti primjene zakonskih odredaba koje se odnose na izbor krivičnopравnih sankcija i odmjeravanje kazne. Vrlo određeno je ukazano i na uočene slabosti kako u postupku odlučivanja o krivičnopравnoj sankciji i mjeri kazne, tako i pri pismenoj izradi presude.

Nakon što je najprije dat osvrt o značaju kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organiziranog kriminala i metodologiji istraživanja i analize, u Analizi i njenim dodacima su na odgovarajući način predstavljeni prikupljeni podaci a, potom, na adekvatan način i analizirani.

Rezultati istraživanja su predstavljeni i obrađeni s obzirom na vrste izrečenih krivičnopравnih sankcija i mjeru izrečenih ili utvrđenih kazni. Posebna pažnja je posvećena analizi podataka o

data on the manner in which the analyzed verdicts were rendered (verdicts rendered following the main trial, verdicts based on the admission of guilt or admission of criminal offense, plea agreements and warrants to pronounce a sentence) and how that process influenced the selection of the type and the measure of the criminal sanction, the data on the number of appeals against decisions on criminal sanctions and decisions of second-instance courts was collected and analyzed as well. Research and analysis findings are concisely and comprehensively presented for each analyzed area.

Conclusions about the sentencing policy of the courts in Bosnia and Herzegovina in cases involving the mentioned categories of criminal offences are based on the systematic and extensive research. Initially, these conclusions are presented as “general conclusions” pertaining to the analysis of a specific dataset. Subsequently, they are further expounded upon to ensure that the reader comprehends their essence and foundation.

Particularly valuable are concise general recommendations for the courts, the HJPC of BiH and the Centers for Judicial and Prosecutorial Training, including the practical recommendations for judges and prosecutors. Based on the previously presented and analyzed research findings, these clear and specific recommendations should foster a better understanding of the legal provisions governing criminal sanctions and sentencing and, in particular, provisions on suspended and mitigated sentences and facilitate their practical application.

The Analysis offers valuable insight into the sentencing policy of the courts in cases of corruption, organized crime, and economic crime, as well as the rationale behind that policy. By pinpointing deficiencies in the courts’ ability to render and elucidate decisions on criminal sanctions in written verdicts, along with practical recommendations for judges and prosecutors, this Analysis serves as a valuable tool for enhancing the decision-making process and the drafting of clear and concise explanations of criminal sanctions in verdicts.

Ljiljana Filipović, Ph.D.

Judge of the Supreme Court of FBiH

primjeni uvjetne osude i instituta ublažavanja kazne. Osim što su prikupljeni i analizirani podaci koji se odnose na način donošenja analiziranih presuda (presude donijete nakon održanog glavnog pretresa, presude na osnovu priznanja krivnje, priznanja izvršenja krivičnog djela, sporazuma o priznanju krivnje i na osnovu optužnice sa zahtjevom za izdavanje kaznenog naloga) i utjecaj te okolnosti na izbor vrste i mjere krivičnopravne sankcije, pribavljeni su i analizirani podaci o učestalosti žalbi zbog odluka o krivičnopravnim sankcijama i odlukama drugostepenih sudova.

Rezultati istraživanja i analize su za svaku analiziranu oblast jasno i pregledno izneseni.

Sistematično i obimno istraživanje omogućilo je donošenje zaključaka o kaznenoj politici sudova u BiH u predmetima koji se odnose na ove grupe krivičnih djela. Ti su zaključci prezentirani najprije kao „opći zaključci“ u vezi sa analizom određene grupe podataka a potom su ti „opći zaključci“ razrađivani na način koji čitatelju omogućava cjelovit uvid u sadržinu zaključka i njegove osnove.

Posebnu vrijednost Analize predstavljaju jasno izražene opće preporuke za sudove, VSTV BiH i centre za edukaciju sudija i tužitelja, te praktične preporuke za sudije i tužitelje. Zasnovane na prethodno predstavljenim i analiziranim rezultatima istraživanja i jasno i određeno prezentirane, te preporuke bi trebale doprinijeti boljem razumijevanju zakonskih odredaba koje se odnose na izbor vrste krivičnopravne sankcije i odmjeravanje kazne te, posebno, odredaba o uvjetnoj osudi i ublažavanju kazne i olakšati njihovu praktičnu primjenu.

Iz navedenih razloga, Analiza omogućava uvid u kaznenu politiku sudova u odnosu na krivična djela korupcije, privrednog i organiziranog kriminala i na osnovu te kaznene politike. Uz to, identifikacijom uočenih slabosti u postupku odlučivanja i obrazlaganju odluka o krivičnopravnim sankcijama u pismeno izrađenim presudama i, s tim u vezi, datim praktičnim preporukama za sudije i tužitelje, Analiza će doprinijeti unaprijeđenju postupka sudskog odlučivanja o krivičnopravnim sankcijama i obrazlaganja odluka o krivičnopravnim sankcijama u presudama.

dr.sci. Ljiljana Filipović,

sudija Vrhovnog suda FBiH

Summary of the findings of the analysis

USAID's Judiciary Against Corruption Activity (JACA) has prepared the Analysis of Sentencing Policy in the Cases of Corruption, Economic crime, and Organized Crime to determine the recent sentencing policy of the courts in cases involving these criminal offences and to provide arguments for its comprehensive examination. The purpose of the Analysis is to gain insight into the pronouncement of sentences for the relevant criminal offences, based on a representative sample of final verdicts, and to identify risks and weaknesses that can hinder pronouncement of adequate and deterring criminal sanctions for these types of criminal offences. The Analysis focuses on examining the appropriateness and consistency of judicial authority exercised by courts in imposing punishments, particularly in light of mitigating and aggravating circumstances. The Analysis offers implementable recommendations for judicial institutions and practical guidelines for holders of judicial functions, which should contribute to the improvement and harmonization of sentencing standards in cases with similar factual description and the same/similar legal qualification.

The Analysis is a useful resource for development and implementation of educational activities for judges and prosecutors working on these cases. Moreover, it provides valuable information that can assist executive and legislative bodies in identifying areas of the legal framework that require modification.

The Analysis is based on the study of convictions that entered into force during a five-year period (2017-2021) in 247 criminal cases involving selected criminal offences. Criminal offences were selected based on the data of the HJPC BiH focusing on the frequency of offences, the importance of the protected asset and the significance attributed to these offences in the fight against corruption, especially high corruption.

In the introduction, the Analysis highlights the importance of the sentencing policy in cases of corruption, economic, and organized crime.

Chapter I provides information on the objectives and the methodology used to analyze the current practice of meting out and determining criminal sanctions for the criminal offences covered by the Analysis.

Sažetak rezultata analize

USAID-ov projekt Pravosuđe protiv korupcije je izradio Analizu kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala sa namjerom da utvrdi kakva je kaznena politika sudova kada su u pitanju pomenuta krivična djela u novije vrijeme, i pruži argumente neophodne za njeno svestrano razmatranje. Cilj Analize je da, kroz istraživanje reprezentativnog uzorka osuđujućih pravosnažnih sudskih presuda, omogući uvid u praksu kažnjavanja za krivična djela obuhvaćena Analizom, te identifikuje rizike i slabosti u praksi koji mogu dovesti u pitanje izricanje adekvatnih i odvraćajućih krivičnih sankcija u ovim vrstama krivičnih djela. Pri tome, u fokusu Analize je pravilnost i dosljednost u primjeni zakonskih ovlaštenja koja sudovi imaju pri odmjeravanju kazni, a posebno primjena olakšavajućih i otežavajućih okolnosti. Uzimajući u obzir rezultate istraživanja, Analiza pruža realno provodive preporuke za pravosudne institucije i praktične preporuke za nosioce pravosudnih funkcija, čija bi implementacija doprinijela unapređenju i ujednačavanju standarda pri odmjeravanju kazni u predmetima sličnog činjeničnog opisa i iste/slične pravne kvalifikacije.

Analiza također predstavlja koristan resurs za kreiranje i implementaciju edukativnih aktivnosti za sudije i tužioce u ovoj oblasti, te sadrži informacije koje mogu biti od koristi izvršnim i zakonodavnim tijelima prilikom identifikacije potreba za izmjenama i dopunama zakonskog okvira.

Analiza se zasniva na istraživanju osuđujućih presuda koje su tokom petogodišnjeg perioda (2017-2021) postale pravosnažne za odabrana krivična djela u 247 krivičnih predmeta. Izbor krivičnih djela obuhvaćenih Analizom je izvršen na osnovu podataka VSTV BiH, prema njihovoj učestalosti, značaju zaštićenog dobra i važnosti koja im se pridaje u sveukupnoj borbi protiv korupcije, a posebno u borbi protiv korupcije visokog nivoa.

U uvodu Analize ukazano je na značaj kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala.

Chapter II contains findings of the analysis of the final convictions for selected criminal offences and provides an overview of the current situation and identified deficiencies in courts' practice that significantly affect their sentencing policy. These findings are divided into five areas: 1) Types and duration of criminal sanctions, 2) Use of suspended sentence, 3) Mitigation of sentence, 4) Verdicts based on the admission of guilt, admission of the commission of a criminal offense, plea agreements and warrants to pronounce the sentence and 5) Prevalence of appeals about decisions on the criminal sanction and decisions of second instance courts.

Even though the criminal sanctions against individual perpetrators are based on the court's evaluation of circumstances in each specific case, the conclusions arising from the Analysis paint a general picture of the sentencing policy in BiH when selected criminal offences of corruption, economic crime, and organized crime are concerned. Predominance of suspended sentences and sentences that do not exceed the first third of the foreseen range of duration of the sentence, and mitigated sentences are the main feature of the courts' sentencing policy in cases involving selected criminal offences. Although the results of the research indicate certain significant omissions, as well as the inconsistency of the courts in determining all the circumstances of importance for the selection of criminal sanctions and sentencing, as well as the potential omissions of the prosecutors, the circumstances that primarily influenced the sanctioning policy of the courts in the analyzed cases are the lesser severity of crimes in the analyzed sample of cases (smaller amounts of acquired material gain, damage incurred and other amounts, and predominantly basic forms of criminal offenses) and the manner in which cases were resolved, mainly through verdicts based on consensual behavior of parties.

The general conclusion is that the individualization of criminal sanctions in practice shows certain deficiencies in terms of the protection of assets that are the subject of criminal legislation in the application of legal provisions and in the efficiency of judiciary in the fight against these types of criminal offences. When sentencing, the courts pay much more attention to subjective circumstances related to the perpetrator, which then prevail over the objective circumstances related to the crime that courts tend to overlook completely during sentencing.

The findings of the Analysis highlight the need for a proper and consistent application of legal provisions when selecting criminal sanctions and imposing sentences, which can be achieved by training of practitioners and developing the case law in that direction.

U Poglavlju I date su informacije o ciljevima i metodologiji koja je korištena u svrhu analize stanja u oblasti odmjeravanja i utvrđivanja krivičnopравnih sankcija za krivična djela obuhvaćena Analizom.

Poglavlje II sadrži rezultate analize osuđujućih pravosnažnih presuda za izabrana krivična djela, daje prikaz stanja i uočenih nedostataka u praksi sudova, koji bitno utiču na sudsku kaznenu politiku. Prezentirani su rezultati analize u 5 oblasti: 1) Vrste i visina izrečenih krivičnopравnih sankcija, 2) Primjena uvjetne osude, 3) Ublažavanje kazne, 4) Presude na osnovu priznanja krivnje, priznanja izvršenja krivičnog djela, sporazuma o priznanju krivnje i uz kazneni nalog i 5) Učestalost žalbi zbog odluka o krivičnopравnim sankcijama i odluke drugostepenih sudova.

Iako se individualizacija krivičnopравne sankcije učiniocu određenog krivičnog djela zasniva na procjeni suda o okolnostima svakog konkretnog slučaja, sinteza zaključaka koji proizilaze iz rezultata ove Analize daje opću sliku stanja kaznene politike u BiH u izabranim krivičnim djelima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala. Dominacija uvjetne osude i kazne odmjerene u prvoj trećini propisanog raspona kazne, odnosno ublažene kazne, glavne su karakteristike kaznene politike sudova u predmetima koji se odnose na odabrana krivična djela. Iako rezultati istraživanja ukazuju na određene značajnije propuste, kao i na nedosljednost sudova kod utvrđivanja svih okolnosti od značaja za izbor krivičnopравnih sankcija i odmjeravanja kazne, te na potencijalne propuste tužilaca, okolnosti koje su primarno odredile kaznenu politiku sudova u analiziranim predmetima jesu manja težina krivičnih djela u analiziranom uzorku predmeta (manji iznosi pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete i drugi iznosi, uz dominaciju osnovnih oblika krivičnih djela), kao i način okončanja najvećeg broja predmeta presudama koje se zasnivaju na različitim oblicima konsenzualnog postupanja stranaka.

Opći je zaključak da individualizacija krivičnih sankcija u praksi pokazuje određene manjkavosti sa aspekta zaštite dobara koja su predmet krivičnopравnog zakonodavstva, primjene zakonskih odredbi i učinkovitosti pravosuđa u borbi protiv ovih vrsta kriminala. Prilikom odmjeravanja kazni, sudovi znatno veću pažnju posvećuju nizu okolnosti subjektivnog karaktera koje se odnose na učinitelja, koje stoga ostvaruju prevagu nad okolnostima objektivnog karaktera koje se odnose na krivično djelo, a koje sudovi opet nerijetko u potpunosti zanemaruju kod odmjeravanja kazni.

Rezultati Analize prije svega ukazuju na potrebu osiguranja pravilne i dosljedne primjene važećih zakonskih odredaba kod izbora krivičnopравnih sankcija i odmjeravanja kazni, putem edukacije praktičara i razvojem sudske prakse u tom pravcu.

For some time now, numerous reports from non-governmental and international organizations have emphasized the importance and necessity of implementing a “stricter sentencing policy”. What sets this particular Analysis apart from previous reports is its results and findings that are based on the study of the case law regarding specific criminal offenses and their methods of perpetration. The analysis argues for targeted interventions to improve the case law regarding these criminal offenses, as well as potential changes to the legal framework, all to strengthen the judicial response to these types of crimes.

The findings of the analysis for each of the areas studied are as follows:

1. Types and duration of criminal sanctions:

General conclusion: Judicial sentencing policy for corruption, economic and organized crime cases in Bosnia and Herzegovina is such that the courts most often impose a suspended sentence, while sentences either fall at the lower end of the legally prescribed sentence range or are subject to mitigation. This sentencing policy is a reflection of a considerable number of verdicts passed on the basis of some form of consensual behavior of the parties in criminal proceedings, the prevalence of finalized cases for less serious criminal offenses and flaws in application of relevant legal provisions in certain cases.

- a. Over a five-year period analyzed, only **a small percentage of cases resulted in a conviction following the main trial** (21%), while 79% were resolved through a verdict based on some form of parties’ consensus. This has a notable influence on the courts’ sentencing policy.
- b. **In deciding on the criminal sanction, courts tend to opt for suspended sentences** (53%), over imprisonment (effectively imposed or determined – 38.8%), and fine as the principal punishment (15%).
- c. **The imposed sentences usually fall at the lower end of the legally prescribed range** for a specific criminal offense (60,3%) or are subject to mitigation (39,3%). A sentence falling in the middle of the legally prescribed range was imposed in only one case (0.4%).

U brojnim izvještajima nevladinih i međunarodnih organizacija se već duže vrijeme ukazuje na značaj i potrebu „pooštavanja kaznene politike“. Ono što ovu Analizu razlikuje u odnosu na druge izvještaje je to što se rezultati ove analize i zaključci koji iz nje proizilaze baziraju na istraživanju sudske prakse za konkretna krivična djela i prema njihovim oblicima izvršenja. Analiza pruža argumente za konkretne intervencije u razvoju sudske prakse u odnosu na ta krivična djela i, potencijalno, intervencije u zakonodavnom okviru, sve u cilju jačanja odgovora pravosuđa na ove oblike kriminala.

Rezultati analize za svaku od analiziranih oblasti pokazuju sljedeće:

1. Vrste i visina izrečenih krivičnopравnih sankcija:

Opći zaključak: Sudska kaznena politika u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala u BiH je takva da sudovi najčešće izriču uvjetnu osudu, dok su kazne odmjerene u donjem dijelu zakonom propisanog raspona kazne ili su ublažene. Ovakva kaznena politika je odraz velikog broja presuda donesenih na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka u krivičnom postupku, dominantnog udjela krivičnih djela manje težine u pravosnažno okončanim predmetima, i propusta u primjeni relevantnih zakonskih odredaba u određenom broju predmeta.

- a. U okviru petogodišnjeg perioda obuhvaćenog analizom, **veoma mali broj predmeta je okončan pravosnažnom osuđujućom presudom donesenom nakon provedenog glavnog pretresa (21%)**, dok je 79% predmeta okončano presudom donesenom na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka, što značajno utiče na kaznenu politiku sudova.
- b. **Pri izboru vrste krivičnopравne sankcije sudovi se najčešće opredjeljuju za uvjetnu osudu (53%)**, zatim kaznu zatvora (izrečena ili utvrđena – 38,8%), te novčanu kaznu kao glavnu kaznu (15%).
- c. **Izrečene kazne su u najvećem broju predmeta odmjerene u donjem dijelu propisanog raspona kazne za konkretno krivično djelo (60,3%) i ublažene kazne (39,3%)**, a samo u jednom predmetu je kazna izrečena u sredini raspona propisane kazne (0,4%).

2. Use of suspended sentence

General conclusion: In the total sample of finalized corruption and economic crime cases analyzed, suspended sentences were the most common criminal sanction. There are many reasons for this. The frequency of suspended sentences was influenced mainly by the actual gravity of the criminal offense, predominance of consensual verdicts and inadequate consideration of all statutory requirements for suspended sentences.

- a. **The fact that suspended sentences were used as a more lenient criminal sanction in over half of the analyzed cases (53%)** indicates that courts have a tendency to choose suspended sentences broadly, as a more lenient or alternative criminal punishment.
- b. **The frequency of suspended sentences was influenced mainly by the actual gravity of the criminal offense**, predominance of consensual verdicts (83%), and inadequate consideration of all statutory requirements for suspended sentences (32% of cases), and, where applicable, inconsistent approach to, or consideration of (weight assigned to) the circumstances relevant to the choice of a suspended sentence.
- c. In the majority of cases (92%), **the severity of the violation of the protected asset**, as indicated by factors such as the amount of proceeds of the crime, the damage incurred, the amount of the liability whose payment is avoided, or the value of the gift given or received, does not exceed the statutory thresholds required for the basic or other forms of the given criminal offense by a significant amount. This demonstrates that, in the majority of cases where a suspended sentence is imposed, the actual severity of the criminal offenses falls on the lower end of the spectrum, aligning with the lawmakers' intention to use suspended sentences for less serious criminal offenses. However, the fact that protected assets were significantly violated in 8% of cases in which a suspended sentence was imposed, highlights the importance of considering this circumstance with due attention, particularly in the context of general and specific deterrence.
- d. **The prevalence of verdicts reached through some form of consensus among parties (83%) in cases where a suspended sentence is imposed significantly affects the overall scope of the use of suspended sentences.** The number of verdicts based on plea agreements (51%) is particularly notable and, as a rule in practice, it is characterized by a tendency to choose a more lenient type

2. Primjena uvjetne osude

Opći zaključak: U ukupnom uzorku pravosnažno okončanih predmeta korupcije i privrednog kriminala, kod izbora krivičnopravne sankcije prevagu ima uvjetna osuda, a ne kazna. Razlozi su višestruki, a najveći uticaj na obim primjene uvjetne osude imaju stvarna težina krivičnog djela, dominacija presuda koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka i izostanak adekvatnog utvrđenja svih zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude.

- a. **Primjena uvjetne osude kao blaže krivičnopravne sankcije u nešto više od polovine analiziranih predmeta (53%)** pokazatelj je tendencije sudova da na širokoj osnovi primjenjuju uvjetnu osudu kao blažu, odnosno kao alternativnu krivičnopravnu sankciju.
- b. **Najveći uticaj na obim primjene uvjetnih osuda** imaju stvarna težina krivičnog djela, dominacija presuda koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka (83%), nedostatak adekvatnog utvrđenja zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude (32% predmeta) i, u primjenjivim situacijama, nejednak pristup (pažnja) ocjeni okolnosti od značaja za izbor uvjetne osude.
- c. **Jačina povreda zaštićenog dobra**, na koju ukazuje visina iznosa pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete, iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava, ili iznosa datog ili primljenog dara, u najvećem broju predmeta (92%) ne predstavlja veće iznose koji u značajnoj mjeri prelaze iznose koji su neophodni za postojanje osnovnog ili drugog oblika datog krivičnog djela. To pokazuje da je stvarna težina krivičnih djela u najvećem broju predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda manja, što je u skladu sa intencijom zakonodavca da se uvjetna osuda izriče za lakše oblike krivičnih djela. Ipak, činjenica da u 8% predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda postoji značajan stepen povrede zaštićenog dobra ukazuje na potrebu da se ova okolnost razmatra sa dužnom pažnjom, posebno u kontekstu generalne i specijalne prevencije.
- d. **Dominacija presuda donesenih na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka (83%)** u ukupnom broju predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda ima značajan uticaj na ukupan obim primjene uvjetnih osuda. Posebno se ističe obim presuda donesenih na osnovu sporazuma o priznanju krivnje (51%), gdje stranke pregovaraju o krivičnopravnoj sankciji, i koje u pravilu karakteriše tendencija izbora blaže vrste krivičnopravne sankcije ili manje visine kazne od očekivane u redovnom postupku, o čemu konačno odlučuje sud.

or duration of the criminal sanction than what might be expected in regular proceedings, subject to the final decision of the court.

- e. **In almost one-third of the analyzed cases (32%), the explanations of verdicts do not adequately address all legal requirements necessary to impose a suspended sentence.** Furthermore, in 8% of cases, verdicts do not explain the decision on the criminal sanction, while in 24% of cases, explanations refer to the circumstances considered, but the court's evaluation of how well the sentencing purposes were fulfilled in light of those circumstances is absent. This suggests that in many cases the courts did not adequately consider the statutory requirements for imposing a suspended sentence as a more lenient criminal sanction or as an alternative measure.
- f. **The courts most frequently considered the following circumstances when opting for a suspended sentence:** admission of guilt or commission of the criminal offense, lack of previous convictions by the perpetrator, and the perpetrator being a parent and/or married. The family situation of the perpetrator, which can provide important insight into the character of the individual and the potential effectiveness of a suspended sentence in their case, is often lightly taken by the courts.
- g. **To a certain extent, the courts have an inconsistent approach to determining the circumstances that influence the application of a suspended sentence.** On one hand, they diligently consider mitigating factors such as lack of previous convictions, admission of the criminal offense, and family situation when deciding on the type of criminal sanction. On the other hand, in some cases, they neglect aggravating factors such as previous convictions, number of criminal acts, and amount of proceeds of crime that do not support a suspended sentence as an adequate criminal sanction or, even when such factors are established, fail to effectively consider their relevance to the adequacy of the suspended sentence as a criminal sanction in the case.
- h. **The analysis findings suggest that judges and prosecutors require further training,** particularly in relation to the requirements for applying a suspended sentence and evaluating circumstances that impact the severity of the sentence. Such training is necessary to ensure consistent application of the rules for selecting a criminal sanction and meting out sentences.

- e. **Presude u gotovo trećini analiziranih predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda (32%), u obrazloženju ne sadrže adekvatna utvrđenja svih zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude.** Od toga, u 8% predmeta presude ne sadrže obrazloženje odluke o krivičnopravnoj sankciji, a u 24% predmeta navedene su okolnosti koje su cijenjene, ali bez ocjene suda o postizanju svrhe uvjetne osude, uzimajući u obzir te okolnosti. To je pokazatelj da su sudovi u značajnom broju predmeta olako pristupili utvrđivanju zakonskih uvjeta za primjenu uvjetne osude kao blaže krivičnopravne sankcije, odnosno alternativne mjere.
- f. **Najčešće okolnosti koje su sudovi cijenili pri izboru uvjetne osude su:** priznanje krivnje/krivičnog djela, neosuđivanost učinitelja, da je učinitelj roditelj i da je u braku. Sudovi olako uzimaju porodične prilike učinitelja kao okolnost koja ukazuje na ličnost u odnosu na koju će uvjetna osuda postići svoju svrhu.
- g. **Sudovi, u određenoj mjeri, pokazuju različit pristup utvrđivanju okolnosti od kojih ovisi primjena uvjetne osude.** S jedne strane, okolnosti koje imaju karakter olakšavajućih (neosuđivanost, priznanje krivičnog djela, porodične prilike i sl.) sudovi utvrđuju revnosno i u pravilu ih uzimaju u obzir kod odluke o izboru krivičnopravne sankcije. S druge strane, okolnosti koje imaju karakter otežavajućih (ranija osuđivanost, brojnost krivičnopravnih radnji, visina pribavljene imovinske koristi i dr.), i koje ne idu u prilog izbora uvjetne osude kao adekvatne krivičnopravne sankcije (mjere), sudovi u jednom broju predmeta zanemaruju ili, čak i kada utvrde postojanje takvih okolnosti, propuštaju dati stvarnu ocjenu tih okolnosti u smislu njihovog značaja za izbor uvjetne osude kao adekvatne krivičnopravne sankcije.
- h. **Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu dodatne edukacije sudija i tužilaca,** posebno u oblasti utvrđivanja uvjeta za primjenu uvjetne osude i ocjene okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, kako bi se unaprijedila dosljedna primjena pravila o izboru krivičnopravne sankcije i o odmjeravanju kazni.

3. Ublažavanje kazne

Opći zaključak: Ublažavanje kazne u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala je učestala pojava, a ne izuzetak. Uočene slabosti i rizici u sudskoj praksi, koji se odnose na pravilnu i dosljednu primjenu zakonskih uvjeta za ublažavanje kazne i, s tim u vezi, utvrđivanje okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, vode ka određenom raskoraku između sudske politike kažnjavanja i intencije zakonodavca.

3. Mitigation of the sentence

General conclusion: Mitigation of sentences in corruption, economic crime, and organized crime cases is a common practice rather than an exception. The weaknesses and risks identified in case law regarding the accurate and consistent application of legal requirements for sentence mitigation and the determination of relevant circumstances affecting the severity of the sentence have led to a discrepancy between the sentencing policy and the lawmakers' intentions.

- a. The high percentage of 39,3% indicates a significant number of cases where sentences were mitigated, **challenging the notion that this instrument is exceptional in sentencing**, as originally intended by the lawmaker. The majority of such cases (82%) were finalized through consensual verdicts.
- b. **Courts** failed to fulfill their legal obligation in almost half of the cases (47%) involving sentence mitigation, as they did not explain all statutory requirements for the mitigation. Specifically, they **did not provide reasons for finding extenuating factors** and their opinion on how the mitigated sentence would achieve the purpose of sentencing. This practice suggests a casual approach to sentence mitigation and a disregard for determining whether all statutory requirements have been met.
- c. In cases where one or more aggravating factors were established alongside extenuating ones (11%), **courts often failed to consider the relevance of the aggravating factors** in determining that particularly extenuating factors applied. Specifically, they failed to explain how the mitigating factors could be considered particularly mitigating, which is a statutory requirement for the mitigation of the sentence, despite the concomitant aggravating factors.
- d. The explanations of **certain types of mitigating factors were found to have deficiencies in many cases**. They include, in particular the lack of a specific description of the family situation, absence of remorse expressed by the perpetrator for the offense, and failure to determine the circumstances justifying the finding that the perpetrator is indigenuous. These factors frequently occur in various combinations and are then evaluated together as particularly mitigating, leading to the sentence being mitigated without proper consideration.
- e. **The prevalence of consensual verdicts (82%) in the total number of cases involving sentence mitigation** significantly affects the overall proportion of mitigated sentences, with plea agreements accounting for the majority of these

- a. Procenat od 39,3% predmeta pokazatelj je ublažavanja kazne u velikom broju predmeta i pruža osnovu za zaključak da se **primjena ovog instituta ne može smatrati izuzetkom kod odmjerenja kazni**, što je osnovna intencija zakonodavca kada je u pitanju institut ublažavanja kazne. Pri tome, najveći broj takvih predmeta (82%) je okončan presudom koja podrazumijeva neku formu konsenzualnog postupanja stranaka.
- b. **Sudovi** u gotovo polovini predmeta u kojima je kazna ublažena (47%) nisu, iako je to zakonska obaveza, u obrazloženju presude **dali razloge za postojanje svih zakonskih uvjeta za ublažavanje kazne**, tj. razloge za utvrđenje da postoje naročito olakšavajuće okolnosti i ocjenu da će se ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja. Ovakva praksa ukazuje na olako pristupanje ublažavanju kazni, bez dosljednog utvrđivanja svih zakonom propisanih uvjeta.
- c. U predmetima u kojima su, pored olakšavajućih okolnosti utvrđene jedna ili više otežavajućih okolnosti (11%), **sudovi su najčešće propustili da cijene značaj otežavajućih okolnosti** u kontekstu utvrđivanja postojanja naročito olakšavajućih okolnosti, tj. propustili su da obrazlože zašto nalaze da, i pored otežavajućih okolnosti, utvrđene olakšavajuće okolnosti dosežu značaj naročito olakšavajućih okolnosti, kao zakonskog uvjeta za ublažavanje kazne.
- d. U značajnom broju predmeta, u obrazloženju presuda su identifikovane **manjkavosti u vezi sa utvrđivanjem pojedinih vrsta olakšavajućih okolnosti**. Ove manjkavosti posebno se odnose na izostanak konkretizacije porodičnih prilika, izostanak manifestacije kajanja učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela i propuštanje utvrđivanja okolnosti iz kojih proizilazi loše imovno stanje učinitelja. Ove okolnosti se najčešće javljaju u kombinacijama koje su, u svojoj ukupnosti, ocijenjene naročito olakšavajućim okolnostima, što doprinosi olakoj primjeni instituta ublažavanja kazne.
- e. **Dominacija presuda donesenih na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka** (82%) u ukupnom broju predmeta u kojima je kazna ublažena ima značajan uticaj na ukupan obim oblažavanja kazni, a dominiraju presude na osnovu sporazuma o priznanju krivnje (70%). Na udio predmeta okončanih presudama na osnovu sporazuma o priznanju krivnje ili na osnovu druge forme konsenzualnog postupanja stranaka utiču različiti faktori koji nisu predmet razmatranja ove Analize. Ipak, ovakvo stanje ukazuje na tendenciju tužilaca da, u skladu sa zakonskim ovlaštenjem, prilikom pregovaranja o krivičnopravnoj sankciji dogovaraju i predlažu ublažavanje kazne u predmetima

(70%). The share of cases that were concluded through verdicts resulting from a plea agreement or other form of parties' consensus is influenced by various factors that were not a subject of the analysis. This nevertheless suggests that prosecutors, in line with their legally defined powers, have a tendency to negotiate and propose a mitigation of the sentence in cases of corruption, economic crime, and, to a lesser extent, organized crime during the process of settling on the criminal sanction. Although the final decision on the granting of the plea agreement is made by the court, this way of completion of the proceedings significantly contributes to the rising number of cases involving sentence mitigation.

- f. **The analysis identified a need for judges and prosecutors to receive further training** on the application of the relevant statutory provisions.

4. **Verdicts based on the admission of guilt, admission of the commission of a criminal offense, plea agreements and warrants to pronounce the sentence**

General conclusion: The overwhelming number of cases that were finalized by consensual verdicts highlights a sentencing policy of courts that is primarily reliant on this method of case resolution, rather than regular proceedings.

- a. **Absolute majority (79%) of analyzed cases were concluded through consensual verdicts.**
- b. Plea agreement is the prevailing ground for verdicts for the criminal offenses of corruption, economic and organized crime included in the analysis (51%). This manner of case resolution is prevailing in the analyzed case group. Fewer cases were finalized based on admission of the criminal offense (12.5%), a warrant to pronounce the sentence (8%) and verdict based on the guilty plea at arraignment (6%).
- c. In cases finalized through consensual verdicts, suspended sentences were the most prevalent sanctions (57%).
- d. The proportion of cases where a suspended sentence was imposed as a less severe criminal sanction was found to be the lowest among those finalized in regular proceedings (38%). However, this figure significantly rose to 47% for cases that were concluded through verdicts based on plea agreements, and even further to 83% for verdicts that followed a guilty plea at the main trial.

korupcije, privrednog i, u manjoj mjeri, organizovanog kriminala. Iako u konačnici sud odlučuje o prihvatanju sporazuma o priznanju krivnje, način okončanja postupka na opisani način ostvaruje značajan uticaj na povećanje broja predmeta u kojima je ublažena kazna.

- f. **Identifikovana je potreba za dodatnom edukacijom sudija i tužilaca** u oblasti primjene relevantnih zakonskih odredbi.

4. Presude na osnovu priznanja krivnje, priznanja izvršenja krivičnog djela, sporazuma o priznanju krivnje i izricanja kaznenog naloga

Opći zaključak: Apsolutna dominacija predmeta okončanih presudama na osnovu određenog oblika konsenzualnog postupanja stranaka daje prikaz kaznene politike sudova koja je primarno zasnovana na ovakvim načinima okončanja postupka, a ne one u kojoj dominiraju predmeti okončani u redovnim postupcima.

- a. **Apsolutna većina analiziranih predmeta (79%) okončana je presudama koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka u krivičnom postupku.**
- b. Sporazum o priznanju krivnje je najzastupljeniji osnov za donošenje presuda za krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala obuhvaćena Analizom (51%), te ovaj način okončanja predmeta ostvaruje potpunu dominaciju u grupi analiziranih predmeta. Manji broj predmeta je okončan na osnovu priznanja krivičnog djela (12,5%), izricanjem kaznenog naloga (8%) i presudom na osnovu priznanja krivnje prilikom izjašnjenja o krivnji (6%).
- c. Sudovi, u predmetima okončanim na osnovu neke od navedenih formi konsenzualnog postupanja stranaka, najčešće izriču uvjetne osude (57%).
- d. Udio predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda kao blaža krivičnopravna sankcija najmanji je u predmetima okončanim u redovnom postupku (38%), dok se značajno povećava kada su u pitanju predmeti okončani presudama na osnovu sporazuma o priznanju krivnje (47%), kao i presudama nakon priznanja na glavnom pretresu (83%).
- e. Pomenuti načini okončanja postupaka ostvaruju i značajan uticaj na obim primjene instituta ublažavanja kazne, koji je gotovo dvostruko veći (43%) u odnosu na predmete okončane u redovnom postupku (27%).

- e. The foregoing modes of case resolution also impact the frequency of sentence mitigation, with almost double the rate of mitigation observed in cases finalized through these modes (43%), compared to those finalized through regular proceedings (27%).
 - f. The number of cases finalized by verdicts resulting from a plea agreement or other form of parties' consensus is influenced by different factors that were not a subject of this Analysis.
- 5. Prevalence of appeals from decisions on the criminal sanction and decisions of second instance courts**
- a. **The reduced number of cases in which the decision on the criminal sanction was appealed (17%) is a direct result of the fact that more than half of the cases (51%) were based on a plea agreement, which does not provide the possibility to appeal the decision on the criminal sanction.**
 - b. **The underuse of sentence review mechanisms and a lack of commitment by prosecutors to this aspect of criminal prosecution is evident in the low percentage of cases (8%) in which the prosecution appealed the decision on the criminal sanction,** especially in instances where a suspended sentence or a mitigated sanction was imposed. The Analysis highlights the significance of adequate approach by prosecutor's offices. Within the limits of their legal powers, they should actively inform the courts' sentencing policy, including, among other things, by maximizing the use of legal remedies whenever deemed necessary.
 - c. In cases where the prosecution and/or the defendant appealed the decision on criminal sanction (17%), second instance courts mostly refused the appeals (79%) and upheld the first instance verdicts. This may indicate either a lack of quality of appeals lodged by parties in the criminal proceedings or, in a smaller number of cases, the second instance court's position that the first instance courts have correctly meted out sentences.

Chapter III of the Analysis contains general recommendations for the HJPC BiH, courts, and judicial and prosecutorial training centers. Based on the findings of the Analysis, practical recommendations are provided to judges and prosecutors for the interpretation of the statutory provisions on the suspended sentence, mitigation of the sentence, plea agreement and warrant to pronounce the sentence.

- f. Na broj predmeta okončanih presudama na osnovu sporazuma o priznanju krivnje ili druge forme konsenzualnog postupanja stranaka utiču različiti faktori, koji nisu predmet razmatranja ove Analize.

5. Učestalost žalbi zbog odluka o krivičnopravnim sankcijama i odluke drugostepenih sudova

- a. **Obim predmeta (51%) u kojima je donesena presuda na osnovu sporazuma o priznanju krivnje**, gdje je isključena mogućnost podnošenja žalbe na odluku o krivičnopravnoj sankciji, **ima direktan uticaj na umanjenje broja predmeta u kojima su izjavljene žalbe** protiv odluke o krivičnopravnoj sankciji (17% predmeta).
- b. Okolnost da je tužilac žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji izjavio u samo 8% predmeta, posebno kada je izrečena uvjetna osuda ili ublažena kazna, ukazuje na **nedovoljno iskorištavanje mehanizma preispitivanja pravilnosti izrečene kazne i nedovoljnu posvećenost tužilaca ovom aspektu krivičnog gonjenja**. U tom smislu se ukazuje na značaj odgovarajućeg pristupa tužilaštava, da, u okviru svoje nadležnosti, aktivno utiču na kreiranje kaznene politike sudova, između ostalog i maksimalnim iskorištavanjem mehanizma pravnih lijekova u svim slučajevima kada je to opravdano.
- c. U predmetima u kojima je izjavljena žalba od strane tužioca i/ili optuženog protiv odluke o krivičnopravnoj sankciji (17%), drugostepeni sudovi su u velikoj većini (79%) odbili žalbu, odnosno potvrdili prvostepenu presudu. Ovo može ukazivati na slabosti u kvalitetu žalbi koje podnose strane u krivičnom postupku, kao i, u manjem broju predmeta, na stav drugostepenog suda da prvostepeni sudovi pravilno postupaju po pitanju odmjeravanja kazne.

Poglavlje III Analize sadrži opće preporuke za VSTV BiH, sudove i centre za edukaciju sudija i tužilaca. Na osnovu rezultata Analize, posebno su date praktične preporuke sudijama i tužiocima u vezi sa tumačenjem zakonskih odredaba o primjeni uvjetne osude, ublažavanja kazne, sporazuma o priznanju krivnje i izdavanja kaznenog naloga. Implementacija preporuka bi doprinijela unapređenju i ujednačavanju standarda pri odmjeravanju kazni u predmetima sličnog činjeničnog opisa i iste/slične pravne kvalifikacije, osigurala kontinuirano praćenje stanja primjenom mjerljivih kriterija, kao i stručno usavršavanje nosilaca pravosudnih funkcija u ovoj oblasti.

The implementation of the recommendations would contribute to the improvement and standardization of sentencing standards in cases with similar factual description and the same/similar legal qualification, ensure continuous monitoring of the situation by applying measurable criteria, as well as the professional training of holders of judicial functions in this area.

The appendix of the Analysis provides an overview of all imposed criminal sanctions, an overview of suspended sentences and mitigated sentences, an overview of legal provisions defining the characteristics of selected criminal acts and the literature used in the process of creating the Analysis.

U dodatku Analize dat je pregled svih izrečenih krivičnopravnih sankcija, pregled izrečenih uvjetnih osuda i ublaženih kazni, pregled zakonskih odredaba kojima se definišu obilježja izabranih krivičnih djela i literature koja je korištena u procesu izrade Analize.

Uvod

Uvod

Efikasnost pravosuđa se u principu posmatra s obzirom na kvantitativne pokazatelje, što bi u kontekstu funkcionisanja pravosuđa predstavljao broj okončanih predmeta, uz uzimanje u obzir i troškova koji nastaju korištenjem resursa za postizanje određenog cilja.¹ Efikasnost pravosuđa se ne može ograničiti samo na kvantitativni pristup, na šta ukazuje i definicija sadržana u Preporuci Vijeća ministara (Vijeća Evrope) zemljama članicama o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti. Prema pomenutoj Preporuci, efikasnost pravosuđa podrazumijeva donošenje kvalitetnih odluka u razumnom vremenskom roku nakon pravičnog razmatranja svih pitanja.² S druge strane, kvalitet pravosuđa se može shvatiti kao njegova sposobnost da svoju funkciju vrši kvalitetno, uz poštivanje najviših standarda po pitanju vođenja postupaka, donošenja i izrade odluka i njihovog izvršenja, kao i drugih poslova iz svog domena. Učinkovitost pravosuđa kombinuje elemente efikasnosti i kvaliteta, pa se može razumjeti kao efikasno i kvalitetno vršenje pravosudne funkcije, odnosno u širem smislu predstavlja pokazatelj mjere u kojoj pravosuđe ispunjava ciljeve koje mu je društvo postavilo.³ Takav pravosudni sistem osigurava vladavinu prava u demokratskom društvu. Jasno je, međutim, da taj zadatak nije jednostavan i da mnoge zemlje, kao uostalom i BiH, u aktuelnom trenutku kontinuirano rade na jačanju učinkovitosti svog krivičnog pravosuđa, u cilju povećanja učinkovitosti krivičnog pravnog odgovora na kriminalno ponašanje i, na taj način, jačanja vladavine prava.

Kako je krivičnopravni sistem kompleksan, njegova učinkovitost direktno zavisi od efikasnog funkcionisanja i usklađenosti svih elemenata tog sistema. Funkcionisanje policije, tužilaštava i sudova u znatnoj mjeri zavisi od mnogobrojnih vanjskih faktora (regulatora), prvenstveno zakonodavne i izvršne vlasti (ministarstva pravde, ministarstva finansija), VSTV BiH i drugih državnih organa i agencija.

-
- 1 Fond otvoreno društvo, Promoting Prosecutorial Accountability, Independence and Effectiveness, 2008, str. 30, dostupno na https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/promoting_20090217.pdf
 - 2 Vijeće Evrope, Preporuka Vijeća ministara zemljama članicama o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti, CM/Rec(2010)12, 2010, str. 4
 - 3 Fond otvoreno društvo, loc. cit.

Iako je procesuiranje svih pojava oblika zabranjenih ponašanja koja imaju obilježja krivičnih djela bitno za postizanje vladavine prava, u pomenutom kontekstu poseban značaj ima procesuiranje teških oblika kriminaliteta koji predstavljaju prijetnju sigurnosti i stabilnosti po građane na državnom, regionalnom ili globalnom nivou. To se prvenstveno odnosi na grupe krivičnih djela koja spadaju u oblast korupcije, privrednog i organizovanog kriminala.⁴

Korupcija, u najširem smislu riječi, je svaki oblik iskorištavanja javnih funkcija, privrednih i drugih dužnosti i poslova za postizanje vlastite koristi.⁵ Ona urušava i razara društveni sistem u cjelini, zbog čega se suzbijanje korupcije nameće kao jedan od prioriternih društvenih ciljeva.⁶

Propisivanje krivičnih djela u oblasti privrede ima za cilj da osigura pravnu sigurnost u privrednom poslovanju i na taj način zaštiti stabilan ekonomski razvitak društva.

Treća grupa krivičnih djela, koja je zbog svog značaja izdvojena, jesu krivična djela organizovanog kriminala. Njih karakteriše učinjenje krivičnog djela u okviru određenih oblika kriminalnog udruživanja, što u sebi nosi pojačanu opasnost za društvene vrijednosti koje se štite propisivanjem krivičnih djela.

Ova krivična djela često uključuju i međunarodni element, a njihovo procesuiranje, uključujući i kaznenu politiku, je, zbog značaja ovih djela, u ovom trenutku u fokusu cjelokupnog društva u BiH.

4 Na povezanost korupcije, privrednog i organizovanog kriminala i zabrinutost u vezi s tim, ukazuje se u preambuli Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije iz 2003. godine, „Sl. glasnik BiH“ – Međunarodni ugovori broj: 05/2006. Evropski parlament: Rezolucija Evropskog parlamenta o saradnji u borbi protiv organizovanog kriminala na zapadnom Balkanu (2021/2002(INI)) od 15.12.2021. godine.

5 Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije („Sl. glasnik BiH“ – Međunarodni ugovori broj 05/2006) govori o korupciji u javnom sektoru (član 7) i korupciji u privatnom sektoru (član 12).

6 Neophodnost beskompromisnog iskorjenjivanja korupcije je posebno naglašena u Saopštenju Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom privrednom i socijalnom odboru i Odboru regija pod nazivom Vjerodostojna perspektiva i pojačana saradnja EU-a sa zapadnim Balkanom – Evropska komisija, Saopštenje komisije Evropskom parlamentu, Evropskom privrednom i socijalnom odboru i Odboru regija: Vjerodostojna perspektiva i pojačana saradnja EU-a sa zapadnim Balkanom, Strasbourg, 2018, str. 4.

Značaj kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala

Krivični zakoni u BiH, u svom općem dijelu definišu osnove i granice krivičnopravne prinude, čija je funkcija zaštita osnovnih prava i sloboda čovjeka i drugih osnovnih individualnih i općih vrijednosti koje su ustanovljene ustavom i međunarodnim pravom. Propisivanje krivičnih djela i vrste i mjere krivičnopravnih sankcija zasniva se na nužnosti primjene krivičnopravne prinude i njenoj srazmjeri u odnosu na jačinu opasnosti za zaštićena dobra.⁷

Svrha krivičnopravnih sankcija, prema Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine⁸ (KZ BiH), Krivičnom zakonu Federacije BiH⁹ (KZ FBiH) i Krivičnom zakonu Brčko distrikta BiH¹⁰ (KZ BD BiH) jeste zaštita društva od izvršenja krivičnih djela preventivnim uticajem na druge da poštuju pravni sistem i ne izvrše krivična djela, sprječavanjem učinitelja da izvrši krivična djela, kao i podsticanje njegovog prevaspitanja. Pored navedenog, prema KZ BiH, KZ FBiH i KZ BD BiH, svrha krivičnopravnih sankcija je i zaštita i satisfakcija žrtve krivičnog djela. Krivični zakonik Republike Srpske¹¹ (KZ RS (2017)) i Krivični zakon Republike Srpske¹² (raniji KZ RS) propisuju posebno kao opću svrhu krivičnopravnih sankcija suzbijanje protivpravnih djelatnosti kojima se ugrožavaju ili povređuju vrijednosti zaštićene krivičnim zakonodavstvom.

-
- 7 Osnova, granice i funkcija krivičnopravne prinude definisani su u općem dijelu krivičnih zakona u BiH: Krivični zakon BiH, član 2., Krivični zakon FBiH, član 3., Krivični zakonik RS, član 4. i Krivični zakon BD BiH, član 3.
 - 8 Član 8. KZ BiH, "Sl. glasnik BiH" br. 3/2003, 32/2003 – ispr., 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 8/2010, 47/2014, 22/2015, 40/2015, 35/2018 i 46/2021
 - 9 Član 7. KZ FBiH, "Službene novine FBiH" br. 36/2003, 21/2004, 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017
 - 10 Član 7. KZ BD BiH, "Sl. glasnik BD BiH" br. 19/2020 – prečišćen tekst
 - 11 Član 41. stav 3. KZ RS (2017), "Sl. glasnik RS" br. 64/2017, 104/2018 – odluka US, 15/2021 i 89/2021
 - 12 Član 5. stav 3. ranijeg KZ RS, "Sl. glasnik RS" br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 37/13

S druge strane, **svrha kažnjavanja** je prema KZ BiH¹³, KZ FBiH¹⁴ i KZ BD BiH¹⁵ sljedeća: da se izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela, da se utiče na učinitelja da ubuduće ne čini krivična djela i podstakne njegovo prevaspitanje, da se utiče na ostale da ne učine krivična djela i da se utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja. KZ RS (2017)¹⁶ i raniji KZ RS¹⁷ kao svrhu kažnjavanja propisuju: sprječavanje učinitelja da ubuduće čini krivična djela i njegovo prevaspitanje, te uticaj na druge da ne čine krivična djela, i, konačno, izražavanje društvene osude za krivično djelo, razvijanje i jačanje odgovornosti i svijesti kod građana o opasnosti i štetnosti krivičnih djela i opravdanosti kažnjavanja, te neophodnosti poštivanja zakona.

Kao jedan od elemenata krivičnog sistema, kaznena politika u najširem smislu obuhvata ukupnost aktivnosti zakonodavnih organa pri propisivanju kazni i drugih krivičnih sankcija (zakonska kaznena politika ili kaznena politika zakonodavca)¹⁸, kao i pravosudnih organa pri izboru krivične sankcije i odmjeravanju kazne individualno određenim učiniteljima krivičnih djela (sudska kaznena politika).¹⁹

Kaznena politika zakonodavca (u užem smislu) ostvaruje se propisivanjem raspona kazni za svako pojedino krivično djelo, odnosno za njegove pojedine oblike (osnovne, lakše i teže oblike). S tim u vezi je potrebno istaći da je zakonodavstvo u BiH prihvatilo sistem relativno određenih kazni u kojem zakonodavac propisuje raspone kazni (minimum i maksimum kazne ili samo minimum, odnosno samo maksimum kazne). U svakom slučaju, problematika zakonskog propisivanja kazni je složena i tu dolazi do izražaja sposobnost

13 Član 39. KZ BiH

14 Član 42. KZ FBiH

15 Član 42. KZ BD BiH

16 Član 43. KZ RS (2017)

17 Član 28. ranijeg KZ RS

18 Zakonska kaznena politika u širem smislu obuhvata propisivanje sistema krivičnih sankcija u općem dijelu zakona dok, u užem smislu, obuhvata propisivanje kazni za pojedina krivična djela u posebnom dijelu krivičnih zakona. Cvitanović, L., Sustav propisivanja kazne zatvora u kaznenom zakonu i kaznenom zakoniku (de lege lata i de lege ferenda), Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2004., vol. 25, br. 2., str. 896.

19 Horvatić, Ž., Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primjenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima krivičnih djela (zakonska iudska kaznena politika), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11, br. 2/2002., str. 387.

zakonodavca da klasificira različite oblike zabranjenog ponašanja prema nizu kriterija. Razlikovanje polazi od osnovnih, lakših i težih oblika krivičnog djela, stepena krivnje, jačine ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, različitih stadija izvršenja krivičnog djela i drugih okolnosti, uz balansiranje propisane kazne na odgovarajući način, s obzirom na te kriterije.²⁰ Pri tome, zakonom definisane vrste i mjere kazne, po prirodi stvari, ostaju na nivou općeg, propisujući određeni raspon kazne za neko protivpravno ponašanje, dok sudovi vrše konkretizaciju kazne u skladu sa svojim mandatom. To daje fleksibilnost i ostavlja slobodu sudovima prilikom odmjeravanja kazne. S druge strane, sudska praksa će pokazati ako raspon kazne nije postavljen adekvatno, jer se „sudskim izborom kazne zapravo stalno ocjenjuje i provjerava umješnost i pravednost zakonskog izbora kazne“²¹.

Sudovi su dužni primijeniti zakonske odredbe, uvažiti kako zakonom propisan raspon kazne, tako i opća pravila o odmjeravanju kazni, na koji način vrše individualizaciju kazne prema okolnostima konkretnog učinitelja i krivičnog djela. U tom kontekstu opravdano je koristiti termin „kaznena politika sudova ili sudska kaznena politika“. Ovaj termin se već ustalio za označavanje pomenute djelatnosti sudova,²² iz kog razloga će taj termin biti korišten i u ovoj Analizi.

Odnos između zakonskog i sudskog izbora kazne karakteriše njihova međusobna povezanost i uslovljenost, kao i stalna dinamičnost i promjenjivost njihovog odnosa do kojih dolazi djelovanjem sudske prakse.²³ Čini se prigodnim istaći da zakonodavac prilikom propisivanja kazni u pravilu daje prednost generalno-preventivnom učinku propisanih kazni. S druge strane, rukovodeći se pravilima o odmjeravanju kazne za konkretnog učinitelja određenog krivičnog djela ili više krivičnih djela, sudovi prednost daju ciljevima specijalne prevencije, uz obavezu da uvažavaju i ciljeve generalne prevencije kao elementa svrhe kažnjavanja.²⁴

Kada su u pitanju krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, prethodno iznesena razmatranja o kaznenoj politici dobivaju dodatni značaj s obzirom na posebnu težinu ovih krivičnih djela i posljedica koje ostavljaju po društvo u cjelini. Pitanjem

20 Ibid, str. 3.

21 Horvatić, Ž., op. cit., str. 388.

22 Stojanović, Z., Kaznena politika sudova, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, Podgorica, 24/2019, str. 68.

23 Horvatić, Ž., op. cit. str. 388.

24 Ibid, str. 392-393.

adekvatnosti kaznene politike za ova krivična djela bave se stoga i određeni međunarodni dokumenti. Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije²⁵ nameće obavezu državama članicama da predvide da izvršenje krivičnog djela koje je propisano u skladu sa tom Konvencijom (krivična djela korupcije u javnom i privatnom sektoru) podliježe sankcijama koje uzimaju u obzir težinu tog krivičnog djela.²⁶ Također je istaknuto da će država članica nastojati osigurati da se diskreciona zakonska ovlaštenja, koja se po njenom unutrašnjem zakonodavstvu odnose na krivično gonjenje krivičnih djela u skladu sa tom Konvencijom, vrše tako da mjere primjene zakona budu maksimalno djelotvorne u odnosu na ta krivična djela, uzimajući u obzir i potrebu da se prevenira izvršenje tih krivičnih djela.²⁷

Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala²⁸ također obavezuje države potpisnice da za krivična djela predviđena tom Konvencijom²⁹ predvide sankcije koje će uzeti u obzir težinu djela. Svaka država potpisnica će se truditi da osigura da se diskreciona zakonska ovlaštenja predviđena domaćim zakonom vrše tako da se postigne što viši stepen efikasnosti primjene zakonskih mjera u odnosu na takva krivična djela, vodeći računa o potrebi da se spriječi njihovo činjenje.³⁰

Krivičnopravna konvencija Vijeća Evrope o korupciji³¹, upućujući na ozbiljnu prirodu krivičnih djela koja obuhvata, traži od država ugovornica da u pogledu tih krivičnih djela³² svaka članica osigura učinkovite, srazmjerne i sprječavajuće sankcije i mjere, uključujući i kazne lišavanja slobode koje mogu biti osnov za izručenje, kada su učinitelji krivičnog djela fizičke osobe.

25 https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf

26 Ibid, član 30. stav 1.

27 Ibid, član 30. stav 3.

28 Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, „Sl. glasnik BiH“ broj: 03/2002

29 To su krivična djela iz člana 5. (Kažnjavanja za učešća u grupama za organizovani kriminal), člana 6. (Kriminalizacija pranja imovine stečene kroz kriminal), člana 8. (Kažnjavanje korupcije) i člana 23. (Utvrdjivanje ometanja pravde kao krivično djelo).

30 Ibid, član 11. stav 1. i 2.

31 Krivičnopravna konvencija o korupciji Vijeća Evrope, „Sl. glasnik BiH“ broj: 36/2001

32 Ibid, krivična djela iz članova 2-14. (krivična djela podmićivanja u javnom i privatnom sektoru, Trgovina uticajem, Pranje novca stečenog krivičnim djelom korupcije i računovodstvena krivična djela)

Pomenuti međunarodni dokumenti, čija je BiH potpisnica, također ukazuju na neophodnost propisivanja obaveze da sudovi uzmu u obzir težinu krivičnog djela (da osiguraju srazmjernost kazne i težine krivičnog djela). Adekvatna kaznena politika predstavlja jedan od faktora koji bitno utiču na učinkovitost krivičnog postupka na krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala. Cilj vođenja krivičnog postupka jeste da se učinitelju koji bude oglašen krivim izrekne upravo kazna koja će biti dovoljna da postigne svoju svrhu, a da se, s druge strane, krivičnopravna prinuda primijeni samo u nužnoj mjeri. Prema tome, što su kazne koje izriču sudovi adekvatnije odmjerene (misli se na izbor vrste i mjere kazne), veći je stepen postizanja svrhe kažnjavanja, što doprinosi većoj učinkovitosti pravosuđa u ostvarivanju svoje misije u borbi protiv ovih krivičnih djela.

U BiH se nerijetko govori ili se mogu čuti ili pročitati stavovi da je kaznena politika u odnosu na ova krivična djela neadekvatna³³, da je zakonska kaznena politika „dobra“, ali da je ne prati sudska kaznena politika³⁴, da se najčešće izriču uvjetne osude³⁵, da se veliki procenat izrečenih kazni odnosi na kazne ublažene ispod zakonom propisanog minimuma³⁶ i slično. Stvarna ocjena o postojanju neslaganja zakonske i sudske politike kažnjavanja može se dati tek na osnovu analize izrečenih kazni i ključnih razloga/kriterija koje su sudovi cijenili prilikom odmjeravanja tih kazni.

33 Sijerčić-Čolić, H., Pleh, V., Gotovuša, E., Pregovaranje o krivnji u kaznenom pravosuđu i zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini, Policijska sigurnost, Zagreb, 2021, str. 57.

34 Npr. intervju na televiziji N1, 2021., dostupno na „Grubeša o Krivičnom zakonu: Dobra kaznena politika, ali na sudovima problem“ – N1 (n1info.com), pristupljeno 4.9.2021. godine.

35 TI BiH, 2018., „Zabrinjavajući trendovi u procesuiranju korupcije: Više od dvije trećine presuđenih predmeta korupcije okončano sa uslovnim osudama“, Transparency International Bosna i Hercegovina, dostupno na <https://ti-bih.org/zabrinjavajuci-trendovi-u-procesuiranju-korupcije-vise-od-dvije-trecine-presudjenih-predmeta-korupcije-okoncano-sa-uslovnim-osudama/>, pristupljeno 18.2.2022. godine.

36 TI BiH, 2015., „Monitoring procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini“, Transparency International Bosna i Hercegovina, str. 7, dostupno na Microsoft Word – Monitoring procesuiranja korupcije 16 12 2015 (ti-bih.org), pristupljeno 18.2.2022. godine.

1.

Poglavlje I – Ciljevi i metodologija korištena za analizu kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala

Ciljevi analize

Cilj Analize je da, kroz istraživanje reprezentativnog uzorka pravosnažnih sudskih presuda, omogući uvid u praksu kažnjavanja za krivična djela obuhvaćena Analizom, te identifikuje rizike i slabosti u praksi koji mogu dovesti u pitanje izricanje adekvatnih i odvrćajućih krivičnih sankcija u ovim vrstama krivičnih djela. Pri tome, u fokusu Analize je pravilnost i dosljednost u primjeni zakonskih ovlaštenja koje sudovi imaju pri odmjeravanju kazni, a posebno primjena olakšavajućih i otežavajućih okolnosti. Uzimajući u obzir rezultate istraživanja, Analiza pruža realno provodive preporuke za pravosudne institucije i nosioce pravosudnih funkcija čija bi implementacija doprinijela unapređenju i ujednačavanju standarda pri odmjeravanju kazni u predmetima sličnog činjeničnog opisa i iste/slične pravne kvalifikacije.

Analiza također predstavlja koristan resurs za kreiranje i implementaciju edukativnih aktivnosti za sudije i tužioce u ovoj oblasti, te sadrži informacije koje mogu biti od koristi izvršnim i zakonodavnim tijelima prilikom identifikacije potreba za izmjenama i dopunama zakonskog okvira.

Posebna pažnja je usmjerena na pitanja primjene uvjetne osude, instituta ublažavanja kazne ispod zakonom propisanog minimuma, uticaja načina okončanja krivičnog postupka na visinu izrečene kazne, kao i na utvrđivanje okolnosti (olakšavajućih i otežavajućih) koje u najvećoj mjeri utiču na odmjeravanje kazne, odnosno na primjenu instituta ublažavanja kazne. Analiza također daje pregled iskorištenosti zakonom propisanih okvira kažnjavanja za pojedina krivična djela, te razmatranje uticaja korištenja pravnih lijekova, odnosno izjavljivanja žalbi na visinu izrečene kazne. Sve navedeno će omogućiti uvid u praksu kažnjavanja za odabrana krivična djela i odnos sudske politike kažnjavanja sa zakonskom kaznenom politikom.

Utvrdjivanje sudske prakse izbora i odmjeravanja krivičnopravnih sankcija za krivična djela koja su obuhvaćena Analizom i njeno dovođenje u vezu sa propisanim kaznama za pojedina krivična djela (uzimajući u obzir i pravila općeg dijela krivičnog zakona koja se odnose na odmjeravanje kazne), pruža informacije koje mogu poslužiti zakonodavnim tijelima da ispituju zakonsku politiku kažnjavanja za određena krivična djela.

Zavisno od zaključaka, posebno onih o eventualnoj nedosljednosti u primjeni određenih zakonskih odredaba prilikom individualizacije kazni, Analiza pruža opće i praktične preporuke, posebno u vezi sa tumačenjem i primjenom zakonskih odredaba pri donošenju odluke o izboru vrste krivičnopravne sankcije i odmjeravanja kazni.

Predmet i metodologija istraživanja

Predmet Analize su pravosnažne presude sudova u BiH³⁷ u petogodišnjem periodu (januar 2017. – decembar 2021. godine), kojima su optuženi oglašeni krivima za izabrana krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala. Izbor krivičnih djela za analizu sačinjen je uzimajući u obzir broj pravosnažno okončanih predmeta u datom vremenskom periodu

37 Suda BiH i sudova u FBiH, RS i BD BiH.

i značaj krivičnih djela, odnosno zaštićenog dobra u vezi sa krivičnim djelima korupcije³⁸, privrednog³⁹ i organizovanog kriminala⁴⁰. Također, uzeti su u obzir dokumenti VSTV BiH⁴¹, kao i međunarodni akti koji se odnose na pojedine oblike kriminala koji su u vezi sa ciljanim grupama krivičnih djela koje su predmet Analize⁴².

U tom procesu, na zahtjev Projekta, VSTV BiH je dana 28.7.2021. godine dostavio listu predmeta korupcije, privrednog i organizovanog kriminala koji su pred sudovima u BiH pravosnažno okončani u periodu od januara 2017. do kraja juna 2020. godine. U februaru 2022. godine je ista lista dopunjena informacijama o pravosnažno okončanim predmetima do 31.12.2021. godine.

Informacije VSTV BiH o predmetima koji su pravosnažno okončani osuđujućom presudom u ciljanom petogodišnjem periodu, pokazale su da za neka krivična djela postoji veći broj okončanih predmeta, dok je za neka krivična djela (iako značajna po jačini opasnosti za zaštićena dobra) broj takvih predmeta veoma mali ili ih uopće nema. U takvoj situaciji, bilo je nužno kombinovati pristup pri određivanju liste predmeta, odnosno presuda koje će biti istražene i analizirane za odabrana krivična djela. Konačnu ocjenu da li se radi o predmetima korupcije, privrednog ili organizovanog kriminala daje sud, međutim, u vrijeme pokretanja procesa identifikacije predmeta i procesa izrade Analize, Sistem za automatsko upravljanje predmetima u sudovima⁴³ (u daljem tekstu: CMS) nije omogućavao pretragu

-
- 38 Glava XIX KZ BiH – Krivična djela korupcije i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti, Glava XXXI KZ FBiH – Krivična djela podmićivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne funkcije, Glava XXV KZ RS – Krivična djela protiv službene dužnosti i Glava XXXI KZ BD BiH– Krivična djela podmićivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne funkcije.
- 39 Glava XVII KZ BiH – Krivična djela protiv privrede i jedinstva tržišta, te krivična djela iz oblasti carina, Glava XXII KZ FBiH – Krivična djela protiv privrede, poslovanja i sigurnosti platnog prometa, Glava XXI KZ RS – Krivična djela protiv privrede i platnog prometa i Glava XXII KZ BD BiH– Krivična djela protiv privrede, poslovanja i sigurnosti platnog prometa.
- 40 Određivanje krivičnih djela organizovanog kriminala izvršeno je prema opisima krivičnih djela iz krivičnih zakona (koji uključuju učešće u različitim oblicima kriminalnog udruženja), odnosno kada je u pitanju KZ BiH uzeta je u obzir i sistematizacija krivičnih djela. KZ BiH, za razliku od ostalih krivičnih zakona, sadrži posebnu glavu koja se odnosi na krivična djela organizovanog kriminala.
- 41 Lista koruptivnih krivičnih djela usvojena na sjednici VSTV BiH održanoj 13. i 14.5.2015. godine, a izmijenjena dana 14. i 15.3.2018. godine.
- 42 Konvencija UN protiv korupcije, Krivičnopravna konvencija o korupciji Vijeća Evrope i Konvencija UN protiv transnacionalnog i organizovanog kriminala.
- 43 "Sl. glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07, 15/08

predmeta prema vrsti krivičnog djela. Stoga su kao praktični alat za identifikaciju predmeta pri formiranju liste, odnosno uzorka predmeta za potrebe istraživanja i analize, korištene oznake tužilačkih predmeta prema Pravilniku o sistemu za automatsko upravljanje predmetima u tužilaštvima – TCMS⁴⁴, prema kojem predmeti korupcije nose oznaku KTK, predmeti organizovanog kriminala KTO, a predmeti privrednog kriminala KTPO.

Za krivična djela za koja je, prema zaprimljenoj listi VSTV BiH, utvrđen veći broj pravosnažno okončanih predmeta, nije bilo moguće uzeti u obzir sve okončane predmete u odabranom periodu, nego je korišten metod uzorkovanja. Izbor je izvršen na način da je od ukupnog broja predmeta okončanih osuđujućim presudama u petogodišnjem vremenskom periodu, za svaku kalendarsku godinu uzeto po 6 (šest) predmeta, koji su prema datumu pravosnažnosti najranije okončani u toj godini. Pri tome, vodilo se računa da najmanje jedan, a najviše dva predmeta u okviru 6 predmeta u datoj kalendarskoj godini, bude iz svake od 4 jurisdikcije u BiH. One dvije jurisdikcije koje su u datoj kalendarskoj godini imale najveći broj pravosnažno okončanih predmeta, su korištene kao osnova za identifikaciju dva predmeta za tu kalendarsku godinu. Na taj način je osiguran uzorak od ukupno 30 pravosnažno okončanih predmeta u petogodišnjem periodu za svako krivično djelo u odnosu na koje je izrečen veći broj pravosnažnih presuda. Dodatno, u slučaju da za određeno krivično djelo iz jedne grupe krivičnih djela nije bilo moguće identifikovati ukupno 30 predmeta, uzeti su u obzir dodatni predmeti za drugo krivično djelo iz iste grupe predmeta, kako bi se osigurao reprezentativan uzorak predmeta za tu grupu krivičnih djela. Konačno, s obzirom na to da hronološki pristup identifikaciji predmeta za analizu ne osigurava, *per se*, zastupljenost predmeta u kojima je donesena osuđujuća presuda zbog izvršenja težeg ili najtežeg oblika izabranog krivičnog djela ili krivičnog djela sa težim posljedicama, tamo gdje je to bilo moguće izdvojena je „korektivna grupa“ takvih predmeta za analizu. S obzirom na to da je ukupan broj dostupnih predmeta za odabrana krivična djela prevazilazio planirani broj samo u odnosu na krivična djela Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja, Pronevjera u službi/Pronevjera i Poreska utaja ili prevara/Utaja poreza i doprinosa, korektivne grupe predmeta su odabrane samo za ta krivična djela.

U odnosu na krivična djela za koja postoji manji broj okončanih predmeta uzeti su u obzir svi predmeti pravosnažno okončani osuđujućim presudama, koji se odnose na konkretno krivično djelo na godišnjem nivou, vodeći računa o zastupljenosti svake jurisdikcije ili, ako to nije bilo dovoljno, svi predmeti u petogodišnjem periodu bez obzira na nivo jurisdikcije.⁴⁵ U

44 “Sl. glasnik BiH” br. 04/16, 37/16, 84/16, 40/17, 34/18,34/19 i 1/21

45 Broj završenih predmeta je u određenoj mjeri bio i limitirajući faktor jer su dolazila u obzir samo

slučaju da su izvršena krivična djela u sticaju, u svrhu ove Analize uzeta je u obzir kazna koju je sud utvrdio za svako krivično djelo učinjeno u sticaju, koje je obuhvaćeno ovom Analizom, a ne izrečena jedinstvena kazna (u okviru uvjetne osude ili jedinstvene kazne zatvora).

U konačnom, ukupan broj predmeta koji je, uz primjenu gore opisanih kriterija, uzet kao predmet istraživanja za potrebe ove Analize iznosi **247 ili 13,4 % od ukupnog broja pravosnažnih predmeta korupcije, privrednog i organizovanog kriminala** (1844 predmeta⁴⁶) **u ciljanom petogodišnjem periodu**. Ovako odabrani predmeti predstavljaju odgovarajuću osnovu za provođenje istraživanja, analizu i izvođenje relevantnih zaključaka o kaznenoj politici za odabrane grupe krivičnih djela. Presude u izabranim predmetima su prikupljene zahvaljujući podršci sudova pred kojim su okončani predmeti.

Istraživanje prikupljenog materijala je urađeno na način da je izvršen uvid u pravosnažne presude u svakom pojedinom predmetu (prvostepene, a ako je izjavljena žalba i drugostepene presude), uz popunjavanje analitičkog obrasca koji obuhvata sve podatke iz presuda koji su od značaja za predmetnu Analizu.

Analitički obrazac, koji je pripremljen za potrebe ove Analize, obuhvatio je sljedeće elemente:

- Ključne podatke o predmetu – brojevi predmeta, podaci o osuđenoj osobi (dob u vrijeme donošenja prvostepene presude, spol, društveni status/položaj), krivično djelo za koje je osuđeni oglašen krivim, kratak opis krivičnog djela, propisani kazneni okvir za dato krivično djelo;
- Podaci o krivičnopravnoj sankciji – vrsta i mjera izrečene krivičnopravne sankcije, zakonske odredbe koje su primijenjene pri izboru krivičnopravne sankcije i odmjeravanju kazne (primjena uvjetne osude, ublažavanje kazne), okolnosti koje su u presudama uzete u obzir kao olakšavajuće i otežavajuće, sadržaj obrazloženja odluke o krivičnopravnoj sankciji u presudi;
- Podaci o načinu okončanja postupka – da li je predmet okončan presudom u redovnom krivičnom postupku ili presudom na osnovu određene forme konsenzualnog postupanja

ona krivična djela iz svake grupe za koja postoji barem minimalan broj završenih predmeta koji omogućava analizu. Za petogodišnji vremenski period za koji je vršena analiza, procijenjeno je da se taj minimalan broj kreće oko 20 predmeta.

46 Prema podacima VSTV BiH, ukupan broj pravosnažnih predmeta korupcije, privrednog i organizovanog kriminala u ciljanom petogodišnjem periodu je 1844 predmeta i to na nivou BiH – 588 predmeta, u FBiH – 935 predmeta, u RS – 271 predmet i u BD BiH – 50 predmeta.

stranaka, kao što je priznanje krivnje, odnosno krivičnog djela (presudom na osnovu priznanja krivnje, presudom kojom je izdat kazneni nalog, presudom nakon priznanja na glavnom pretresu, presudom kojom je prihvaćen sporazum o priznanju krivnje);

- Korištenje pravnih lijekova protiv odluke o krivičnopravnoj sankciji – da li je izjavljena žalba na odluku o krivičnopravnoj sankciji i kakva je odluka po žalbi.

Na temelju analitičkih obrazaca koji su popunjeni za svaki analizirani predmet, izrađena je analitička matrica u Excel formatu, u koju su za svaki pojedinačni predmet uneseni podaci koje sadrže analitički obrasci. Ova matrica je omogućila brže i lakše pretraživanje i dolazak do potrebnih statističkih i drugih podataka o predmetima, budući da je na jednom mjestu objedinila prikupljene podatke o svim analiziranim presudama.

Također, za potrebe analize odnosa izrečene, odnosno utvrđene kazne prema rasponu propisane kazne izvršeno je grupisanje predmeta u četiri kategorije, i to: 1) predmete u kojima je kazna ublažena, 2) predmete u kojima je izrečena, odnosno utvrđena kazna u okviru donjeg dijela propisanog raspona kazne, 3) predmete u kojima je izrečena, odnosno utvrđena kazna bliže sredini propisanog raspona kazne i 4) predmete u kojima je izrečena, odnosno utvrđena kazna u okviru gornjeg dijela propisanog raspona kazne za dato krivično djelo. Pri tome je kao donji dio propisane kazne uzeta prva trećina propisanog raspona kazne, koja polazi od posebnog minimuma kazne za dato krivično djelo, odnosno od općeg minimuma ako nije propisan posebni minimum kazne za dato krivično djelo. Kao sredina propisane kazne uzeta je druga trećina propisane kazne (koja obuhvata sredinu propisanog raspona kazne), dok je kao gornji dio propisanog raspona kazne uzeta treća trećina propisane kazne koja završava sa propisanim posebnim maksimumom kazne za dato krivično djelo. Ako nije propisan posebni maksimum, uzet je u obzir opći maksimum one kazne koja je propisana za dato krivično djelo.

S ciljem sagledavanja jačine povrede zaštićenog dobra kao okolnosti koja značajno utiče na stvarnu težinu krivičnih djela u analiziranim predmetima, istraženi su iznosi pribavljene imovinske koristi, pričinjene štete, prisvojenog, odnosno pronevjeranog iznosa novca ili iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava. Ti iznosi primarno određuju jačinu povrede zaštićenog dobra kada su u pitanju grupe krivičnih djela koje su predmet Analize. U ovu svrhu, bilo je potrebno uspostaviti određene kriterije za potrebe ove Analize i istih se dosljedno držati.⁴⁷ Tako, u svrhu ove Analize, za krivična djela koja imaju kvalifikovane oblike

47 Polazeći od strukture analiziranih krivičnih djela, postojanja različitih i kvalifikovanih oblika za pojedina krivična djela, uočene su dvije skupine krivičnih djela. Prva je ona u kojoj krivično

(teži i najteži), kada iznos pribavljene imovinske koristi ili drugi iznos prelazi 10.000,00 KM⁴⁸, odnosno 50.000,00 KM⁴⁹, nisu uzeti u obzir iznosi koji se odnose na osnovni oblik krivičnog djela. Za teže oblike tih krivičnih djela prikazani su iznosi koji su bliži cenzusu najtežeg oblika, a za najteže oblike kada taj iznos dvostruko prelazi iznos cenzusa za postojanje najtežeg oblika, i mogu predstavljati otežavajuće okolnosti. Kod ostalih krivičnih djela, kao iznosi pribavljene imovinske koristi koji značajno odstupaju od neophodnog iznosa za postojanja datog krivičnog djela, uzeti su u obzir: za krivična djela korupcije – iznos 10.000,00 KM ili više, za krivična djela privrednog kriminala – 20.000,00 KM ili više, a za krivična djela organizovanog kriminala u zavisnosti od krivičnog djela u vezi sa kojim je učinjeno krivično djelo organizovanog kriminala.

Formulacije „osnovni“, „lakši“, „teži“ i „najteži“ oblici učinjenja krivičnog djela korištene su u svrhu ove Analize s obzirom na zakonska određenja osnovnih, privilegovanih i kvalifikovanih oblika krivičnih djela koja su predmet razmatranja.

djelo sadrži osnovni i kvalifikovane oblike, pri čemu teži oblik postoji kada iznos pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete ili druge okolnosti prelaze 10.001,00 KM, a najteži oblik kada ti iznosi prelaze 50.000,00 KM, a to su krivična djela Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja, Pronevjera u službi/Pronevjera, i Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara, te krivično djelo Poreska utaja ili prevara/Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa, s tim da je kod ovog posljednjeg krivičnog djela za postojanje osnovnog oblika neophodno da iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.001,00 KM, pa su stoga i iznosi kvalifikatornih okolnosti veći, tj. teži oblik postoji kada iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000,00 KM, a najteži kada taj iznos prelazi 200.000,00 KM. U tu grupu se može svrstati i krivično djelo Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju, koje ima samo teži oblik koji postoji kada iznos pribavljene imovinske koristi prelazi 200.000,00 KM. Drugu grupu čine ona krivična djela kod kojih je propisano više različitih oblika, dok kvalifikovanih oblika nema ili postoje samo u odnosu na neke od tih različitih (osnovnih) oblika. To su krivična djela Primanje dara/poklona/mita ili drugih oblika koristi, Davanje dara/poklona/mita ili drugih oblika koristi i Protivzakonito posredovanje/Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem (ovo krivično djelo ima teži oblik, ali kvalifikatorna okolnost nije iznos primljene nagrade ili drugog oblika koristi, nego zahtijevanje, primanje ili prihvatanje nagrade ili druge koristi). Krivična djela organizovanog kriminala se mogu svrstati u jednu od prethodne dvije grupe, zavisno od toga u vezi sa kojim krivičnim djelom je učinjeno krivično djelo Organizovanog kriminala/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja, odnosno u koju grupu spada krivično djelo koje je učinilo udruženje u sticaju sa krivičnim djelom Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruženje.

48 Krivična djela Zloupotreba /službenog/ položaja ili ovlasti, Pronevjera/Pronevjera u službi i Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara

49 Porezna utaja/Utaja poreza i doprinosa

Radi racionalizacije dužine teksta, lakšeg praćenja i poređenja iskazanih statističkih podataka, Analiza se referira na predmete, s tim što se na broj osuđenih i broj krivičnih djela ukazuje u fusnotama ili na drugi odgovarajući način, tamo gdje je ocijenjeno da je to neophodno radi preciznosti iskazanih podataka i izvođenja određenih zaključaka.

Pregled izabranih krivičnih djela i primijenjenih modela uzorkovanja

U tabeli niže dat je pregled odabranih krivičnih djela i primijenjenih modela uzorkovanja predmeta za analizu:

| Pregled izabranih krivičnih djela i modela uzorkovanja predmeta za analizu ⁵⁰ | | |
|--|--|---|
| Vrsta i naziv krivičnog djela | Zakonske odredbe | Uzorkovanje i broj analiziranih predmeta |
| Krivična djela korupcije | | |
| 1. Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja ⁵¹ | Član 220. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BiH), Član 383. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ FBiH), Član 347. Krivičnog zakona Republike Srpske (u daljem tekstu: raniji KZ RS) / Član 315. Krivičnog zakonika Republike Srpske iz 2017. godine (KZ RS 2017), Član 377. Krivičnog zakona Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BD BiH), | Metod uzorkovanja (šest predmeta za svaku kalendarsku godinu, plus pet dodatnih predmeta ⁵² i šest predmeta kao korektivna grupa) odabrano ukupno 41 predmet |

50 Nazivi krivičnih djela u svrhu ove Analize su formulisani uzimajući u obzir različite termine koji se koriste u krivičnim zakonima u BiH.

51 Samo ako je izvršenjem krivičnog djela pribavljena korist, kako je to predviđeno u Listi koruptivnih krivičnih djela usvojenoj od strane VSTV BiH.

52 Dodatni predmeti su uzeti za predmet Analize u slučajevima kada za pojedina krivična djela iz jedne grupe krivičnih djela nije bilo dovoljno završenih predmeta za to krivično djelo, a postoje završeni predmeti drugog krivičnog djela iz iste grupe krivičnih djela. U ovom slučaju, za konkretno krivično djelo je postojalo više završenih predmeta, dok je nedostajalo predmeta za druga krivična djela.

| | | |
|--|---|--|
| 2. Pronevjera u službi/ Pronevjera ⁵³ | Član 221. KZ BiH, Član 384. KZ FBIH, Član 348. ranijeg KZ RS / Član 316. KZ RS (2017), Član 378. KZ BD BiH | Metod uzorkovanja (šest predmeta za svaku kalendarsku godinu, plus šest dodatnih predmeta, plus šest predmeta kao korektivna grupa) odabrano 42 predmeta. |
| 3. Primanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi | Član 217. KZ BiH, Član 380. KZ FBIH, Član 351. ranijeg KZ RS / Član 319. KZ RS (2017), Član 374. KZ BD BiH, | Svi okončani predmeti, ukupno 30 predmeta. |
| 4. Davanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi | Član 218. KZ BiH, Član 381. KZ FBIH, član 352. ranijeg KZ RS / Član 320. KZ RS (2017), Član 375. KZ BD BiH | Svi okončani predmeti, ukupno 35 predmeta. |
| 5. Protivzakonito posredovanje/Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem | Član 219. KZ BiH, Član 382. KZ FBIH, Član 353. ranijeg KZ RS / Član 321. KZ RS (2017), Član 376. KZ BD BiH | Svi okončani predmeti, ukupno 9 predmeta. |
| Krivična djela privrednog kriminala | | |
| 1. Poreska utaja ili prevara/ Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa | Član 210. KZ BiH, Član 273. KZ FBIH, Član 287. ranijeg KZ RS / Član 264. KZ RS (2017), Član 267. KZ BD BiH | Metod uzorkovanja (šest predmeta za četiri kalendarske godine, plus šest predmeta kao korektivna grupa) odabrano ukupno 35 predmeta. |
| 2. Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara ⁵⁴ | Član 251. KZ FBIH, Član 265. ranijeg KZ RS / Član 272a., KZ RS (2017 sa izmjenama zaključno sa 2021.), Član 245. KZ BD BiH | Svi okončani predmeti, ukupno 25 predmeta. |

53 Iako je krivično djelo Pronevjera u službi/Pronevjera brisano sa izmijenjene Liste koruptivnih krivičnih djela koja je usvojena od VSTV BiH, za predmet Analize uzeto je i ovo krivično djelo u grupi koruptivnih krivičnih djela, imajući u vidu njegovu prirodu, položaj u krivičnim zakonima i okolnost da Konvencija UN protiv korupcije zahtjeva inkriminisanje radnji pronevjere, zloupotrebe ili drugog nelegitimnog korištenja imovine od strane javnog funkcionera (član 17.), kao i pronevjeru imovine u privatnom sektoru (član 22.).

54 KZ BiH ne propisuje ovo krivično djelo.

| | | |
|--|---|--|
| 3. Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/ Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju ⁵⁵ | Član 247. KZ FBiH, Član 241. ranijeg KZ RS, Član 248. KZ RS (2017) ⁵⁶ , Član 241. KZ BD BiH | Svi okončani predmeti, ukupno 15 predmeta. |
| Krivična djela organizovanog kriminala | | |
| 1. Organizovani kriminal/ Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala) | Član 250. KZ BiH, Član 342. KZ FBiH, Član 383a. ranijeg KZ RS / Član 366. KZ RS (2017), Član 336. KZ BD BiH | Svi okončani predmeti, ukupno 10 predmeta, |
| 2. Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruženje (radi činjenja krivičnih djela korupcije i privrednog kriminala) | Član 249. KZ BiH, Član 340. KZ FBiH, Član 383. ranijeg KZ RS / Član 365. KZ RS (2017), Član 334. KZ BD BiH | Svi okončani predmeti, ukupno 5 predmeta. |

55 KZ BiH ne propisuje ovo krivično djelo.

56 Iako krivično djelo Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju iz člana 248. KZ RS (2017) nosi drugačije ime, u suštini se radi o krivičnom djelu koje u bitnom odgovara krivičnim djelima Zloupotrebe ovlasti u privrednom poslovanju iz ostalih krivičnih zakona.

2.

Poglavlje II – Rezultati istraživanja i analize

Vrste i visina izrečenih krivičnopравnih sankcija

U ovom poglavlju Analize dat je prikaz zbirnih rezultata istraživanja u predmetima obuhvaćenim analizom, za izabrana krivična djela, uzimajući u obzir zakonski okvir i primjenu krivičnopравnih sankcija na nivoima BiH, FBiH, RS i BD BiH.

Zakonom propisane krivičnopравne sankcije, opća pravila za odmjeravanje kazne i sadržaj presude

Krivični zakoni iz četiri jurisdikcije u BiH (KZ BiH, KZ FBiH, raniji KZ RS, KZ RS (2017) i KZ BD BiH) propisuju sljedeće krivičnopравne sankcije koje se mogu izreći učiniteljima krivičnih djela:⁵⁷

1. **Kazne:** kazna zatvora, kazna dugotrajnog zatvora i novčana kazna, a prema KZ RS (2017) kazna doživotnog zatvora i oduzimanja vozačke dozvole (pored kazne

57 Krivične sankcije koje se primjenjuju prema maloljetnim učiniteljima krivičnih djela su također propisane krivičnim zakonima ili posebnim zakonima u nekim jurisdikcijama u BiH, ali kako se u predmetima koji se obrađuju u Analizi ne javljaju maloljetni učinitelji krivičnih djela, iste su izostavljene iz ovog kratkog prikaza krivičnopравnih sankcija.

zatvora i novčane kazne), dok su za pravne osobe propisane novčana kazna, kazna oduzimanja imovine i kazna prestanka pravne osobe.⁵⁸

2. **Uvjetna osuda** (KZ BiH); **mjere upozorenja** (KZ FBiH) – sudska opomena i uvjetna osuda; **upozoravajuće sankcije** (raniji KZ RS) – sudska opomena i uvjetna osuda; alternativne mjere (KZ RS (2017)) – uvjetna osuda, uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i rad u javnom interesu (rad za opće dobro na slobodi⁵⁹); i mjere upozorenja (KZ BD BiH) – uvjetna osuda.⁶⁰
3. **Mjere sigurnosti** (sigurnosne mjere prema KZ FBiH): obavezno psihijatrijsko liječenje, odnosno po KZ RS (2017) obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi i obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi; zabrana vršenja poziva, djelatnosti/aktivnosti ili dužnosti/funkcija; oduzimanje/lišenje predmeta; prema KZ FBiH, ranijem KZ RS, KZ RS (2017) i KZ BD BiH i zabrana upravljanja prevoznim sredstvom/motornim vozilom; prema ranijem KZ RS, KZ RS (2017) i KZ BD BiH i zabrana približavanja i komunikacije sa određenom osobom, obavezan psihosocijalni tretman i udaljenje iz zajedničkog domaćinstva; a prema KZ RS (2017) i KZ BD BiH i zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama.

Propisujući opća pravila za odmjeravanje kazne, krivični zakoni uspostavljaju mehanizam odmjeravanja kazni učinitelju krivičnog djela koji se oglasi krivim, u okviru raspona kazni propisanih za pojedina krivična djela u posebnom dijelu krivičnog zakona. Tako su sudovi dužni odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivnje, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon učinjenog krivičnog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja.⁶¹

58 Član 40. KZ BiH, član 41. KZ FBiH, član 29. ranijeg KZ RS, član 44. KZ RS (2017) i član 41. KZ BD BiH.

59 U skladu sa zakonom propisanim uvjetima kazna zatvora se može zamijeniti novčanom kaznom ili radom za opće dobro na slobodi, dok se novčana kazna, u slučaju neizvršenja, može zamijeniti kaznom zatvora.

60 Članovi 58. i 59. KZ BiH, član 59. KZ FBiH, član 45. stav 1. ranijeg KZ RS, član 61. stav 1. KZ RS (2017) i član 59. KZ BD BiH.

61 Član 48. KZ BiH, član 49. KZ FBiH, član 37. ranijeg KZ RS, član 52. KZ RS i član 49. KZ BD BiH.

Ta pravila su zasnovana na načelu srazmjernosti između težine krivičnog djela, stepena učiniteljeve odgovornosti (krivnje) i same kazne.⁶²

U tom smislu je sudska praksa ukazala da, iako sud pri odmjeravanju kazne mora imati u vidu svrhu kažnjavanja, zahtjevi prevencije ne mogu opravdati strožiju kaznu od one koju limitira stepen krivične odgovornosti i težina konkretnog krivičnog djela.⁶³ Navedeno ukazuje na značaj ove dvije pomenute okolnosti subjektivnog i objektivnog karaktera na odmjeravanje kazne učinitelju krivičnog djela. Na stepen krivnje učinitelja utiče niz okolnosti kao što je oblik umišljaja, odnosno nehata učinitelja (ako je propisano kažnjavanje i za nehatno učinjenje krivičnog djela), okolnost da je krivično djelo planirano i sl. S druge strane, na težinu krivičnog djela također utiču različite okolnosti, kao što su okolnosti vezane za jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra (visina pribavljene imovinske koristi i sl.).

Konačno, prema procesnim odredbama koje određuju sadržaj presude, sud je dužan, između ostalog, iznijeti razloge za svaku tačku presude. Također, ako je optuženom izrečena kazna, sud je dužan obrazložiti koje je okolnosti uzeo u obzir pri odmjeravanju kazne, a posebno kojim se razlozima rukovodio pri odluci da kaznu treba ublažiti ili optuženog osloboditi od kazne ili izreći uvjetnu osudu ili da treba izreći mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi.⁶⁴

62 Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I., Rajić, Z., *Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini*, Knjiga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske komisije, Sarajevo, 2005., strana 272.

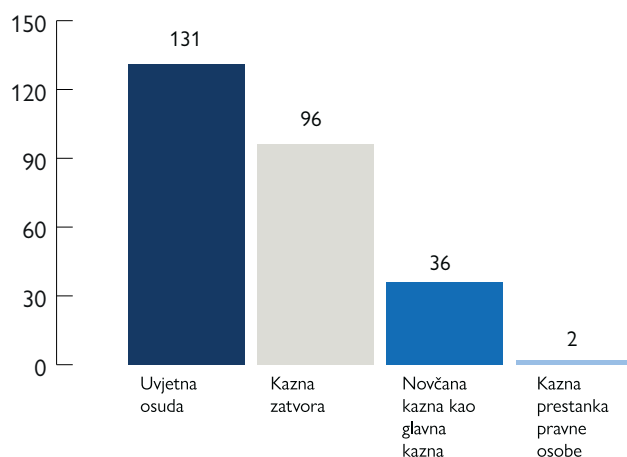
63 Presuda Suda BiH broj Kž-151/04 od 15.3.2005. godine, objavljeno u *Pregled sudske prakse Suda BiH*, Sarajevo, broj 1/2005.

64 Član 290. Zakona o krivičnom postupku BiH (ZKP BiH), "Sl. glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 29/07, 53/07, 58/08, 12/09, 16/09, 53/09, 93/09, 72/13 i 65/18; član 305. Zakona o krivičnom postupku FBiH (ZKP FBiH), "Sl. novine FBiH" br. 35/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14 i 74/20; Član 304. Zakona o krivičnom postupku RS (ZKP RS), "Sl. glasnik RS" br. 53/12, 91/17, 66/18 i 15/21 i Član 290. Zakona o krivičnom postupku BD BiH (ZKP BD BiH), "Sl. glasnik BD BiH" br. 34/13, 27/14, 3/2019 i 16/20.

Pregled izrečenih krivičnopравnih sankcija u predmetima obuhvaćenim Analizom

U okviru analiziranih **247 predmeta korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, osuđeno je ukupno 288 osoba** (165 osoba za koruptivna krivična djela, 93 osobe⁶⁵ za krivična djela privrednog kriminala i 31 osoba⁶⁶ za krivična djela organizovanog kriminala). Krivičnopравne sankcije su izrečene u odnosu na **314 krivičnih djela**, a 26 predmeta je okončano osudom za krivična djela u sticaju (dva ili više krivičnih djela).⁶⁷

U prikazu koji slijedi daju se opći podaci o izrečenim krivičnopравnim sankcijama u uzorku koji je bio predmet Analize. Pri tome, uzeta su u obzir krivična djela u sticaju, i u odnosu na ta krivična djela uzete su u obzir utvrđene kazne koje se odnose na krivična djela obuhvaćena Analizom.



65 Od kojih je 15 pravnih osoba.

66 Od kojih je 4 pravnih osoba.

67 Od 26 predmeta, njih 24 sadrže osude za dva krivična djela, dok 2 predmeta sadrže osude za tri krivična djela (uzete su u obzir samo osude za krivična djela koja su predmet ove Analize).

Uvjetna osuda je izrečena u 131 predmetu (53% od ukupno 247 predmeta), prema 137 osuđenih osoba, za 143 krivična djela (kada se uzmu u obzir krivična djela u sticaju). U 19 predmeta prema 21 osuđenoj osobi (za 22 krivična djela) je, uz uvjetnu osudu, izrečena i novčana kazna kao sporedna kazna. Prema grupama predmeta, uvjetna osuda za krivična djela korupcije je izrečena u 86 predmeta, za krivična djela privrednog kriminala 43 predmeta, i za krivična djela organizovanog kriminala u 2 predmeta.

Kazna zatvora je izrečena u 96 predmeta, prema 110 osuđenih, za 130 krivičnih djela. U 15 predmeta, prema 16 osuđenih osoba, je uz kaznu zatvora izrečena i novčana kazna kao sporedna za 16 krivičnih djela.

Novčana kazna je kao glavna kazna izrečena u 36 predmeta, prema 37 osuđenih (23 fizičke osobe i 14 pravnih osoba), a kao sporedna kazna je izrečena u ukupno 34 predmeta, prema 37 osuđenih i za 39 krivičnih djela.

Kazna prestanka pravne osobe je izrečena u 2 predmeta prema 4 pravne osobe (u oba slučaja se radi o oglašavanju krivim fizičkih i pravnih osoba u istom predmetu).

Druge krivičnopravne sankcije nisu izrečene.

Način okončanja krivičnih postupaka

Rezultati istraživanja su pokazali da je u okviru analiziranih predmeta izuzetno veliki broj predmeta, njih 195 (79%⁶⁸), koji su okončani donošenjem presuda koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka, dok su samo 52 predmeta (21%) okončani presudom donesenom nakon provedenog glavnog pretresa. U narednoj tabeli prikazan je pregled okončanja postupaka, prema grupama predmeta:

68 Od ukupnog broja analiziranih predmeta.

| Način okončanja krivičnog postupka | | | | |
|---|-----------|--------------------|-----------------------|--|
| | Korupcija | Privredni kriminal | Organizovani kriminal | Ukupno |
| Broj predmeta okončanih presudom donesenom u redovnom postupku | 41 | 8 | 3 | 52 (21% od ukupnog broja analiziranih predmeta) |
| Broj predmeta okončanih presudom na osnovu sporazuma o priznanju krivnje | 67 | 48 | 12 | 127 (51% od ukupnog broja analiziranih predmeta) |
| Broj predmeta okončanih presudom na osnovu priznanja krivičnog djela na glavnom pretresu | 21 | 10 | 0 | 31 (13 % od ukupnog broja analiziranih predmeta) |
| Broj predmeta okončanih presudom na osnovu priznanja krivnje pred sudijom za prethodno saslušanje | 13 | 4 | 0 | 17 (7% od ukupnog broja analiziranih predmeta) |
| Broj predmeta okončanih presudom kojom se izdaje kazneni nalog | 15 | 5 | 0 | 20 (8% od ukupnog broja analiziranih predmeta) |

Iskorištenost zakonskih okvira kažnjavanja

Svako krivično djelo obuhvaćeno ovom Analizom je propisano u četiri, odnosno tri krivična zakona koja se primjenjuju u BiH (određena krivična djela nisu propisana u svim krivičnim zakonima). Zakonom je propisan raspon kazne, određen propisanim posebnim minimumom i posebnim maksimumom kazne za određeno krivično djelo, odnosno pojedini njegov oblik, s tim da se ovi rasponi u odnosu na pojedina krivična djela ili njihove različite oblike mogu razlikovati u pojedinim krivičnim zakonima. Polazeći od navedenog, istraživanjem je za svako krivično djelo (u svakom pojedinom predmetu) utvrđeno da li je izrečena, odnosno utvrđena kazna:

- ublažena (izrečena ili utvrđena kazna ispod zakonom propisanog minimuma, odnosno izrečena blaža vrsta kazne),
- u donjem dijelu raspona propisane kazne,

- u sredini raspona propisane kazne,
- u gornjem dijelu raspona propisane kazne.⁶⁹

Posmatrajući ukupan broj analiziranih predmeta (247), u najvećem broju predmeta (149 ili 60,3%) je izrečena/utvrđena kazna u donjem dijelu raspona propisane kazne, te ublažena kazna (97 predmeta ili 39,3%). Samo u jednom predmetu (0,4%) je izrečena/utvrđena kazna u sredini raspona propisane kazne, dok nema izrečenih kazni u gornjem dijelu raspona propisane kazne.

Slijedi pregled izrečenih/utvrđenih kazni prema grupama krivičnih djela:

| | Ublažena kazna | U donjem dijelu raspona propisane kazne | U srednjem dijelu raspona propisane kazne | U gornjem dijelu raspona propisane kazne |
|--|----------------|---|---|--|
| Krivična djela korupcije (157 predmeta) | 61 (38,9%) | 95 (60,5%) | 1 (0,6%) | 0 (0%) |
| Krivična djela privrednog kriminala (75 predmeta) | 26 (35%) | 49 (65%) | 0 (0%) | 0 (0%) |
| Krivična djela organizovanog kriminala (15 predmeta) | 10 (67%) | 5 (33%) | 0 (0%) | 0 (0%) |

69 Razvrstavanje predmeta u navedene četiri kategorije prema izrečenim kaznama, s obzirom na propisani raspone kazne, izvršeno je na način kako je to ranije pojašnjeno na str. 44.

Pregled izrečenih/utvrđenih kazni prema krivičnim djelima

Posmatrajući prema pojedinim krivičnim djelima obuhvaćenim analizom, rezultati su sljedeći:

- a. **Krivično djelo Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja** (ukupno 41):
 - ublažena kazna – 15 predmeta (36%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 26 predmeta (63%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- b. **Krivično djelo Pronevjera u službi/Pronevjera** (ukupno 42):
 - ublažena kazna – 19 predmeta (45%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 23 predmeta (55%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- c. **Krivično djelo Primanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi** (ukupno 30):
 - ublažena kazna – 14 predmeta (46%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 16 predmeta (54%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- d. **Krivično djelo Davanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi** (ukupno 35):
 - ublažena kazna – 9 predmeta (25%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 25 predmeta (72%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 1 predmet (3%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- e. **Krivično djelo Protivzakonito posredovanje/Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem** (ukupno 9):
 - ublažena kazna – 4 predmeta (44%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 5 predmeta (56%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- f. **Krivično djelo Poreska utaja ili prevara/Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa** (ukupno 35):

- ublažena kazna – 12 predmeta (34%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 23 predmeta (66%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- g. **Krivično djelo Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara** (ukupno 25):
- ublažena kazna – 7 predmeta (28%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 18 predmeta (72%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- h. **Krivično djelo Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju / Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju** (ukupno 15):
- ublažena kazna – 7 predmeta (47%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 8 predmeta (53%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- i. **Krivično djelo Organizovani kriminal / Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja – u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala** (ukupno 10):
- ublažena kazna – 9 predmeta (90%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 1 predmet (10%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%),
- j. **Krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela / Zločinačko udruženje** (ukupno 5):
- ublažena kazna – 1 predmet (20%),
 - u donjem dijelu raspona propisane kazne – 4 predmeta (80%),
 - u sredini raspona propisane kazne – 0 predmeta (0%),
 - u gornjem dijelu propisane kazne – 0 predmeta (0%).

Zaključak

Opći zaključak: Sudska kaznena politika u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala u BiH je takva da sudovi najčešće izriču uvjetnu osudu, dok su kazne odmjerene u donjem dijelu zakonom propisanog raspona kazne ili su ublažene. Ovakva kaznena politika je odraz velikog broja presuda donesenih na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka u krivičnom postupku, dominantnog udjela krivičnih djela manje težine u pravosnažno okončanim predmetima, i propusta u primjeni relevantnih zakonskih odredaba u određenom broju predmeta.

- a. U okviru petogodišnjeg perioda obuhvaćenog Analizom, veoma mali broj predmeta je okončan pravosnažnom osuđujućom presudom donesenom nakon provedenog glavnog pretresa (21%), dok je 79% predmeta okončano presudom donesenom na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka, što značajno utiče na kaznenu politiku sudova.
- b. Pri izboru vrste krivičnopravne sankcije sudovi se najčešće opredjeljuju za uvjetnu osudu (53%), zatim kaznu zatvora (izrečena ili utvrđena – 38,8%), te novčanu kaznu kao glavnu kaznu (15%).
- c. Izrečene kazne su u najvećem broju predmeta odmjerene u donjem dijelu propisanog raspona kazne za konkretno krivično djelo (60,3%) i ublažene kazne (39,3%), a samo u jednom predmetu je kazna izrečena u sredini raspona propisane kazne (0,4%).

Primjena uvjetne osude

Zakonski uvjeti za primjenu uvjetne osude

Uvjetnu osudu kao krivičnopravnu sankciju propisuju sva četiri krivična zakona, pri čemu se ova sankcija zakonom utvrđuje kao posebna krivična sankcija (KZ BiH)⁷⁰ ili se svrstava u mjere upozorenja (KZ FBiH i KZ BD BiH)⁷¹, upozoravajuće sankcije (raniji KZ RS)⁷² ili alternativne mjere (KZ RS (2017))⁷³. Sva četiri krivična zakona propisuju da sud uvjetnom osudom učinitelju krivičnog djela utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, koje ne može biti kraće od jedne, niti duže od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne učini novo krivično djelo.

Svrha uvjetne osude, prema KZ BiH, KZ FBiH i KZ BD BiH je da se učinitelju krivičnog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom, kojim se omogućava ostvarenje svrhe krivičnopравниh sankcija izricanjem kazne bez njezinog izvršenja, kad izvršenje kazne nije nužno, odnosno kada nije prijeko potrebno radi krivičnopravne zaštite. U ranijem KZ RS i KZ RS (2017) je propisano da se uvjetna osuda izriče krivično odgovornom učinitelju samo u slučajevima kad, s obzirom na prirodu i težinu krivičnog djela, te okolnosti pod kojima je učinjeno i ličnost učinitelja, za ostvarivanje svrhe kažnjavanja nije nužna primjena kazne (alternativna mjera, KZ RS (2017)) ili se svrha kažnjavanja može postići upozorenjem uz prijetnju kaznom (raniji KZ RS).

Da bi se učinitelju krivičnog djela izrekla uvjetna osuda, moraju biti ispunjeni uvjeti koji su za to propisani zakonom. Sva četiri krivična zakona u općem dijelu propisuju približno iste uvjete za izricanje uvjetne osude⁷⁴, i to:

70 Član 5. KZ BiH

71 Član 6. u vezi sa članom 59. KZ FBiH i član 6. KZ BD BiH

72 Član 45. stav 1. ranijeg KZ RS

73 Član 61. KZ RS (2017)

74 Članovi 58. i 59. KZ BiH, članovi 60. stav 2. i 62. KZ FBiH, članovi 45-47. ranijeg KZ RS, članovi 61-63. KZ RS (2017) i članovi 59-62. KZ BD BiH

1. Utvrđena kazna zatvora do dvije godine, odnosno prema KZ RS (2017) do jedne godine. KZ BiH, KZ FBiH i KZ BD BiH propisuju dodatno i da se uvjetna kazna može izreći i kada sud učinitelju utvrdi novčanu kaznu.
2. Da se ne radi o krivičnom djelu za koje se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora lakša od jedne godine (KZ BiH, KZ FBiH i KZ BD BiH), odnosno prema ranijem KZ RS da se ne radi o krivičnom djelu za koje je predviđena kazna zatvora najmanje tri godine, a prema KZ RS (2017) da se ne radi o krivičnom djelu za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna.⁷⁵
3. Ocjena suda da će se izricanjem uvjetne osude ostvariti njena svrha, tj. da će se upozorenjem uz prijetnju kaznom postići svrha krivičnopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja (KZ BiH, KZ FBiH i KZ BD BiH), odnosno ocjena suda da za ostvarivanje svrhe kažnjavanja nije nužna primjena kazne i da se od učinitelja osnovano može očekivati da ubuduće neće vršiti krivična djela i bez izvršenja kazne (raniji KZ RS), odnosno izricanja kazne (KZ RS (2017)) kojom mu se prijeti.⁷⁶

Očita je intencija zakonodavca da se uvjetna osuda primijeni kod krivičnih djela koja poprimaju blaži vid i prema određenom profilu učinitelja – za koje sud ocjenom okolnosti vezanih za ličnost i ponašanje učinitelja (prije, u vrijeme i poslije učinjenja krivičnog djela) izvede zaključak o mogućnosti postizanja svrhe uvjetne osude. Od poštivanja navedenih zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude zavisi pravilnost primjene te krivičnopravne sankcije u svakom pojedinom slučaju. Dosljedno poštivanje zakonom propisanih uvjeta za primjenu uvjetne osude, kako u pogledu krivičnog djela, tako i u pogledu optuženog, omogućava sudu da u konkretnom slučaju utvrdi da li će uvjetna osuda biti optimalan izbor krivičnopravne sankcije.

Također, značaj krivičnih djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala daje osnov za pretpostavku da bi udio primjene uvjetnih osuda kod ovih krivičnih djela mogao biti manji u odnosu na krivična djela općenito.

75 Član 63. stav 2. KZ RS (2017)

76 Stoga će ovaj uvjet za primjenu uvjetne osude biti tretiran kao jedan uvjet za potrebe Analize, bez obzira na navedene razlike, kako bi se omogućila preglednost i poređenje podataka.

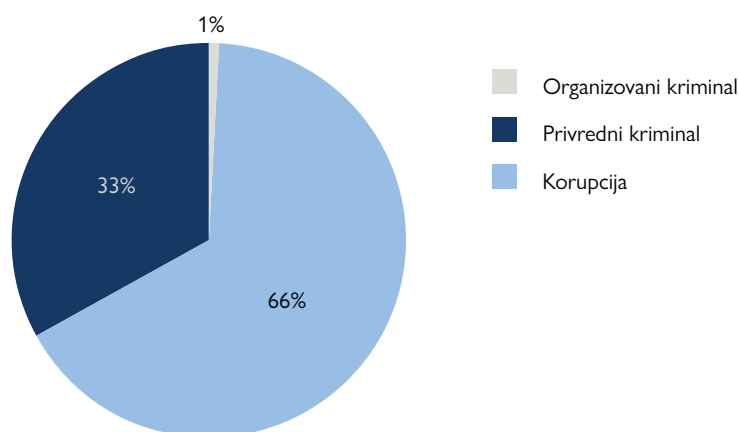
Statistički pokazatelji primjene uvjetne osude

Prema rezultatima analize, više od polovine od ukupno analiziranih 247 predmeta korupcije, privrednog i organizovanog kriminala je okončano izricanjem uvjetne osude, njih 131 (53%), prema 137 osuđenih osoba (48% od ukupnog broja osuđenih osoba – 288). Posmatrajući prema grupama krivičnih djela, više od polovine predmeta korupcije (55%) i privrednog kriminala (57%) je također okončano izricanjem uvjetne osude, dok se razlozi za nizak procenat izrečenih uvjetnih osuda u grupi predmeta koji se odnose na krivična djela organizovanog kriminala mogu naći u zakonskim ograničenjima u pogledu mogućnosti primjene uvjetne osude.

Slijedi pregled statističkih pokazatelja prema grupama krivičnih djela:

| | Korupcija | Privredni kriminal | Organizovani kriminal | Ukupno |
|--|-----------|--------------------|-----------------------|-----------|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 157 | 75 | 15 | 247 |
| Ukupan broj predmeta u kojem su izrečene uvjetne osude | 86 (55%) | 43 (57%) | 2 (13%) | 131 (53%) |
| Broj osuđenih lica | 88 | 49 | 5 | 142 |
| Broj krivičnih djela | 89 | 50 | 5 | 144 |

Sljedeći prikaz pokazuje procentualno učešće predmeta iz svake grupe krivičnih djela u kojima je izrečena uvjetna osuda u ukupnom broju predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda.



Pregled izrečenih uvjetnih osuda prema krivičnim djelima

U nastavku slijedi pregled predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda za pojedina krivična djela⁷⁷:

| Pregled predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda za krivična djela korupcije | | | | | |
|---|---|------------------------------------|--|---|---|
| | Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja | Pronevjera u službi/ Pronevjera | Primanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi | Davanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi | Protivzakonito posredovanje/ Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem |
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 41 | 42 | 30 | 35 | 9 |
| Broj predmeta u kojima su izrečene uvjetne osude | 14 (34%) | 30 (71%) | 8 (27%) | 29 (83%) | 5 (56%) |

| Pregled predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda za krivična djela privrednog kriminala | | | |
|--|--|--|--|
| | Poreska utaja ili prevara/ Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa | Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara | Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju / Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju |
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 35 | 25 | 15 |
| Broj predmeta u kojima su izrečene uvjetne osude | 16 (45%) | 17 (68%) | 10 (67%) |

⁷⁷ U Dodatku br. 2 uz Analizu dat je i pregled predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda po pojedinim oblicima svakog krivičnog djela.

Pregled predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda za krivična djela organizovanog kriminala

| | Organizovani kriminal / Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala) | Udruživanje radi činjenja krivičnih djela / Zločinačko udruženje |
|--|--|--|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 10 | 5 |
| Broj predmeta u kojima su izrečene uvjetne osude | 1 (10%) | 1 (20%) |

Za analizirana krivična djela kod kojih postoje osnovni, privilegovani i kvalifikovani (teži i najteži) oblici⁷⁸, broj uvjetnih osuda se može posmatrati i po pojedinim oblicima. Tako je kod krivičnog djela Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja procenat uvjetnih osuda kod osnovnog oblika 48%, a za teži oblik 80% (4 od 5 predmeta), dok nema izrečenih uvjetnih osuda za najteži oblik ovog krivičnog djela. Kod krivičnog djela Pronevjera u službi/Pronevjera, za osnovni oblik uvjetna osuda je izrečena u 91% predmeta, za lakši oblik 100%, za teži oblik također 100% (9 predmeta) i za najteži oblik 0%. Kod krivičnog djela Protivzakonito posredovanje/Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem, za osnovni oblik uvjetna osuda izrečena je u 50% predmeta i za teži oblik uvjetna osuda je izrečena u 66% predmeta (2 od 3 predmeta).⁷⁹ Za osnovni oblik krivičnog djela Poreska utaja ili prevara/Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa uvjetna osuda je izrečena u 60%, za teži u 50% (6 od 12 predmeta), a za najteži oblik u 0% predmeta. Za osnovni oblik krivičnog djela Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara uvjetna osuda je izrečena u 63%, za teži u 90% (9 od 10 predmeta), a za najteži u 25% predmeta (1 od 4 predmeta), dok je za osnovni oblik krivičnog djela Zloupotreba ovlasti u privrednom

78 Zloupotreba /službenog/ položaja ili ovlaštenja, Pronevjera u službi/Pronevjera, Poreska utaja ili prevara/Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa, Protivzakonito posredovanje/Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem, Prevara u privrednom poslovanju/ Poslovna prevara, Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju i Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja

79 Osnovni oblik iz članova 382. stav 1. KZ FBiH, 219. stav 1. KZ BiH, 353. stav 1. ranijeg KZ RS, 321. stav 1., stav 2. i 4. KZ RS (2017), član 376. stav 1. KZ BD BiH, a teži oblik iz stavova 2. i 3. istih članova KZ FBiH, KZ BiH, ranijeg KZ RS i KZ BD BiH, odnosno stavova 3. i 5. KZ RS (2017).

poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju uvjetna osuda izrečena u 87% i za teži u 29% predmeta (2 od 7 predmeta). Kada je u pitanju krivično djelo Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja uvjetna osuda je za osnovni i teži oblik izrečena u 0% predmeta, dok je za poseban oblik (član 250. stav 4. KZ BiH) uvjetna osuda izrečena u jedinom predmetu koji se odnosi na to krivično djelo (100%).

Poštivanje zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude

U svim predmetima u kojima je izrečena uvjetna osuda (131 predmet) utvrđena je kazna zatvora do 2 godine (KZ BiH, KZ FBiH, raniji KZ RS i KZ BD BiH), odnosno do 1 godine (KZ RS (2017)), kao i vrijeme provjeravanja do 5 godina. Također, nema niti jednog predmeta u kojem bi se radilo o krivičnom djelu za koje se ni ublažavanjem ne može izreći kazna zatvora lakša od 1 godine (KZ BiH, KZ FBiH i KZ BD BiH), odnosno o krivičnom djelu za koje je predviđena kazna zatvora najmanje 3 godine (raniji KZ RS), niti o krivičnom djelu za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od 10 godina ili teža kazna (KZ RS (2017)). To znači da su zakonom propisani uvjeti za izricanje uvjetne osude koji se odnose na dužinu utvrđene kazne zatvora i ograničenja u vezi sa zapriječenom kaznom ispoštovani od strane sudova u svim predmetima.

Da li obrazloženja presuda sadrže razloge da će se izricanjem uvjetne osude postići njena svrha?

Postojanje ocjene suda da će se izricanjem uvjetne osude postići njena svrha (uzimajući u obzir okolnosti na koje upućuje odnosni krivični zakon) cijenjeno je s obzirom na sadržaj obrazloženja odluke o uvjetnoj osudi. Obaveza je suda da u obrazloženju navede razloge kojima se rukovodio prilikom izricanja uvjetne osude, što obuhvata razloge zbog čega sud nalazi da će se izricanjem uvjetne osude ostvariti njena svrha, odnosno razloge za ocjenu da se od učinitelja osnovano može očekivati da ubuduće neće vršiti krivična djela i bez izvršenja ili izricanja kazne kojom mu se prijeti. Od ukupno 131 predmeta utvrđeno je sljedeće:

1. 89 predmeta (68%) – obrazloženje presude sadrži razloge za ocjenu suda da će se uvjetnom osudom postići svrha uvjetne osude, odnosno razloge za ocjenu da se od učinitelja osnovano može očekivati da ubuduće neće vršiti krivična djela i bez izvršenja, odnosno izricanja kazne kojom mu se prijeti.

2. 42 predmeta (32%) – presuda ne sadrži obrazloženje u pogledu utvrđenja da su u konkretnom slučaju ispunjeni jedan ili više zakonom propisanih uvjeta za izricanje uvjetne osude, i to:
 - a. 11 predmeta (8%) – presuda ne sadrži obrazloženje odluke o krivičnopravnoj sankciji;
 - b. 31 predmet (24%) – u obrazloženju presude se nabrajaju olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje je sud cijenio prilikom odmjeravanja kazne, uz uopćen zaključak da te okolnosti opravdavaju primjenu uvjetne osude bez detaljnijeg obrazlaganja i bez zaključka o postizanju svrhe uvjetne osude.

Ovi podaci ukazuju na to da je u gotovo trećini predmeta (32%) u kojima je izrečena uvjetna osuda izostala adekvatna ocjena suda o ispunjenju svih zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude.

Ocjena okolnosti od značaja za primjenu uvjetne osude

U predmetima obuhvaćenim analizom, sudovi su uzeli u obzir sljedeće okolnosti:

Olakšavajuće okolnosti:

1. Okolnosti vezane za ličnost učinitelja:
 - a. porodične prilike učinitelja – 68 predmeta (52%)
 - i. u 17 predmeta se navodi da je sud cijenio „porodičnost“ učinitelja bez daljeg obrazloženja,
 - ii. u 28 predmeta sud cijenio da je učinitelj roditelj djece⁸⁰, s tim što se u šest predmeta navodi da je učinitelj u braku,

80 Od toga u 8 predmeta sud je kao olakšavajuću okolnost naveo da je učinitelj roditelj jednog djeteta, u 11 predmeta da je roditelj dvoje djece, u 6 predmeta da je roditelj troje djece, u 2 predmeta da je roditelj četvoro djece, bez daljeg pojašnjenja.

- iii. u 16 predmeta sud cijeni da je učinitelj roditelj maloljetne djece, bez naznake da li postoji zakonska obaveza za izdržavanje maloljetne djece⁸¹, s tim da u četiri predmeta sud navodi da je učinitelj i u braku,
 - iv. u 9 predmeta sud je cijenio da je učinitelj roditelj maloljetne djece koju izdržava⁸², s tim da u četiri predmeta sud navodi i da je učinitelj u braku,
 - v. u jednom predmetu sud cijenio da je učinitelj u braku i penzioner, u jednom predmetu da je u braku i bez djece i u jednom predmetu da živi sa bolesnom majkom
- b. loše imovno stanje učinitelja – 17 predmeta (13%)⁸³
 - c. mlađa životna dob učinitelja – 5 predmeta (4%), bez daljeg pojašnjenja
 - d. starija životna dob učinitelja – 3 predmeta (2%), bez daljeg pojašnjenja
2. Raniji život učinitelja:
- a. Neosuđivanost – 82 predmeta (63%)
3. Ponašanje nakon učinjenog krivičnog djela:
- a. priznanje krivnje, odnosno krivičnog djela – 109 predmeta (83%),
 - b. izraženo kajanje učinitelja – 43 predmeta (33%),
 - c. učinitelj naknadio štetu nastalu učinjenjem krivičnog djela – 13 predmeta (10%), od čega u 11 predmeta potpuno, a u 2 predmeta djelimično,
 - d. korektno držanje učinitelja pred sudom – 20 predmeta (15%),
 - e. obećanje učinitelja da će se uzdržati od činjenja krivičnih djela – 4 predmeta (3%),
 - f. pristanak na saradnju sa nadležnim tužiocem – 2 predmeta (2%)

81 Od toga u 4 predmeta sud je kao olakšavajuću okolnost naveo da je učinitelj roditelj jednog maloljetnog djeteta, u 8 predmeta da je roditelj dva maloljetna djeteta, u 3 predmeta da je roditelj četvero maloljetne djece i u 1 predmetu da je roditelj petoro maloljetne djece.

82 Od toga u 4 predmeta sud je kao olakšavajuću okolnost naveo da je učinitelj roditelj jednog, u 8 predmeta dva, u 3 predmeta četvero i u 1 predmetu petoro maloljetne djece koje izdržava.

83 Od toga u 1 predmetu pojašnjeno je da se učinitelj izdržava od porodične invalidnine, u 6 predmeta da je nezaposlen i u 1 predmetu da izdržava porodicu.

4. Druge okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno:
 - a. protek vremena od učinjenja krivičnog djela u 12 predmeta (9%),
 - b. okolnost da je učinitelj također oštećen krivičnim djelom – 2 predmeta (2%),
 - c. oštećeni ne traži krivično gonjenje – 2 predmeta (2%)

Otežavajuće okolnosti:

1. Raniji život učinitelja:
 - a. osuđivanost učinitelja – 20 predmeta (15%)⁸⁴;
2. Stepen krivnje:
 - a. umišljaj kao stepen krivične odgovornosti učinitelja – 2 predmeta (2%);
3. Druge okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno:
 - a. brojnost krivičnih radnji – 2 predmeta (2%)⁸⁵,
 - b. znatna društvena opasnost krivičnog djela – 2 predmeta (2%),
 - c. vremenski kontinuitet u činjenju krivičnih djela – 2 predmeta (2%)⁸⁶,
 - d. posljedica učinjenog krivičnog djela – 1 predmet (1%) (bez daljeg pojašnjenja),
 - e. produženo krivično djelo – 1 predmet (1%),
 - f. krivično djelo učinjeno prema korisnicima socijalne pomoći – 1 predmet (1%),
 - g. koruptivno krivično djelo učinjeno u svojstvu odgovorne osobe koje je rezultiralo narušavanjem ugleda i povjerenja javnosti u službu – 1 predmet (1%),

84 O toga za neistovrsna krivična djela u 6 predmeta, za istovrsna krivična djela u 2 predmeta, za jedno istovrsno i jedno neistovrsno krivično djelo u 1 predmetu, za više krivičnih djela u 1 predmetu, dok se u ostalih 10 predmeta samo navodi ranija osuđivanost, bez daljeg pojašnjenja.

85 U jednom predmetu navedeno je da se radi o deset krivičnih radnji učinitelja, dok u drugom predmetu presuda ne sadrži objašnjenje.

86 U jednom predmetu navedeno je da je vrijeme činjenja krivičnog djela šest godina.

- h. pogubnost krađe rudnog blaga po okoliš i društvenu zajednicu i ugrožavanje opstanka velikog broja obitelji koji ovise od uspješnog poslovanja firme – 1 predmet (1%).

Od ukupnog broja predmeta u kojima su izrečene uvjetne osude (131), olakšavajuće okolnosti su navedene u 120 predmeta. Otežavajuće okolnosti su navedene u 31 predmetu (24%), pri čemu su u svakom takvom predmetu ujedno navedene i olakšavajuće okolnosti, a samo u četiri predmeta (3%)⁸⁷ se sud u obrazloženju osvrnuo na značaj tih otežavajućih okolnosti za izbor uvjetne osude i mjere kazne koju je utvrdio. U prosjeku je po predmetu cijanjeno 4,14 olakšavajućih i 0,30 otežavajućih okolnosti⁸⁸.

Jasno se izdvajaju tri okolnosti koje su sudovi uzeli u obzir u najvećem broju predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda (više od polovine). Te okolnosti su: 1) **učiniteljevo priznanje krivnje**, odnosno krivičnog djela, koje je uzeto u obzir u 109 predmeta (83%), 2) **neosuđivanost učinitelja**, koja je uzeta u obzir u 82 predmeta (63%) i 3) **porodične prilike učinitelja**, koje se u najvećem broju slučajeva ogledaju u tome da je učinitelj otac djece, otac maloljetne djece, da izdržava djecu ili maloljetnu djecu ili da je u braku, a koje su cijanjene u 68 predmeta (52%). Riječ je o okolnostima koje se odnose na ponašanje učinitelja nakon učinjenog krivičnog djela, njegov raniji život i na ličnost učinitelja i koje su sudovi, s obzirom na relevantne zakonske odredbe o uvjetima za izricanje uvjetnih osuda,⁸⁹ uzeli u obzir pri odlučivanju da li će izreći uvjetnu osudu. Sve tri okolnosti su, s obzirom na njihovu sadržinu, uticale da sudovi izreknu uvjetnu osudu, odnosno da sudovi izvedu zaključak (u predmetima u kojima je takav zaključak izveden) da će se uvjetnom osudom postići njena svrha. Sudovi su prilikom odlučivanja hoće li izreći uvjetnu osudu uzeli u obzir i druge navedene olakšavajuće okolnosti, ali u manjem broju predmeta (ispod trećine).

87 U obrazloženju presuda u 2 predmeta navedeno da se ne radi o istovrsnim osudama, dok je u jednom predmetu navedeno da je sud uzео u obzir protek vremena od ranije osude, nakon čega je izvršena ocjena olakšavajućih okolnosti i zaključeno da optuženom treba izreći uvjetnu osudu kojom će se postići njena svrha. U jednom predmetu je sud u obrazloženju presude jasno naveo da olakšavajuće okolnosti pretežu nad otežavajućom i da stoga opravdavaju izricanje uvjetne osude.

88 Ukupan broj olakšavajućih okolnosti koje su cijanjene u svih 131 predmetu u kojima su izrečene uvjetne osude iznosi 543, dok je ukupan broj cijanjenih otežavajućih okolnosti 40.

89 Član 59. stav 2. KZ BiH, član 62. stav 2. KZ FBiH, član 47. stav 3. ranijeg KZ RS, član 63. stav 3. KZ RS (2017) i član 61. stav 2. KZ BD BiH.

Najčešće kombinacije okolnosti koje su cijanjene u predmetima u kojima su izrečene uvjetne osude su:

1. U 32 predmeta (24%) istovremeno su cijanjene okolnosti koje se odnose na **neosuđivanost učinitelja, priznanje učinitelja i porodične prilike učinitelja**.⁹⁰
2. U 26 predmeta (20%) cijanjene su okolnosti koje se odnose na **neosuđivanost učinitelja i učiniteljevo priznanje krivičnog djela**.⁹¹
3. U 9 predmeta (7%) su cijanjene okolnosti koje se odnose na **učiniteljevo priznanje krivičnog djela, izraženo kajanje učinitelja nakon učinjenog krivičnog djela** (bez pojašnjenja u čemu se ogleda to kajanje) i **porodične prilike učinitelja**.⁹²

Način okončanja krivičnih postupaka i korištenje pravnih lijekova

U procesu analize posebno je istražen način okončanja krivičnih postupaka u okviru 131 predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda. Utvrđeno je da je **ukupno 109 predmeta (83%) okončano na način koji uključuje određeni oblik konsenzualnog postupanja**.

90 U predmetima u kojima se pojavljuje ovakva kombinacija cijanjenih okolnosti, u pogledu okolnosti porodične prilike učinitelja u osam predmeta je navedeno da je cijanjena „porodičnost“ i „da je učinitelj u braku“, u 22 predmeta je navedeno da je učinitelj roditelj maloljetne djece, u 11 predmeta da je roditelj djece, a u 2 predmeta da učinitelj izdržava djecu. Uz ove okolnosti su dodatno u navedenim predmetima uzete u obzir i izraženo kajanje učinitelja (u 10 predmeta), nadoknađena šteta ili vraćena imovinska korist (u 2 predmeta), korektno držanje učinitelja pred sudom (u 5 predmeta), loše imovno stanje učinitelja (u 4 predmeta), te protek vremena od učinjenja krivičnog djela (u 4 predmeta).

91 Uz ove okolnosti su dodatno uzete u obzir okolnosti da je učinitelj naknadio štetu ili vratio imovinsku korist (u 7 predmeta), starija životna dob učinitelja (u 3 predmeta), mlađa životna dob učinitelja (u 3 predmeta), loše imovno stanje učinitelja (u 5 predmeta), kajanje učinitelja (u 10 predmeta), protek vremena od učinjenja krivičnog djela (u 2 predmeta) i korektno držanje učinitelja pred sudom (u 2 predmeta).

92 U 3 predmeta navedeno da se radi o roditelju djece, u 2 predmeta da se radi o roditelju maloljetne djece, dok u ostalim predmetima nema daljeg pojašnjenja porodičnih prilika učinitelja. Uz ove olakšavajuće okolnosti su cijanjene i naknada štete (u 4 predmeta), odnosno spremnost na naknadu štete i loše imovno stanje učinitelja (u 2 predmeta).

Tako je 15 predmeta okončano donošenjem presude kojom se izdaje kazneni nalog, 56 predmeta je okončano donošenjem presude na osnovu sporazuma o priznanju krivnje⁹³ i 38 predmeta okončano presudom nakon priznanja na glavnom pretresu⁹⁴.

U predmetima u kojima je izrečena uvjetna osuda, žalbe na odluku o krivičnopravnoj sankciji izjavljene su u deset predmeta, i to u šest predmeta žalbu je izjavio tužilac, u tri predmeta i tužilac i branilac, i u jednom predmetu samo branilac. Niti jedna od izjavljenih žalbi na odluku o krivičnopravnoj sankciji nije uvažena. U obrazloženjima je navedeno da su drugostepeni sudovi našli pravilnom ocjenu prvostepenih sudova da postojeće (olakšavajuće) okolnosti opravdavaju primjenu uvjetne osude, te da će se i sa uvjetnom osudom postići svrha krivičnopravnih sankcija, odnosno svrha kažnjavanja.⁹⁵

Jačine povrede zaštićenog dobra u predmetima u kojima je izrečena uvjetna osuda

Jačina povrede zaštićenog dobra, kao jedna od okolnosti od kojih zavisi težina krivičnog djela u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, u pravilu proizilazi iz posljedice krivičnog djela.⁹⁶ Da krivični zakoni ovoj okolnosti pridaju veliki značaj

93 Od toga, u 2 predmeta nije cijenjeno priznanje krivnje kao olakšavajuća okolnost učinitelju, dok u 8 predmeta presude ne sadrže razloge o krivičnopravnoj sankciji.

94 Pri tome je u svim predmetima priznanje krivnje uzeto u obzir kao olakšavajuća okolnost.

95 U 3 predmeta su drugostepeni sudovi razmatrali i žalbene prigovore kojima je ukazano na postojanje otežavajućih okolnosti koje su se odnosile na težinu krivičnog djela (brojnost krivičnopravnih radnji, visina pribavljene imovinske koristi i broj krivičnopravnih radnji), ali su ocijenili da postojanje tih okolnosti ne dovodi u pitanje opravdanost odluke prvostepenog suda da treba izreći uvjetnu osudu i da će se uvjetnom osudom postići svrha krivičnopravnih sankcija, odnosno svrha kažnjavanja.

96 Kod krivičnog djela Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja to je najčešće iznos pribavljene imovinske koristi ili pričinjene štete, kod krivičnog djela Pronevjera u službi/ Pronevjera to je iznos pribavljene imovinske koristi, odnosno vrijednost pronevjerenih stvari, kod krivičnog djela Primanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi to je vrijednost primljenog poklona/dara/mita, kod krivičnog djela Davanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi to je vrijednost datog poklona/dara/mita, kod krivičnog djela Protivzakonito posredovanje/Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem to je iznos nagrade ili druge koristi, kod krivičnog djela Poreska utaja ili prevara/Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa to je iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava, kod krivičnog djela Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara to je iznos pribavljene koristi ili pričinjene štete, kod krivičnog djela

proizilazi ne samo iz činjenica da se ova okolnost u okviru odredbe kojom se propisuju opća pravila o odmjeravanju kazni nalazi odmah iza stepena krivnje i pobuda iz kojih je djelo učinjeno,⁹⁷ nego na to ukazuje i iznos pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete ili iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava, kao okolnost prema kojoj se razlikuju kvalifikovani, odnosno privilegovani oblici kod određenih krivičnih djela. Jačina povrede zaštićenog dobra, kao jedna od okolnosti koja utiče na težinu krivičnog djela, predstavlja jedan od značajnih pokazatelja stvarne težine krivičnih djela u predmetima u kojima je izrečena uvjetna osuda. Detaljniji pregled predmeta u kojima su izrečene uvjetne osude i visine pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete i iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava, te iznosa datog ili primljenog dara, dat je u Dodacima 1 i 2 uz Analizu. U nastavku slijedi sumirani pregled stanja u predmetima obuhvaćenim analizom, uzimajući u obzir način okončanja krivičnog postupka:

Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju to je iznos pribavljene imovinske koristi, kod krivičnog djela Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala) to zavisi od krivičnog djela u vezi sa kojim je učinjeno ovo krivično djelo (najčešće će to biti neka od okolnosti navedenih kod prethodno nabrojanih krivičnih djela), dok kod krivičnog djela Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruženje nema direktne posljedice koja se može izraziti na sličan način kao kod prethodnih krivičnih djela, ali na jačinu povrede zaštićenog dobra može ukazati također neka od ranije navedenih okolnosti kod krivičnog djela koje učini udruženje u sticaju sa ovim krivičnim djelom.

97 Član 48. stav 1. KZ BiH, član 49. stav 1. KZ FBiH, član 37. stav 1. ranijeg KZ RS, član 52. stav 1. KZ RS (2017) i član 49. stav 1. KZ BD BiH.

PREDMETI KORUPCIJE – u 86 predmeta iz grupe krivičnih djela korupcije u kojima je izrečena uvjetna osuda, pregled visine imovinske koristi/štete je sljedeći:

| Imovinska korist/šteta izražena u KM | Broj predmeta | Procenat zastupljenih predmeta | Raspon utvrđene kazne | | | | |
|---|---------------|--------------------------------|------------------------------------|------------------------------------|-----------------------|---------------------------------------|-----------------------|
| | | | Redovan postupak | Sporazum o priznanju krivnje | Kazneni nalog | Priznanje krivnje na glavnom pretresu | Priznanje krivnje |
| do 100,00 | 22 | 26% | 6 mjeseci – 1 godina i 1.500,00 KM | 3 mjeseca – 1 godina i 6 mjeseci | / | 30 dana – 1 godina | 8 mjeseci |
| 101,00 do 500,00 | 11 | 13% | 3 mjeseca – 8 mjeseci | 30 dana – 1 godina | 1 mjesec – 1 godina | / | / |
| 501,00 do 1.000,00 | 3 | 3% | / | 6 mjeseci | / | / | 6 mjeseci – 8 mjeseci |
| 1.001,00 do 5.000,00 | 21 | 24% | 6 mjeseci – 8 mjeseci | 6 mjeseci – 1 godina i 3.000,00 KM | 3 mjeseca – 6 mjeseci | 6 mjeseci | 3 mjeseca – 1 godina |
| 5.001,00 do 10.000,00 | 6 | 7% | 2 mjeseca – 6 mjeseci | 6 mjeseci | 4 mjeseca – 6 mjeseci | 3 mjeseca | 8 mjeseci |
| 10.001,00 do 30.000,00 | 11 | 13% | 6 mjeseci | 3 mjeseca i 15 dana – 1 godina | / | 1 godina | 6 mjeseci |
| 30.001,00 do 50.000,00 | 1 | 1% | 1 godina | / | / | / | / |
| preko 100.000,00 | 0 | 0% | / | / | / | / | / |
| bez utvrđene visine imovinske koristi/štete | 11 | 13% | 6 mjeseci | 3 mjeseca – 2 godine i 1.000,00 KM | 4 mjeseca – 7 mjeseci | 8 mjeseci – 1 godina | 6 mjeseci |

PREDMETI PRIVREDNOG KRIMINALA – u 43 predmeta iz grupe krivičnih djela privrednog kriminala u kojima je izrečena uvjetna osuda, pregled visine imovinske koristi/štete je sljedeći:

| Imovinska korist/šteta izražena u KM | Broj predmeta | Procenat zastupljenih predmeta | Raspon utvrđene kazne | | | | |
|---|---------------|--------------------------------|-----------------------|--|---------------|---------------------------------------|----------------------|
| | | | Redovan postupak | Sporazum o priznanju krivnje | Kazneni nalog | Priznanje krivnje na glavnom pretresu | Priznanje krivnje |
| Krivično djelo Poreska utaja ili prevara/poreska utaja/utaja poreza i doprinosa | | | | | | | |
| 10.001,00 do 50.000,00 | 9 | 53% | / | 6 mjeseci – 1 godina | / | / | / |
| 50.001,00 do 100.000,00 | 5 | 33% | 1 godina | 6 mjeseci – 1 godina i 10.000,00 KM | / | / | / |
| 100.001,00 do 200.000,00 | 2 | 13% | / | 1 godina i 5.000,00 KM – 1 godina i 10.000,00 KM | / | / | / |
| 200.001,00 do 400.000,00 | 0 | 0% | / | / | / | / | / |
| preko 400.000,00 | 0 | 0% | / | / | / | / | / |
| Krivično djelo Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara | | | | | | | |
| do 1.000,00 | 1 | 6% | / | / | 2 mjeseca | / | / |
| 1.001,00 do 5.000,00 | 2 | 12% | 8 mjeseci | 1 godina i 6 mjeseci | / | 1 godina | / |
| 5.001,00 do 10.000,00 | 3 | 18% | 6 mjeseci | / | / | 7 mjeseci | 1 godina i 6 mjeseci |
| 10.001,00 do 30.000,00 | 6 | 35% | 1 godina | 6 mjeseci – 1 godina | / | / | 1 godina |

| | | | | | | | |
|--|---|-----|-----------|----------------------------------|---|----------------------|----------|
| 30.001,00 do 50.000,00 | 5 | 29% | 1 godina | 2 godine | / | 6 mjeseci – 1 godina | 1 godina |
| preko 100.000,00 | 0 | 0% | / | / | / | / | / |
| Krivično djelo Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju | | | | | | | |
| 10.001,00 do 200.000,00 | 8 | 80% | 3 mjeseca | 6 mjeseci – 1 godina i 6 mjeseci | / | / | / |
| 200.001,00 do 400.000,00 | 1 | 10% | / | 2 godine | / | / | / |
| preko 400.000,00 | 1 | 10% | / | 6 mjeseci i 3.000,00 KM | / | / | / |

PREDMETI ORGANIZOVANOG KRIMINALA – u 2 predmeta iz grupe krivičnih djela organizovanog kriminala u kojima je izrečena uvjetna osuda, pregled visine imovinske koristi/štete je sljedeći:

| Imovinska korist/šteta izražena u KM | Broj predmeta | Procenat zastupljenih predmeta | Raspon utvrđene kazne | | | | |
|---|---------------|--------------------------------|-----------------------|------------------------------|---------------|---------------------------------------|-------------------|
| | | | Redovan postupak | Sporazum o priznanju krivnje | Kazneni nalog | Priznanje krivnje na glavnom pretresu | Priznanje krivnje |
| od 2.000,00 KM | 1 | 50% | / | 2 godine | / | / | / |
| bez utvrđene visine imovinske koristi/štete | 1 | 50% | / | 1 godina | / | / | / |

Iz izloženih podataka proizilazi da u 10 predmeta (8%) u kojima je izrečena uvjetna osuda iznosi pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete, iznosa datog ili primljenog dara i iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava, predstavljaju veće iznose koji u značajnoj mjeri

prelaze one iznose koji su neophodni za postojanje odgovarajućeg krivičnog djela. To dalje znači da su u preostalim predmetima (92%) u kojima su izrečene uvjetne osude ovi iznosi manji, iz čega slijedi manji stepen povrede zaštićenog dobra, a to je pokazatelj i manje težine te grupe krivičnih djela.

Zaključak

Opći zaključak: U ukupnom uzorku pravosnažno okončanih predmeta korupcije i privrednog kriminala, kod izbora krivičnopravne sankcije prevagu ima uvjetna osuda, a ne kazna. Razlozi su višestruki, a najveći uticaj na obim primjene uvjetne osude imaju stvarna težina krivičnog djela, dominacija presuda koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka i izostanak adekvatnog utvrđenja svih zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude.

- a. Primjena uvjetne osude kao blaže krivičnopravne sankcije u nešto više od polovine analiziranih predmeta (53%) pokazatelj je tendencije sudova da na širokoj osnovi primjenjuju uvjetnu osudu kao blažu, odnosno kao alternativnu krivičnopravnu sankciju.
- b. Najveći uticaj na obim primjene uvjetnih osuda imaju stvarna težina krivičnog djela, dominacija presuda koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka (83%), nedostatak adekvatnog utvrđenja zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude (32% predmeta) i, u primjenjivim situacijama, nejednak pristup (pažnja) ocjeni okolnosti od značaja za izbor uvjetne osude.
- c. Jačina povrede zaštićenog dobra, na koju ukazuje visina iznosa pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete, iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava, ili iznosa datog ili primljenog dara, u najvećem broju predmeta (92%) ne predstavlja veće iznose koji u značajnoj mjeri prelaze iznose koji su neophodni za postojanje osnovnog ili drugog oblika datog krivičnog djela. To ukazuje da je stvarna težina krivičnih djela u najvećem broju predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda manja, što je u skladu sa intencijom zakonodavca da se uvjetna osuda izriče za lakše oblike krivičnih djela. Ipak, činjenica da u 8% predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda postoji značajan stepen povrede zaštićenog dobra ukazuje na potrebu da se ova okolnost razmatra sa dužnom pažnjom, posebno u kontekstu generalne i specijalne prevencije.

- d. Dominacija presuda donesenih na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka (83%) u ukupnom broju predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda ima značajan uticaj na ukupan obim primjene uvjetnih osuda. Posebno se ističe broj presuda donesenih na osnovu sporazuma o priznanju krivnje (51%), gdje stranke pregovaraju o krivičnopravnoj sankciji i koje u pravilu karakteriše tendencija izbora blaže vrste krivičnopravne sankcije ili manje visine kazne od očekivane u redovnom postupku, o čemu konačno odlučuje sud.
- e. Presude u gotovo trećini analiziranih predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda (32%), u obrazloženju ne sadrže adekvatna utvrđenja svih zakonskih uvjeta za izricanje uvjetne osude. Od toga, u 8% predmeta presude ne sadrže obrazloženje odluke o krivičnopravnoj sankciji, a u 24% predmeta navedene su okolnosti koje su cijenjene ali bez ocjene suda o postizanju svrhe uvjetne osude uzimajući u obzir te okolnosti. To je pokazatelj da su sudovi u značajnom broju predmeta olako pristupili utvrđivanju zakonskih uvjeta za primjenu uvjetne osude kao blaže krivičnopravne sankcije, odnosno alternativne mjere.
- f. Najčešće okolnosti koje su sudovi cijenili pri izboru uvjetne osude su: priznanje krivnje/krivičnog djela, neosuđivanost učinitelja, da je učinitelj roditelj i da je u braku. Sudovi olako uzimaju porodične prilike učinitelja kao okolnost koja ukazuje na ličnost u odnosu na koju će uvjetna osuda postići svoju svrhu.
- g. Sudovi, u određenoj mjeri, pokazuju različit pristup utvrđivanju okolnosti od kojih ovisi primjena uvjetne osude. S jedne strane, okolnosti koje imaju karakter olakšavajućih (neosuđivanost, priznanje krivičnog djela, porodične prilike i sl.) sudovi utvrđuju revnosno i u pravilu ih uzimaju u obzir kod odluke o izboru krivičnopravne sankcije. S druge strane, okolnosti koje imaju karakter otežavajućih (ranija osuđivanost, brojnost krivičnopravnih radnji, visina pribavljene imovinske koristi i dr.), i koje ne idu u prilog izbora uvjetne osude kao adekvatne krivičnopravne sankcije (mjere), sudovi u jednom broju predmeta zanemaruju ili, čak i kada utvrde postojanje takvih okolnosti, propuštaju dati stvarnu ocjenu tih okolnosti u smislu njihovog značaja za izbor uvjetne osude kao adekvatne krivičnopravne sankcije.
- h. Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu dodatne edukacije sudija i tužilaca, posebno u oblasti utvrđivanja uvjeta za primjenu uvjetne osude i ocjene okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, kako bi se unaprijedila dosljedna primjena pravila o izboru krivičnopravne sankcije i odmjeravanju kazni.

Ublažavanje kazne

Zakonski uvjeti za ublažavanja kazne

Odmjeravanje kazne učinitelju krivičnog djela koji bude oglašen krivim sudovi vrše uz primjenu općih pravila za odmjerenje kazne. Opće je pravilo da se učinitelju krivičnog djela kazna odmjera u granicama koje su propisane zakonom,⁹⁸ a izuzetak, odnosno odstupanje predstavlja mogućnost ublažavanja kazne. Ublažena kazna se, uz određena ograničenja propisana u općem dijelu krivičnog zakona, može odmjeriti tako da bude ispod granice minimuma koji je propisan za određeno krivično djelo, odnosno tako da se izrekne blaža vrsta kazne (npr. novčana kazna umjesto kazne zatvora), u granicama ublažavanja kazni.⁹⁹ Krivični zakoni u BiH propisuju ublažavanje kazne kao opći institut koji se primjenjuje na sva krivična djela¹⁰⁰, s tim da izuzetak predstavlja KZ RS (2017) koji isključuje mogućnost ublažavanja kazne u odnosu na određena krivična djela i u odnosu na učinitelje koji su ranije dva ili više puta osuđivani za ista krivična djela¹⁰¹.

Tako, prema pravilima o ublažavanju kazne, sud može učinitelju izreći kaznu ispod granice propisane zakonom ili blažu vrstu kazne po dva zakonska osnova: 1) kad zakon propisuje da se učinitelj može blaže kazniti i 2) kad sud utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.¹⁰²

98 Član 48. stav 1. KZ BiH, član 49. stav 1. KZ FBiH, član 37. stav 1. ranijeg KZ RS, član 52. stav 1. KZ RS (2017) i član 49. stav 1. KZ BD BiH.

99 Član 50. KZ BiH, član 51. KZ FBiH, član 39. ranijeg KZ RS, član 54. KZ RS (2017) i član 51. KZ BD BiH.

100 Postoje određene manje razlike postoje kada je u pitanju KZ RS (2017) po pitanju preciznijeg određenja osobito olakšavajućih okolnosti i granica ublažavanja kazne.

101 Član 54. stav 3. KZ RS (2017): Ublažavanje kazne u smislu stava 1. ovog člana neće se primijeniti za sljedeća krivična djela: silovanje – član 165; obljuba nad nemoćnim licem – član 167; obljuba sa djetetom mlađim od 15 godina – član 172; terorizam – član 299; finansiranje terorističkih aktivnosti – član 300. ovog zakonika, kao i učinitelju koji je ranije dva ili više puta osuđivan za istovrsno krivično djelo.

102 Član 49. KZ BiH, član 50. KZ FBiH, član 38. ranijeg KZ RS, član 54. KZ RS (2017) i član 50. KZ BD BiH.

Jedini izuzetak je u slučaju kada je sud ovlašten da oslobodi učinitelja od kazne, tada je ovlašten i da mu ublaži kaznu bez ovih zakonskih ograničenja.¹⁰³

Kada je u pitanju prvi zakonski osnov, u općem dijelu krivičnih zakona propisana je mogućnost blažeg kažnjavanja učinitelja u slučajevima postojanja određenih instituta općeg karaktera, npr. kod prekoračenja granica nužne odbrane, prekoračenja granica krajnje nužde, učinjenja krivičnog djela pod djelovanjem odoljive sile ili prijetnje, pokušaja krivičnog djela, nepodobnog pokušaja itd., dok se u posebnom dijelu propisuje mogućnost blažeg kažnjavanja za određena krivična djela, uz ispunjenje određenih uvjeta, kao npr. kod krivičnog djela Zloupotreba u postupku javne nabavke iz člana 250. stav 3. KZ RS (2017)¹⁰⁴ i istog krivičnog djela iz člana 236a. stav 3. KZ BD BiH.¹⁰⁵

Drugi zakonski osnov za ublažavanje kazne se najčešće javlja u praksi i podrazumijeva utvrđenje suda da su kumulativno ispunjena dva uvjeta i to: 1) naročito olakšavajuće okolnosti i 2) da će se u konkretnom slučaju i sa ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja. Za ispunjenje prvog uvjeta, sud je dužan da utvrđene olakšavajuće okolnosti u njihovoj ukupnosti ocijeni kao naročito olakšavajuće. KZ BiH, KZ FBiH, raniji KZ RS i KZ BD BiH ne preciziraju, ni primjera radi, koje su to okolnosti, dok se u KZ RS (2017) kod ocjene postojanja ovih okolnosti posebno ukazuje na situacije kada je učinitelj u potpunosti ili u većem dijelu naknadio štetu ili na drugi način otklonio štetne posljedice krivičnog djela.

U situaciji kada postoji neki od zakonom propisanih osnova za ublažavanje kazne, to ublažavanje se mora kretati u granicama koje krivični zakoni propisuju u općem dijelu. Pri propisivanju ovih granica, krivični zakoni se rukovode propisanim minimumom kazne za krivična djela, s tim što u slučaju kada je za određeno krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto zatvora se može izreći novčana kazna.

103 Član 51. stav 2. KZ BiH, član 52. stav 2. KZ FBiH, član 40. stav 2. ranijeg KZ RS, član 54. stav 4. KZ RS (2017) i član 52. stav 2. KZ BD BiH.

104 Ovaj stav navedenog člana propisuje da se učinitelj koji dobrovoljno otkrije da se ponuda zasniva na lažnim podacima ili na nedozvoljenom dogovoru sa ostalim ponuđačima, ili da je preduzeo druge protivpravne radnje u namjeri da utiče na donošenje odluka naručioca prije nego što on donese odluku o izboru ponude, može blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

105 250. stav 3. KZ RS (2017): „Učinitelj koji dobrovoljno otkrije da se ponuda zasniva na lažnim podacima ili na nedozvoljenom dogovoru sa ostalim ponuđačima, ili da je preduzeo druge protivpravne radnje u namjeri da utiče na donošenje odluka naručioca prije nego što on donese odluku o izboru ponude, može se blaže kazniti ili osloboditi od kazne.“ Identična je i odredba člana 236a. stav 3. KZ BD BiH.

Odredbe o ublažavanju kazne se primjenjuju bez obzira na način okončanja krivičnog postupka. To znači da, i u predmetima u kojima se donosi presuda na osnovu neke od formi konsekvencijalnog postupanja stranaka u krivičnom postupku (npr. sporazum o priznanju krivnje), sud u fazi razmatranja prijedloga sporazuma razmatra i da li su ispunjeni zakonski uvjeti za ublažavanje kazne.

Prema procesnim odredbama koje određuju sadržaj presude, kada sud izrekne kaznu, dužan je posebno, pored ostalog, obrazložiti kojim se razlozima sud rukovodio pri odluci da kaznu treba ublažiti.¹⁰⁶ Pri tome je bitno istaknuti da, kada sud ublažava kaznu zbog toga što je utvrdio da postoje naročito olakšavajuće okolnosti, dužan je pored pozivanja na relevantne zakonske odredbe, u obrazloženju presude navesti razloge da je i koje olakšavajuće okolnosti utvrdio kao naročito olakšavajuće okolnosti, kao i da će se i sa ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja.

Obim ublažavanja kazni

Prema rezultatima analize, institut ublažavanja kazne je primijenjen u više od trećine (97 predmeta ili 39,3%) od ukupnog broja analiziranih predmeta (247), pri čemu je u 13 predmeta izrečena blaža vrsta kazne. Od tih 97 predmeta u kojima je ublažena kazna, u 31 predmetu (32%) je izrečena uvjetna osuda (utvrđena je ublažena kazna zatvora).

Posmatrano prema grupama krivičnih djela, situacija je sljedeća:

| | Korupcija | Privredni kriminal | Organizovani kriminal | Ukupno |
|---|------------|--------------------|-----------------------|------------|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 157 | 75 | 15 | 247 |
| Ukupan broj predmeta u kojima je ublažena kazna | 61 (38,9%) | 26 (35%) | 10 (66%) | 97 (39,3%) |
| Broj osuđenih lica | 61 | 31 | 15 | 107 |
| Broj krivičnih djela | 66 | 32 | 15 | 113 |

106 Član 290. stav 8. ZKP BiH, član 305. stav 8. ZKP FBiH, član 304. stav 8. ZKP RS i član 290. stav 8. ZKP BD BiH.

Pregled predmeta u kojima je ublažena kazna za krivična djela korupcije

| | Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja | Pronevjera u službi/ Pronevjera | Primanje poklona/ dara/mita ili drugih oblika koristi | Davanje poklona/ dara/mita ili drugih oblika koristi | Protivzakonito posredovanje/ Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/ Trgovina uticajem |
|--|---|---------------------------------|---|--|---|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 41 | 42 | 30 | 35 | 9 |
| Broj predmeta u kojima je kazna ublažena | 15 (36%) | 19 (45%) | 14 (46%) | 9 (25%) | 4 (44%) |

Pregled predmeta u kojima je ublažena kazna za krivična djela privrednog kriminala

| | Poreska utaja ili prevara/ Poreska utaja/Utaja poreza i doprinosa | Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara | Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju / Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju |
|--|---|--|---|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 35 | 25 | 15 |
| Broj predmeta u kojima je kazna ublažena | 12 (34%) | 7 (28%) | 7 (47%) |

Pregled predmeta u kojima je ublažena kazna za krivična djela organizovanog kriminala

| | Organizovani kriminal / Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala) | Udruživanje radi činjenja krivičnih djela / Zločinačko udruženje |
|--|--|--|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 10 | 5 |
| Broj predmeta u kojima je kazna ublažena | 9 (90%) | 1 (20%) |

Pregled osnova i obrazloženja odluka o ublažavanju kazne

U pogledu primjene zakonskih osnova za ublažavanje kazne, iz rezultata istraživanja proizilazi da se samo u jednom predmetu¹⁰⁷ (od ukupno 97 predmeta u kojima je ublažena kazna) sud pozvao na izričito propisani zakonski osnov za ublažavanje kazne.

Međutim, iako se u tom jednom predmetu sud određeno pozvao na odredbu primijenjenog krivičnog zakona, tj. član 50. tačka a) KZ FBiH, u nastavku je za tu odredbu vezao član 246. stav 3. ZKP FBiH koji ovlašćuje tužioca da u sporazumu o priznanju krivnje predloži izricanje kazne ispod zakonom određenog minimuma i u tom pravcu dao razloge, što ne predstavlja zakonski osnov za ublažavanje kazne koji se ima u vidu primjenom člana 50. tačka a) KZ FBiH. Ovo iz razloga što, prema važećim zakonskim odredbama KZ FBiH, i kada je u pitanju sporazum o priznanju krivnje¹⁰⁸, mora postojati neki od osnova za ublažavanje kazne predviđen u KZ FBiH i isti mora biti obrazložen. Istina, KZ RS (2017) sadrži odredbu člana 53. stav 4. koja predviđa mogućnosti izricanja ublažene kazne i u slučaju zaključenja sporazuma o priznanju krivnje, ali ne i mimo pravila i granica propisanih tim zakonom. U svakom slučaju, za sve ostale krivične zakone (KZ BiH, KZ FBiH, raniji KZ RS i KZ BD BiH) sporazum o priznanju krivnje kao takav nije predviđen kao osnov za ublažavanje kazne, nego i u slučaju razmatranja sporazuma sud mora utvrđivati postojanje osnova za ublažavanje kazne kojeg predviđa odgovarajući krivični zakon.

Od preostalih 96 predmeta u kojima je ublažena kazna (primjena drugog zakonskog osnova za ublažavanje kazne¹⁰⁹), u 46 predmeta (47%) identifikovani su određeni nedostaci u pogledu ispunjavanja zakonskih uvjeta za ublažavanje kazne. Analizirajući obrazloženja presuda identifikovane su sljedeće situacije:

- a. Sud je utvrdio postojanje olakšavajućih okolnosti i ocijenio ih naročito olakšavajućim, a data je i ocjena da iste ukazuju da će se ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja – 50 predmeta (52%),

107 Radi se o osudi za krivično djelo Davanje dara i drugih oblika koristi iz člana 381. stav 1. KZ FBiH za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina, a sud je osuđenom, prihvativši sporazum o priznanju krivnje, izrekao kaznu zatvora u trajanju od 3 mjeseca.

108 U kojem slučaju tužilac ima ovlaštenje da predloži izricanje ublažene kazne.

109 Ovaj zakonski osnov implicira kumulativno postojanje naročito olakšavajućih okolnosti i ocjenu suda da će se ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja.

- b. Sud je utvrdio postojanje olakšavajućih okolnosti i ocijenio ih naročito olakšavajućim, ali nema ocjene suda da iste ukazuju da će se ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja – 19 predmeta (19%),
- c. Navedene olakšavajuće okolnosti, ali nema ocjene suda da jedna ili više tih okolnosti imaju karakter naročito olakšavajućih, dok se navodi ocjena da će se ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja – 13 predmeta (13%),
- d. Navedene olakšavajuće okolnosti, ali nema ocjene suda da li jedna ili više tih okolnosti imaju karakter naročito olakšavajućih, niti ocjene o postizanju svrhe kažnjavanja – 10 predmeta (10%),
- e. nema razloga za ublažavanje kazne – 4 predmeta (4%).

Pregled okolnosti koje su uzete u obzir kod ublažavanja kazne

U pogledu olakšavajućih okolnosti koje su sudovi uzeli u obzir prilikom odmjeravanja kazne i okarakterisali ih naročito olakšavajućim, istraživanjem je utvrđeno da je u najvećem broju predmeta (70), uzeto u obzir **učiniteljevo priznanje krivičnog djela**, kao okolnost koja se odnosi na ponašanje učinitelja poslije izvršenog krivičnog djela, zatim **neosuđivanost učinitelja**, kao okolnost vezana za raniji život učinitelja (66), te **porodične prilike učinitelja**¹¹⁰, kao okolnosti koje se odnose na ličnost učinitelja (56).

Uz ove tri okolnosti, u nešto manjem broju presuda su cijenjene i okolnosti koje se ogledaju u kajanju učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela (27), korektnom držanju pred sudom (20), lošem imovnom stanju učinitelja (25), nadoknađenoj šteti, dijelu štete ili spremnosti na naknadu štete (16), životnoj dobi učinitelja – starija, mlađa, a u jednom slučaju i srednja životna dob (13), protek vremena od učinjenja krivičnog djela (7), kao i druge okolnosti koje su uzete u obzir u manjem broju analiziranih presuda.

110 Kao porodične prilike u navedenom broju predmeta sudovi su cijenili: roditelj jednog ili više djece u 20 predmeta, roditelj maloljetne djece u 16 predmeta, roditelj maloljetne djece koju izdržava u 3 predmeta, supružnik preminuo u 2 predmeta, smrtno stradalo dijete učinitelja u 2 predmeta, te učinitelj razveden, supruga učinitelja bolesna, učinitelj izdržava brata i njegovu porodicu u 1 predmetu.

Olakšavajuće okolnosti

Slijedi detaljan pregled **olakšavajućih okolnosti** koje su uzete u obzir prilikom ublažavanja kazni:

1. priznanje krivičnog djela – 70 predmeta,
2. neosuđivanost – 66 predmeta,
3. porodične prilike – 56 predmeta:
 - a. roditelj jednog ili više djece – 21 predmeta,
 - b. roditelj maloljetne djece – 17 predmeta,
 - c. roditelj maloljetne djece koju izdržava – 3 predmeta,
 - d. „porodičnost“ ili „porodična osoba“ – 35 predmeta,
 - e. učinitelj u braku – 6 predmeta,
 - f. supružnik učinitelja preminuo – 3 predmeta,
 - g. smrtno stradalo dijete učinitelja – 2 predmeta,
 - h. učinitelj razveden – 1 predmet,
 - i. učinitelj izdržava brata i bratovu porodicu – 1 predmet,
 - j. supruga učinitelja bolesna – 1 predmet,
4. izraženo kajanje, odnosno u nekim predmetima iskreno kajanje učinitelja (bez daljeg obrazloženja u čemu se ogleda) – 27 predmeta,
5. korektno/iskreno držanje pred sudom (bez daljeg obrazloženja u čemu se ogleda) – 20 predmeta,
6. loše imovno stanje učinitelja – 25 predmeta:
 - a. samo navedeno da je cijenjeno loše imovno stanje učinitelja – 15 predmeta,
 - b. navedeno da je učinitelj nezaposlen – 6 predmeta,
 - c. navedeno da nije riješen radni status učinitelja – 2 predmeta,
 - d. navedeno da se izdržava od povemenih poslova – 1 predmet,
 - e. navedeno da je supružnik učinitelja nezaposlen – 1 predmet,
7. životna dob osuđenog – 13 predmeta:
 - a. starija životna dob osuđenog – 5 predmeta,
 - b. mlađa životna dob osuđenog – 7 predmeta,
 - c. srednja životna dob osuđenog – 1 predmet,

8. nadoknađena šteta – 12 predmeta,
9. vraćena imovinska korist pribavljena krivičnim djelom – 8 predmeta,
10. nadoknađen dio štete – 4 predmeta,
11. učinitelj iskazao spremnost na naknadu štete – 7 predmeta,
12. protek vremena od učinjenog krivičnog djela – 7 predmeta,
13. loše zdravstveno stanje – 6 predmeta:
 - a. loše zdravstveno stanje supruge – boluje od karcinoma – 1 predmet,
 - b. „teško oboljela osoba“ – 1 predmet,
 - c. loše zdravstveno stanje – starija osoba od 72 godine – 1 predmet,
 - d. narušeno zdravlje proizilazi iz medicinske dokumentacije – 1 predmet,
 - e. samo loše zdravstveno stanje – 2 predmeta,
14. obećanje osuđenog da će se uzdržati od činjenja krivičnih djela – 8 predmeta,
15. saradnja sa tužilaštvom – 4 predmeta,
16. krivično djelo učinjeno pomaganjem – 2 predmeta,
17. oštećeni ne postavlja imovinskopravni zahtjev – 2 predmeta,
18. učinitelj nije pribavio imovinsku korist za sebe – 2 predmeta,
19. manji doprinos izvršenju krivičnog djela – 2 predmeta,
20. saglasnost u pogledu krivičnopravne sankcije, optuženi je oštećen krivičnim djelom, zakonom propisana mogućnost blažeg kažnjavanja, učinitelj se obećao uzdržati od revanšizma prema oštećenoj i spriječavati da to rade drugi iz radne sredine, uspješan, korektan i profesionalan pristup u radu u policijskoj upravi, učinitelj stiže uvjete za penziju u godini izricanja presude, učinitelju ostale dvije godine do odlaska u penziju, djelimično priznanje činjenica – po 1 predmet.

Otežavajuće okolnosti

U 14 od ukupno 97 predmeta u kojima je kazna ublažena (zbog postojanja naročito olakšavajućih okolnosti koje ukazuju da će se i sa ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja), utvrđene su i cijenjene **otežavajuće okolnosti** i to:

1. ranija osuđivanost – 7 predmeta (u 4 predmeta nije navedeno za koje krivično djelo je ranije osuđivan, dok se u 3 predmeta radilo o osuđivanosti za druga krivična djela),

2. upornost u vršenju krivičnog djela (vremenski kontinuitet u vršenju krivičnog djela) – 5 predmeta,
3. stepen krivnje – 4 predmeta,
4. ostvarena imovinska korist većih razmjera – 2 predmeta,
5. produženo krivično djelo – 3 predmeta,
6. brojnost krivičnopравnih radnji – 2 predmeta,
7. krivično djelo učinjeno u svojstvu odgovorne osobe – 2 predmeta,
8. učinjeno koruptivno krivično djelo – 2 predmeta,
9. krivično djelo učinjeno iz koristoljublja – 1 predmet.

Istraživanje je bilo usmjereno i na utvrđivanje **najčešćih kombinacija okolnosti** koje su sudovi u analiziranim predmetima uzeli u obzir prilikom ublažavanja kazne, pa su tako utvrđene dvije takve kombinacije. Samo u četiri predmeta sud je cijenio iste okolnosti kao naročito olakšavajuće i to: neosuđivanost, porodične prilike¹¹¹, priznanje krivnje, iskazano kajanje i dato obećanje da neće vršiti krivična djela. Ipak, mogu se izdvojiti određene kombinacije olakšavajućih okolnosti koje su cijanjene zajedno sa drugim okolnostima:

1. U 20 predmeta su cijanjene okolnosti koje se odnose na **neosuđivanost učinitelja, priznanje krivičnog djela, odnosno krivnje i njegove porodične prilike**.¹¹²
2. U 23 predmeta su cijanjene okolnosti koje se odnose na **učiniteljevo priznanje krivičnog djela i njegovo korektno ponašanje u toku postupka**.¹¹³

111 U odnosu na 3 učinitelja da je roditelj jednog, troje i petoro djece, u odnosu na 2 učinitelja da je jedini hranitelj porodice, dok je u odnosu na 3 učinitelja cijanjeno da je supruga bolesna ili nezaposlena ili da je umrla, a učinitelj se brine o djeci.

112 Pri čemu je kod porodičnih prilika u 7 predmeta navedeno da je cijanjena „porodičnost“, u 9 predmeta da je učinitelj roditelj maloljetnog djeteta ili djece, u 1 predmetu da je učinitelj izgubio dijete – smrt djeteta, u 1 predmetu da učinitelj izdržava člana porodice (brata), u 1 predmetu da je učinitelj udovac, bez djece i starija osoba. Uz ove okolnosti su dodatno u navedenim predmetima uzete u obzir i izraženo kajanje učinitelja u 11 predmeta, spremnost da nadoknadi štetu u cjelini, ili djelimično, odnosno u cjelini nadoknađena šteta ili vraćena imovinska korist u 4 predmeta, korektno držanje učinitelja pred sudom u 3 predmeta, loše imovno stanje učinitelja u 3 predmeta, loše zdravstveno stanje u 1 predmetu, obećanje da neće izvršiti novo krivično djelo u 2 predmeta, protek vremena od učinjenja krivičnog djela u 4 predmeta, te da nije pribavio imovinskopravnu korist za sebe u 1 predmetu.

113 Uz ove okolnosti su dodatno uzete u obzir okolnosti da je učinitelj neosuđivan u 14 predmeta,

U odnosu na neke od prethodno navedenih okolnosti koje su sudovi cijenili kao naročito olakšavajuće, mogu se uočiti određene manjkavosti u vezi sa njihovim utvrđivanjem. Tako se u odnosu na okolnosti u vezi sa porodičnim prilikama u 53 predmeta (od ukupno 56 u kojima se sud poziva na jednu ili više takvih okolnosti), u dijelu koji se odnosi na obrazloženje izrečene krivičnopravne sankcije, ove okolnosti navode bez daljeg obrazloženja u čemu se ogleda njihov sadržaj i karakter; i zašto su od uticaja na odmjeravanje (ublažavanje kazne), posebno kada se navodi samo „porodičnost“ ili da je učinitelj roditelj djece bez daljeg utvrđivanja njegovog odnosa i obaveza prema toj djeci. Iz navedenog proizilazi da su sudovi olako uzimali u obzir okolnosti koje se odnose na porodične prilike pri odmjeravanju kazne kao olakšavajuće.

Kajanje učinitelja je cijanjeno kao olakšavajuća okolnost bez navođenja okolnosti koje predstavljaju stvarnu manifestaciju kajanja učinitelja. Od 25 predmeta u kojima je cijanjeno loše imovno stanje učinitelja, u 15 predmeta nema daljeg obrazloženja u čemu se to stanje ogleda. Najzad, u 20 predmeta cijanjeno je korektno držanje učinitelja pred sudom, također bez detaljnijeg obrazloženja, iako je takvo ponašanje učinitelja njegova obaveza i može biti olakšavajuća okolnost samo izuzetno, u kom slučaju je neophodno određeno navesti u čemu se ogleda takvo držanje učinitelja i zašto ima karakter olakšavajuće, odnosno naročito olakšavajuće okolnosti.

Postojanje otežavajućih okolnosti nije spriječilo sud da izvede zaključak da cijanjene olakšavajuće okolnosti u svojoj ukupnosti predstavljaju naročito olakšavajuće okolnosti. To znači da su sudovi ocijenili da su olakšavajuće okolnosti takvog značaja da „neutraliziraju“ postojeće otežavajuće okolnosti (da pretežu nad njima), te da pored toga u svojoj ukupnosti imaju karakter naročito olakšavajućih okolnosti koje ukazuju na to da će se i ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja. Ovo, međutim, vrijedi samo u odnosu na one predmete u kojima su sudovi u obrazloženju presude dali razloge u tom pravcu, a to su samo tri predmeta od 14 u kojima su utvrđene otežavajuće okolnosti. U preostalih 11 predmeta (11%) je takvo obrazloženje izostalo.

porodičnost u 17 predmeta, saradnja sa tužilaštvom u 1 predmetu, da je izraženo kajanje u 7 predmeta, protek vremena od izvršenja krivičnog djela u 1 predmetu, nadoknađena šteta ili vraćena imovinska korist, odnosno spremnost da se nadoknadi šteta u 3 predmeta, protek vremena od izvršenja krivičnog djela u 1 predmetu, aktivan odnos u otklanjanju posljedica krivičnog djela u 2 predmeta, ponašanje nakon izvršenog krivičnog djela u 4 predmeta, srednje imovno stanje učinitelja u 1 predmetu, loše imovno stanje učinitelja u 4 predmeta, loše zdravstveno stanje učinitelja u 3 predmeta, loše zdravstveno stanje supruge u 1 predmetu, mlada životna dob u 4 predmeta, obećanje da neće izvršiti krivično djelo u 2 predmeta i spremnost da svjedoči u 1 predmetu.

Pored navedenog, istraživanje je pokazalo da u 27 predmeta u kojima je kazna ublažena, iznosi pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete ili drugi iznosi značajno prelaze iznose neophodne za postojanje datog oblika krivičnog djela. Međutim, iz prethodnog pregleda otežavajućih okolnosti proizilazi da su u samo sedam predmeta utvrđene okolnosti koje se mogu podvesti pod jačinu povrede zaštićenog dobra. To ukazuje da su u određenom broju predmeta sudovi propustili uzeti u obzir okolnosti koje ukazuju na jaču povredu zaštićenog dobra kao otežavajuću okolnost, i u daljnjem cijeliti njihov značaj u odnosu na olakšavajuće okolnosti, posebno u kontekstu utvrđivanja naročito olakšavajućih okolnosti.

Jačina povrede zaštićenog dobra kao potencijalna otežavajuća okolnost

Jačina povrede zaštićenog dobra, kako je ranije navedeno, jedna je od okolnosti od kojih zavisi težina krivičnog djela. Iznos pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete, iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava ili iznosa primljenog ili datog mita može poprimiti karakter otežavajuće okolnosti kada se približava ili u značajnoj mjeri prelazi gornju granicu do koje postoji dati oblik krivičnog djela, pri čemu je potrebno da se zaista radi o većim iznosima.

Pregled predmeta u kojima je ublažena kazna s obzirom na visinu pribavljene imovinske koristi ili pričinjene štete

PREDMETI KORUPCIJE – u 61 predmeta iz grupe krivičnih djela korupcije u kojima je kazna ublažena, pregled visine imovinske koristi/štete je sljedeći:

| Imovinska korist/šteta izražena u KM | Broj predmeta | Procenat zastupljenih predmeta | Raspon izrečene/utvrđene kazne | | | | |
|---|---------------|--------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------|-----------------------|---------------------------------------|-------------------|
| | | | Redovan postupak | Sporazum o priznanju krivnje | Kazneni nalog | Priznanje krivnje na glavnom pretresu | Priznanje krivnje |
| do 100,00 | 13 | 22% | 4 mjeseca – 6 mjeseci | 500,00 KM – 5 mjeseci i 4.000,00 KM | / | 30 dana – 6 mjeseci | / |
| 101,00 do 500,00 | 10 | 16% | 3 mjeseca | 30 dana – 8 mjeseci | / | / | / |
| 501,00 do 1.000,00 | 2 | 3% | / | 19.000,00 KM – 6 mjeseci | / | / | / |
| 1.001,00 do 5.000,00 | 8 | 13% | 4 mjeseca – 8 mjeseci | / | 3 mjeseca – 4 mjeseca | 3 mjeseca | 3 mjeseca |
| 5.001,00 do 10.000,00 | 4 | 7% | 2 mjeseca – 6 mjeseci | / | 4 mjeseca | 3 mjeseca | / |
| 10.001,00 do 30.000,00 | 5 | 8% | / | 3 mjeseca i 15 dana – 1 godina | / | / | 6 mjeseci |
| 30.001,00 do 50.000,00 | 0 | 0% | / | / | / | / | / |
| 50.001,00 do 100.000,00 | 6 | 10% | / | 1 godina – 1 godina i 4 mjeseca | / | / | / |
| preko 100.000,00 | 11 | 18% | 7.000,00 KM – 2 godine i 6 mjeseci | 1 godina – 2 godine i 4 mjeseca | / | / | / |
| bez utvrđene visine imovinske koristi/štete | 2 | 3% | / | 3 mjeseca | 4 mjeseca | / | / |

PREDMETI PRIVREDNOG KRIMINALA – u 26 predmeta iz grupe krivičnih djela privrednog kriminala u kojima je kazna ublažena, pregled visine imovinske koristi/štete je sljedeći:

| Imovinska korist/šteta izražena u KM | Broj predmeta | Procenat zastupljenih predmeta | Raspon izrečene/utvrđene kazne | | | | |
|---|---------------|--------------------------------|--------------------------------|--|---------------|---------------------------------------|-------------------|
| | | | Redovan postupak | Sporazum o priznanju krivnje | Kazneni nalog | Priznanje krivnje na glavnom pretresu | Priznanje krivnje |
| Krivično djelo Poreska utaja ili prevara/poreska utaja/utaja poreza i doprinosa | | | | | | | |
| 50.001,00 do 100.000,00 | 3 | 25% | / | 15.000,00 KM – 6 mjeseci i 800,00 KM | / | / | / |
| 100.001,00 do 200.000,00 | 3 | 25% | / | 12.000,00 KM – 6 mjeseci | / | / | 3 mjeseca |
| 200.001,00 do 400.000,00 | 4 | 33% | 1 godina i 15.000,00 KM | 1 godina – 1 godina i 100.000,00 KM | / | / | / |
| preko 400.000,00 | 2 | 17% | / | 1 godina i 5.000,00 KM – 1 godina i 10.000,00 KM | / | / | / |
| Krivično djelo Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju | | | | | | | |
| 10.001,00 do 200.000,00 | 3 | 43% | 3 mjeseca | 3 mjeseca | / | 2 mjeseca | / |
| 200.001,00 do 400.000,00 | 2 | 28,5% | / | 5 mjeseci – 10 mjeseci | / | / | / |
| preko 400.000,00 KM | 2 | 28,5% | / | 9.000,00 KM – 6 mjeseci i 3.000,00 KM | / | / | / |
| Krivično djelo Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara | | | | | | | |

| | | | | | | | |
|------------------------|---|-----|-----------|-----------------------|-----------|-------------|---|
| do 1.000,00 | 1 | 12% | / | / | 2 mjeseca | / | / |
| 5.001,00 do 10.000,00 | 1 | 12% | 6 mjeseci | / | / | / | / |
| 10.001,00 do 30.000,00 | 2 | 25% | / | 6 mjeseci | / | 1.500,00 KM | / |
| 30.001,00 do 50.000,00 | 3 | 50% | 1 godina | 6 mjeseci – 8 mjeseci | / | 6 mjeseci | / |
| preko 100.000,00 | 0 | 0% | / | / | / | / | / |

PREDMETI ORGANIZOVANOG KRIMINALA – u 10 predmeta iz grupe krivičnih djela organizovanog kriminala u kojima je kazna ublažena, pregled visine imovinske koristi/štete je sljedeći:

| Imovinska korist/šteta izražena u KM | Broj predmeta | Procenat zastupljenih predmeta | Raspon izrečene/utvrđene kazne | | | | |
|---|---------------|--------------------------------|--------------------------------|--|---------------|-------------------|---------------------------------------|
| | | | Redovan postupak | Sporazum o priznanju krivnje | Kazneni nalog | Priznanje krivnje | Priznanje krivnje na glavnom pretresu |
| 5.000,00 | 1 | 10% | / | 1 godina | / | / | / |
| 50.000,00 | 1 | 10% | / | 1 godina i 60.000,00 KM | / | / | / |
| 100.001,00 do 500.000,00 | 2 | 20% | / | 1 godina | / | / | / |
| preko 500.000,00 | 2 | 20% | / | 7 mjeseci – 1 godina | / | / | / |
| bez utvrđene visine imovinske koristi/štete | 4 | 40% | 2 godine – 7 godina | 5 mjeseci i 4.000,00 KM – 1 godina i 2 mjeseca | / | / | / |

Primjenom ranije pomenutih kriterija (str. 44-45.), iz datog pregleda podataka proizilazi da u 27 predmeta (30,7%) od ukupnog broja predmeta u kojima su kazne ublažene, iznosi pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete, primljenog ili datog poklona, dara ili mita, iznosa obaveze čije se plaćanje izbjegava, vrijednosti nagrade ili druge koristi, u značajnoj mjeri prelaze iznose koji su neophodni za postojanje odgovarajućeg krivičnog djela, odnosno odgovarajućeg oblika krivičnog djela. To je pokazatelj većeg stepena povrede zaštićenog dobra u približno trećini analiziranih predmeta u kojima je kazna ublažena, koji se odnose na krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala. Rezultati analize također pokazuju da je, posmatrajući u procentima, u toj grupi predmeta veći procenat predmeta u kojima su kazne ublažene (55%), nego u grupi predmeta u kojima ti iznosi ne prelaze u značajnoj mjeri iznos neophodan za postojanje odgovarajućeg krivičnog djela ili oblika krivičnog djela (gdje taj procenat iznosi 40%).

Način okončanja krivičnih postupaka u kojima je ublažena kazna i korištenje pravnih lijekova

Rezultati analize ukazuju na veoma visok procenat (82%) primjene instituta ublažavanja kazne donošenjem presude koja podrazumijeva neku formu konsenzualnog postupanja stranaka u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala koji se odnose na izabrana krivična djela. Od ukupno 80 predmeta u kojima je donesena takva presuda, 56 predmeta (70%) je okončano presudom na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, osam predmeta (10%) presudom kojom se izdaje kazneni nalog, tri predmeta (4%) presudom na osnovu priznanja krivnje i 13 predmeta (16%) presudom nakon priznanja krivičnog djela na glavnom pretresu. Preostalih 17 predmeta (17%) je okončano u redovnoj krivičnoj proceduri.

U 10 predmeta je izjavljena žalba na odluku o krivičnopravnoj sankciji, od čega su u 2 predmeta žalbe uvažene i prvostepene presude preinačene u odluci o kazni, s tim da je u jednom predmetu kazna povećana, a u drugom smanjena (sve u okviru kazne ublažene ispod zakonom propisanog minimuma).

Zaključak

Opći zaključak: Ublažavanje kazne u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala je učestala pojava, a ne izuzetak. Uočene slabosti i rizici u sudskoj praksi, koji se odnose na pravilnu i dosljednu primjenu zakonskih uvjeta za ublažavanje kazne i, s tim u vezi, utvrđivanje okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, vode ka određenom raskoraku između sudske politike kažnjavanja i intencije zakonodavca.

- a. Procenat od 39,3% predmeta pokazatelj je ublažavanja kazne u velikom broju predmeta i pruža osnovu za zaključak da se primjena ovog instituta ne može smatrati izuzetkom kod odmjeravanja kazni, što je osnovna intencija zakonodavca kada je u pitanju institut ublažavanja kazne. Pri tome, najveći broj takvih predmeta (82%) je okončan presudom koja podrazumijeva neku formu konsenzualnog postupanja stranaka.
- b. Sudovi, u gotovo polovini predmeta u kojima je kazna ublažena (47%) nisu, iako je to zakonska obaveza, u obrazloženju presude dali razloge za postojanje svih zakonskih uvjeta za ublažavanje kazne, tj. razloge za utvrđenje da postoje naročito olakšavajuće okolnosti, i ocjenu da će se ublaženom kaznom postići

svrha kažnjavanja. Ovakva praksa ukazuje na olako pristupanje ublažavanju kazni, bez dosljednog utvrđivanja svih zakonom propisanih uvjeta.

- c. U predmetima u kojima su, pored olakšavajućih okolnosti utvrđene jedna ili više otežavajućih okolnosti (11%), sudovi su najčešće propustili da cijene značaj otežavajućih okolnosti u kontekstu utvrđivanja postojanja naročito olakšavajućih okolnosti, tj. propustili su da obrazlože zašto nalaze da, i pored otežavajućih okolnosti, utvrđene olakšavajuće okolnosti dosežu značaj naročito olakšavajućih okolnosti, kao zakonskog uvjeta za ublažavanje kazne.
- d. U značajnom broju predmeta, u obrazloženju presuda su identifikovane manjkavosti u vezi sa utvrđivanjem pojedinih vrsta olakšavajućih okolnosti. Ove manjkavosti posebno se odnose na izostanak konkretizacije porodičnih prilika, izostanak manifestacije kajanja učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela i propuštanje utvrđivanja okolnosti iz kojih proizilazi loše imovno stanje učinitelja. Ove okolnosti se najčešće javljaju u kombinacijama koje su, u svojoj ukupnosti, ocijenjene naročito olakšavajućim okolnostima, što doprinosi olakoj primjeni instituta ublažavanja kazne.
- e. Dominacija presuda donesenih na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka (82%) u ukupnom broju predmeta u kojima je kazna ublažena ima značajan uticaj na ukupan obim ublažavanja kazni, a dominiraju presude na osnovu sporazuma o priznanju krivnje (70%). Na udio predmeta okončanih presudama na osnovu sporazuma o priznanju krivnje ili druge forme konsenzualnog postupanja stranaka utiču različiti faktori koji nisu predmet razmatranja ove Analize. Ipak, ovakvo stanje ukazuje na tendenciju tužilaca da, u skladu sa zakonskim ovlaštenjem, prilikom pregovaranja o krivičnopravnoj sankciji, dogovaraju i predlažu ublažavanje kazne u predmetima korupcije, privrednog i, u manjoj mjeri, organizovanog kriminala. Iako u konačnici sud odlučuje o prihvatanju sporazuma o priznanju krivnje, način okončanja postupka na opisani način ostvaruje značajan uticaj na povećanje broja predmeta u kojima je ublažena kazna.
- f. Identifikovana je potreba za dodatnom edukacijom sudija i tužilaca u oblasti primjene relevantnih zakonskih odredbi.

Presude na osnovu priznanja krivnje, priznanja izvršenja krivičnog djela, sporazuma o priznanju krivnje i kazneni nalog

Zakonski okvir

Zakoni o krivičnom postupku predviđaju mogućnost okončanja krivičnog postupka donošenjem presude na osnovu određene forme konsenzualnog postupanja stranaka. Radi se o presudama na osnovu priznanja krivnje, presudama na osnovu priznanja krivičnog djela od strane optuženog na glavnom pretresu, presudama na osnovu sporazuma o priznanju krivnje i presudama kojima se izdaje kazneni nalog.

Kod donošenja presude na osnovu priznanja krivnje i presude na osnovu priznanja krivičnog djela od strane optuženog na glavnom pretresu, kaznu odmjerava sud na isti način kao što to čini prilikom donošenja presude u redovnom postupku.

Donošenje presuda na osnovu sporazuma o priznanju krivnje i presuda kojima se izdaje kazneni nalog podrazumijeva postizanje saglasnosti, u odgovarajućoj formi, između optužbe i odbrane po pitanju vrste krivičnopravne sankcije i visine kazne koja će se izreći optuženom. U ovim postupcima naročito dolazi do izražaja politika krivičnog gonjenja tužilaštava, koji kroz proces pregovaranja o krivnji, uključujući i nagodbu o krivičnopravnoj sankciji, direktno utiču na kaznenu politiku za krivična djela. "Kredibilitet suda može biti dovoljno ugrožen ukoliko tužilac zanemari ciljeve opće i pojedinačne prevencije i kao glavni cilj postavi smanjenje broja predmeta. Zbog toga će sud prilikom razmatranja svakog sporazuma voditi računa o interesu pravde i cijeniti da li dogovorena sankcija dovoljno štiti interese javnosti."¹¹⁴

114 Simović, M., „O nekim aspektima instituta krivične nagodbe“, Angloameričko i evropsko kontinentalno pravo, Pravni život, Časopis za pravnu teoriju i praksu, broj 9/2011, godina LX, Knjiga 547, 1-1016, Beograd, 865-866.

Priznanje krivnje, odnosno priznanje krivičnog djela se kod ovih vrsta presuda u pravilu uzima u obzir kao olakšavajuća okolnost na strani optuženog koja utiče na odmjeravanje kazne, što je glavni motiv priznanja krivnje, odnosno priznanja krivičnog djela od strane optuženog.

Rezultati analize

Rezultati istraživanja su pokazali da je u okviru analiziranih predmeta izuzetno veliki broj predmeta, njih 195 (79%¹¹⁵), koji su okončani donošenjem presuda koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka). Među pomenutih 195 predmeta, najveći broj predmeta, njih 127¹¹⁶ (65%¹¹⁷), je okončan donošenjem presude na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, zatim 31 predmet¹¹⁸ (16%) presudom na osnovu priznanja krivičnog djela od strane optuženog na glavnom pretresu, 20 predmeta (10%) presudom kojom se izdaje kazneni nalog, te 17 predmeta (9%) presudom na osnovu priznanja krivnje pred sudijom za prethodno saslušanje prilikom izjašnjenja o krivnji.

U okviru ukupnog broja predmeta koji su okončani presudom na osnovu priznanja krivnje, priznanja izvršenja krivičnog djela i sporazuma o priznanju krivnje, odnosno presudom kojom se izdaje kazneni nalog – 195 predmeta, u više od polovine, tj. u 111 predmeta (57%) izrečena je uvjetna osuda, u 65 predmeta (33%) kazna zatvora, te u 19 predmeta (10%) novčana kazna kao glavna kazna.

Od ukupnog broja predmeta okončanih prethodno pomenutim vrstama presuda, uvjetna osuda je izrečena u 57% predmeta. Pri tome je najveći procenat uvjetnih osuda u predmetima okončanim presudama na osnovu priznanja krivnje (83%), dok je najmanji kod presuda donesenih na osnovu sporazuma o priznanju krivnje (47%). Poređenja radi, u grupi predmeta koji su okončani presudama donesenim u redovnim postupcima (ukupno 52 predmeta) uvjetna osuda je izrečena u 20 predmeta (38%), kazna zatvora u 30 predmeta (58%), a novčana kazna u 2 predmeta (4%).

115 Od ukupnog broja analiziranih predmeta.

116 Ovih 127 predmeta se odnosi na 147 osuđenih osoba i 152 krivična djela.

117 Od ukupnog broja predmeta okončanih na osnovu neke od formi konsenzualnog postupanja stranaka.

118 Ovih 35 predmeta se odnosi na 37 osuđenih osoba i isto toliko krivičnih djela.

U pogledu visine izrečene ili utvrđene kazne, od ukupnog broja predmeta okončanih presudama koje uključuju određenu formu konsenzualnog postupanja, kazna je ublažena u 38% predmeta, dok je u 62% predmeta izrečena, odnosno utvrđena kazna zatvora u granicama propisanog raspona, od čega je u 61,5% predmeta kazna u donjem dijelu propisanog raspona, a samo u jednom predmetu, tj. 0,5%, je kazna bliže sredini propisanog raspona, dok nema izrečenih, odnosno utvrđenih kazni u gornjem dijelu propisanog raspona. Pri tome je najmanji procenat ublaženih kazni u predmetima okončanim presudama na osnovu priznanja krivnje (17%), a najveći u predmetima okončanim presudama donesenim na osnovu sporazuma o priznanju krivnje (43%). Poređenja radi, u grupi predmeta koji su okončani presudama donesenim u redovnim postupcima procenat ublaženih kazni je 27%, dok je u 63% predmeta izrečena, odnosno utvrđena kazna u granicama propisanog raspona, pri čemu su sve kazne u donjem dijelu propisanog raspona kazne.

Zaključak

Opći zaključak: Apsolutna dominacija predmeta okončanih presudama na osnovu određenog oblika konsenzualnog postupanja stranaka daje prikaz kaznene politike sudova koja je primarno zasnovana na ovakvim načinima okončanja postupaka, a ne one u kojoj dominiraju predmeti okončani u redovnim postupcima.

- a. Apsolutna većina analiziranih predmeta (79%) okončana je presudama koje podrazumijevaju određenu formu konsenzualnog postupanja stranaka u krivičnom postupku.
- b. Sporazum o priznanju krivnje je najzastupljeniji osnov za donošenje presuda za krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala obuhvaćena Analizom (51%), te ovaj način okončanja predmeta ostvaruje potpunu dominaciju u grupi analiziranih predmeta. Manji broj predmeta je okončan na osnovu priznanja krivičnog djela (12,5%), izricanjem kaznenog naloga (8%) i presudom na osnovu priznanja krivnje prilikom izjašnjenja o krivnji (6%).
- c. Sudovi, u predmetima okončanim na osnovu neke od navedenih formi konsenzualnog postupanja stranaka, najčešće izriču uvjetne osude (57%).
- d. Udio predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda kao blaža krivičnopravna sankcija najmanji je u predmetima okončanim u redovnom postupku (38%), dok se značajno povećava kada su u pitanju predmeti okončani presudama na

osnovu sporazuma o priznanju krivnje (47%), kao i presudama nakon priznanja na glavnom pretresu (83%).

- e. Pomenuti načini okončanja postupaka ostvaruju i značajan uticaj na obim primjene instituta ublažavanja kazne, koji je gotovo dvostruko veći (43%) u odnosu na predmete okončane u redovnom postupku (27%).
- f. Na broj predmeta okončanih presudama na osnovu sporazuma o priznanju krivnje ili druge forme konsenzualnog postupanja stranaka utiču različiti faktori, koji nisu predmet razmatranja ove Analize.

Učestalost žalbi zbog odluka o krivičnopравnim sankcijama i odluke drugostepenih sudova

Zakonski okvir

Kao mehanizam korekcije odluka sudova o krivičnopравnim sankcijama učiniteljima krivičnih djela koji budu oglašeni krivim propisana je mogućnost izjavljivanja žalbe. To pravo pripada strankama (optuženi i tužilac), braniocu i određenom krugu srodnika optuženog. Pobijanje odluke o krivičnopравnoj sankciji je predviđeno kao poseban žalbeni osnov u svim zakonima o krivičnim postupcima. Izuzetak predstavlja presuda na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, u kom slučaju je krivičnopравna sankcija predmet sporazumijevanja, zbog čega je isključena mogućnost izjavljivanja žalbe na odluku o krivičnopравnoj sankciji. Iako i postupak za izdavanje kaznenog naloga podrazumijeva saglasnost optuženog na predloženu krivičnopравnu sankciju, formalno je dopušteno izjaviti žalbu po ovom žalbenom osnovu. U praksi je međutim rijetkost da se žalba izjavljuje i po ovom žalbenom osnovu iz prostog razloga što izdavanje kaznenog naloga pretpostavlja saglasnost optuženog sa predloženom sankcijom. U svim ostalim slučajevima, nezadovoljna stranka, a to nerijetko mogu biti i obje strane, može izjaviti žalbu kojom pobija odluku suda o krivičnopравnoj sankciji. Međutim, ono što je bitno kod osporavanja odluka o krivičnopравnim sankcijama žalbom, jeste procesno pravilo da sudovi ispituju presudu, a samim tim i odluku o kazni, u granicama žalbenih navoda (izuzetak predstavlja pravilo o proširenom djelovanju žalbe

prema kojem žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede krivičnog zakona podnesena u korist optuženog sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji¹¹⁹, zbog čega je od velike važnosti kvalitet žalbe, odnosno pravilno ukazivanje na eventualne propuste suda kod izbora krivičnopravne sankcije i odmjeravanja kazne. Propust da se u žalbi kvalitetno ospori sudska odluka o krivičnopravnoj sankciji će rezultirati neuspjehom žalitelja, nezavisno od toga da li je sud pravilno primijenio pravila o izboru krivičnopravne sankcije i odmjeravanju kazne.

Rezultati analize

Kada su u pitanju konkretni rezultati istraživanja, potrebno je najprije ukazati na značajan ograničavajući faktor u pogledu mogućnosti korištenja žalbe kao korektivnog instrumenta po pitanju odmjeravanja kazne. Radi se o tome da je izuzetno veliki broj predmeta okončan presudom na osnovu sporazuma o priznanju krivnje i znatno manji broj predmeta okončan presudom kojom se izdaje kazneni nalog, u kojima je prema zakonskim odredbama isključena mogućnost podnošenja žalbe zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji. Na taj način su 147 predmeta, odnosno 59% svih predmeta, isključeni iz grupe predmeta u kojoj je bilo za očekivati žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji.

Od ukupno 247 analiziranih predmeta, žalba je izjavljena u 42 predmeta (17%) u kojima se drugostepeni sud izjašnjavao o žalbenom osnovu kojim se pobija odluka o krivičnopravnoj sankciji. Žalbu je izjavio samo tužilac u 10 predmeta, samo odbrana u 22 predmeta, a obje strane u 10 predmeta.

Posmatrano po grupama krivičnih djela, značajno je manji procenat izjavljenih žalbi u grupi predmeta koji se odnose na krivična djela privrednog kriminala (8%), dok je približno isti procenat u grupama krivičnih djela koja se odnose na predmete korupcije i organizovanog kriminala (21% i 20%).

Istraživanje je pokazalo da su u apsolutnoj većini predmeta u kojima su izjavljene žalbe zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji – u 33 predmeta (79%), drugostepeni sudovi donijeli presude kojima se žalbe odbijaju i potvrđuju prvostepene presude. U devet predmeta su žalbe uvažene i preinačene prvostepene presude u odluci o kazni, pri čemu je u četiri predmeta uvažena žalba tužioca i preinačena odluka o kazni na način da je izrečena strožija

119 Član 308. ZKP BiH, član 323. ZKP FBiH, član 322. ZKP RS i član 308. ZKP BD BiH.

kazna, dok je u pet predmeta uvažena žalba branioca, odnosno optuženog i preinačena odluka o kazni na način da je izrečena blaža kazna.

Zaključak

- a. Obim predmeta (51%) u kojima je donesena presuda na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, gdje je isključena mogućnost podnošenja žalbe na odluku o krivičnopravnoj sankciji, ima direktan uticaj na umanjenje broja predmeta u kojima su izjavljene žalbe protiv odluke o krivičnopravnoj sankciji (17% predmeta).
- b. Okolnost da je tužilac žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji izjavio u samo 8% predmeta, posebno kada je izrečena uvjetna osuda ili ublažena kazna, ukazuje na nedovoljno iskorištavanje mehanizma preispitivanja pravilnosti izrečene kazne i nedovoljnu posvećenost tužioca ovom aspektu krivičnog gonjenja. U tom smislu se ukazuje na značaj odgovarajućeg pristupa tužilaštava, da, u okviru svoje nadležnosti, aktivno utiču na kreiranje kaznene politike sudova, između ostalog i maksimalnim iskorištavanjem mehanizma pravnih lijekova u svim slučajevima kada je to opravdano.
- c. U predmetima u kojima je izjavljena žalba od strane tužioca i/ili optuženog protiv odluke o krivičnopravnoj sankciji (17%), drugostepeni sudovi su u velikoj većini (79%) odbili žalbu, odnosno potvrdili prvostepenu presudu. Ovo može ukazivati na slabosti u kvalitetu žalbi koje podnose strane u krivičnom postupku, kao i, u manjem broju predmeta, na stav drugostepenog suda da prvostepeni sudovi pravilno postupaju po pitanju odmjeravanja kazne.

3.

Preporuke

Opće i praktične preporuke za sudije

USAID-ov projekt Pravosuđe protiv korupcije (Projekt) je izradio Analizu kaznene politike u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala sa namjerom da utvrdi kakva je kaznena politika sudova kada su u pitanju pomenuta krivična djela u novije vrijeme i pruži argumente neophodne za njeno svestrano razmatranje.

Iako se individualizacija krivičnopravne sankcije učiniocu određenog krivičnog djela zasniva na procjeni suda o okolnostima svakog konkretnog slučaja, sinteza zaključaka koji proizilaze iz rezultata ove Analize daje opću sliku stanja kaznene politike u BiH kada je riječ o izabranim krivičnim djelima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala. Dominacija uvjetne osude i kazne odmjerene u donjoj trećini propisanog raspona kazne, odnosno ublažene kazne, glavne su karakteristike kaznene politike sudova u predmetima koji se odnose na odabrana krivična djela. Iako rezultati istraživanja ukazuju na određene značajnije propuste, kao i na nedosljednost sudova kod utvrđivanja svih okolnosti od značaja za izbor krivičnopravnih sankcija i odmjeravanja kazne, te potencijalne propuste tužioca, okolnosti koje su primarno odredile kaznenu politiku sudova u analiziranim predmetima jesu manja težina krivičnih djela u analiziranom uzorku predmeta (manji iznosi pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete i drugi iznosi, uz dominaciju osnovnih oblika krivičnih djela), te način okončanja najvećeg broja predmeta presudama koje se zasnivaju na različitim oblicima konsenzualnog postupanja stranaka.

Izbor predmeta koji će biti procesuirani, kao i pitanje učestalosti presuda na osnovu konsenzualnog postupanja stranaka izlazi izvan domena kaznene politike i ove Analize. Međutim, kada je u pitanju izbor krivičnopravne sankcije i odmjeravanje kazne, polazeći od rezultata istraživanja, mogu se, s ciljem unapređenja primjene zakonskih odredaba u ovoj oblasti, dati opće preporuke pravosudnim institucijama, kao i praktične preporuke za sudije i tužioce u vezi sa tumačenjem i primjenom zakonskih odredaba pri donošenju odluke o izboru vrste krivičnopravne sankcije i odmjeravanju kazni.

Opće preporuke

1. Razmatranje kaznene politike u sudovima u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala bi trebala biti kontinuirana aktivnost VSTV BiH i sudova u BiH. Pri tome, poželjno je utvrditi mjerljive indikatore i kriterije za praćenje stanja u ovoj oblasti.
2. Poželjno je razmotriti mogućnost kreiranja detaljnih smjernica u pogledu kriterija koje sudovi treba da koriste prilikom odlučivanja o vrsti krivičnopravne sankcije i odmjeravanja kazni, u skladu sa zakonskim okvirom.
3. Sudovi koji odlučuju u prvom stepenu bi trebali periodično razmatrati pitanja od značaja za pravilnu i dosljednu primjenu važećih zakonskih odredaba koje se odnose na izbor krivičnopravnih sankcija i odmjeravanje kazni, kroz analizu razloga datih u presudama drugostepenih sudova u pogledu žalbenih navoda koji se odnose na izrečene krivičnopravne sankcije, i analizu presuda entitetskih vrhovnih sudova.
4. Preporučuje se da centri za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH i RS osiguraju dodatnu edukaciju sudija i tužilaca, usmjerenu na praktičnu primjenu zakonskih odredaba o krivičnopravnim sankcijama, uz upoznavanje sa relevantnom sudskom praksom. Posebne teme obuka bi trebala da budu opća pravila o odmjeravanju kazni, primjena olakšavajućih i otežavajućih okolnosti i, za sudije, pružanje razloga za odluku suda u presudama.

Praktične preporuke za sudije

Uvjetna osuda

1. **Prilikom odlučivanja o tome da li izreći uvjetnu osudu potrebno je utvrditi sve okolnosti koje mogu biti od značaja za odluku o uvjetnoj osudi, kako one koje idu u prilog, tako i one koje ne idu u prilog odluke o primjeni uvjetne osude.** Postojanje ovih okolnosti se mora u potpunosti utvrditi i ocijeniti njihov značaj prilikom vijećanja i glasanja (odnosno odlučivanja o krivičnopravnoj sankciji kada je u pitanju sudija pojedinac). Samo u tom slučaju će sudija biti u mogućnosti da, prilikom pismene izrade presude, odnosno obrazlaganja odluke o krivičnopravnoj sankciji, navede upravo one razloge kojima se rukovodilo vijeće (sudija pojedinac) kod donošenja odluke o primjeni uvjetne osude, koji opravdavaju primjenu uvjetne osude. Propust utvrđivanja svih okolnosti i ocjene

- njihovog značaja u fazi odlučivanja vodi nedosljednostima u obrazloženju odluke o krivičnopravnoj sankciji.
2. Pri utvrđivanju zakonskih uvjeta za primjenu uvjetne osude potrebno je voditi računa o sljedećem:
 - a. po KZ BiH, KZ FBiH i KZ BD BiH:
 - i. uzeti u obzir utvrđene okolnosti vezane za ličnost učinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, stepen krivnje i druge okolnosti pod kojima je počinjeno krivično djelo;
 - ii. procijeniti da li će se uvjetnom osudom u konkretnom slučaju ostvariti njena svrha koja se ogleda u tome da se učinitelju uputi upozorenje uz prijetnju kaznom, kojim se omogućava ostvarenje svrhe krivičnopravne sankcije izricanjem kazne bez njezina izvršenja;
 - iii. na osnovu okolnosti iz tačke i., i zavisno od procjene iz tačke ii., sud odlučuje da li optuženom treba izreći uvjetnu osudu;
 - iv. u obrazloženju presude se moraju navesti razlozi zašto okolnosti iz tačke i. opravdavaju izbor uvjetne osude, kao i razlozi kojima se sud rukovodio kod izvođenja zaključka iz tačke ii., jer se radi o odlučnim činjenicama.
 - b. po ranijem KZ RS i KZ RS (2017):
 - i. ocijeniti da se od učinitelja osnovano može očekivati da ubuduće neće vršiti krivična djela i bez izvršenja kazne kojom mu se prijeti;
 - ii. ocijeniti da će se uvjetnom osudom u konkretnom slučaju ostvariti njena svrha koja se ogleda u tome da s obzirom na prirodu i težinu krivičnog djela, okolnosti pod kojima je učinjeno i ličnost učinitelja, nije nužna primjena kazne kad se svrha kažnjavanja može postići upozorenjem uz prijetnju kaznom;
 - iii. ocjene pod i. i ii. sud izvodi uzimajući u obzir ličnost učinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, stepen krivnje i druge okolnosti pod kojima je počinjeno krivično djelo;
 - iv. u obrazloženju presude se moraju navesti razlozi kojima se sud rukovodio kod izvođenja zaključaka iz tačaka i. i ii. jer se radi o odlučnim činjenicama.
 3. Ako su uz okolnosti koje idu u prilog izricanju uvjetne osude utvrđene i one koje ne idu u prilog primjeni uvjetne osude (ukazuju na profil ličnosti u odnosu na koju se uvjetnom osudom neće postići svrha krivičnopravnih sankcija, odnosno kažnjavanja), sud je dužan ocijeniti značaj i jednih i drugih okolnosti. Pri tome, sudovi bi trebali

cijeniti da li, i pored postojanja okolnosti koje ne idu u prilog primjeni uvjetne osude, takvu krivičnopravnu sankciju treba izreći u konkretnom slučaju. Prilikom ocjene okolnosti, sudovi bi trebali uzeti u obzir značaj svake od okolnosti i neophodnost da u konačnici prevagnu one okolnosti koje ukazuju da će se i uvjetnom osudom postići svrha krivičnopravnih sankcija, odnosno kažnjavanja (KZ RS (2017) u tom pravcu čak daje prioritet određenim okolnostima, kao što su odnos prema žrtvi, nastojanje da popravi štetu i dr.). Neprihvatljiva je praksa da se samo navode jedne i druge okolnosti, a onda paušalno zaključuje da iste ukazuju da će se i uvjetnom osudom postići njena svrha, bez ocjene značaja svih okolnosti za izbor uvjetne osude.

Ublažavanje kazne

Kod zakonskog osnova koji se ogleda u postojanju naročito olakšavajućih okolnosti koje ukazuju da će se i ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja, **sudovi su dužni utvrditi i u obrazloženju presude dati razloge za postojanje oba zakonom propisana kumulativna uvjeta za ublažavanje kazne:**

1. da postoje naročito olakšavajuće okolnosti i
2. da te okolnosti ukazuju da će se i ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja.
 - a. Postojanje naročito olakšavajućih okolnosti je potrebno utvrditi tako što će sud jednu okolnost koja ima poseban značaj ili više olakšavajućih okolnosti u njihovoj ukupnosti ocijeniti kao naročito olakšavajuće. Pri tome se, u prilog zaključku da postojeće okolnosti imaju značaj naročito olakšavajućih, preporučuje uzeti u obzir i okolnost da na strani optuženog nema otežavajućih okolnosti. Sudovi su, u skladu sa zakonom, dužni u obrazloženju jasno navesti kojim okolnostima i zašto daju karakter naročito olakšavajućih okolnosti.
 - b. Kada je u pitanju ocjena suda da utvrđene naročito olakšavajuće okolnosti ukazuju da će se ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja, u obrazloženju presude je neophodno navesti razloge koji su sud opredijelili za takav zaključak.
 - c. Posebnu pažnju treba obratiti na situacije kada, pored (naročito) olakšavajućih okolnosti sud utvrdi da postoje i otežavajuće okolnosti. U tom slučaju, kod ocjene da naročito olakšavajuće okolnosti ukazuju na to da će se i ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja, sud je dužan uzeti u obzir i značaj utvrđenih otežavajućih okolnosti, te ocijeniti da li se, i pored otežavajućih okolnosti, može zaključiti da naročito olakšavajuće okolnosti ukazuju na to da će se i ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja. To će biti slučaj kada sud ocijeni da naročito

olakšavajuće okolnosti ne samo da „poništavaju“, odnosno „prevazilaze“ značaj otežavajućih okolnosti u konkretnom slučaju, nego i ukazuju da će se i ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja. Iz navedenog slijedi da će to biti moguće samo u izuzetnim situacijama, dok je to teško moguće u situacijama kada postoji značajna otežavajuća okolnost (npr. ranija osuda za istovrsno krivično djelo ili kada pribavljena imovinska korist u značajnoj mjeri prevazilazi iznos koji je neophodan za postojanje datog oblika krivičnog djela).

3. Kod ublažavanja kazne kada je krivično djelo ostalo u pokušaju, od značaja je razlog zbog kojeg u konkretnom slučaju nije nastupila zabranjena posljedica. Ako je optuženi ometen ili spriječen u dovršetku radnje izvršenja, u pravilu nema opravdanja za ublažavanje kazne po ovom zakonskom osnovu.

Ocjena značaja pojedinih okolnosti koje utiču na to da kazna bude manja ili veća (okolnosti koje sud uzima u obzir kod odmjerenja kazne)

1. Stepen krivnje
 - a. Ako je direktni umišljaj uobičajeni oblik krivnje za određeno krivično djelo, ne može se uzeti kao otežavajuća okolnost.
 - b. Kod krivičnih djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, preporuka je imati u vidu da se ova krivična djela mogu činiti kao planirane aktivnosti, u kojem slučaju plan, ako prevazilazi ono što je neophodno za postojanje krivičnog djela i krivnje učinitelja, može biti uzet u obzir kod odmjerenja kazne kao otežavajuća okolnost koja se odnosi na stepen krivnje učinitelja.
2. Pobude iz kojih je krivično djelo učinjeno
 - a. Pobude iz kojih je djelo učinjeno mogu se uzeti u obzir kao okolnost od značaja za odmjerenje kazne (u pravilu otežavajuća) ako nisu obuhvaćene obilježjima krivičnog djela za koje se optuženi oglašava krivim.
 - b. Pobude koje su imanentne određenom krivičnom djelu ne mogu se uzeti u obzir kao okolnosti koje utiču na to da kazna bude manja ili veća (npr. lukrativna pobuda ne može biti otežavajuća okolnost kod krivičnog djela čije je obilježje postupanje s ciljem pribavljanja imovinske koristi).

3. Jačina ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra
 - a. Jačina ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra je jedan od elemenata koji utiče na težinu krivičnog djela. Kod krivičnih djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, kao karakterističan pokazatelj jačine povrede zaštićenog dobra može se izdvojiti iznos pribavljene imovinske koristi, prouzrokovane štete, iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava, primljenog ili datog dara, mita ili drugog oblika koristi i sl. Kad ti iznosi u značajnoj mjeri prevazilaze iznose koji su neophodni za postojanje određenog krivičnog djela ili njegovog određenog oblika (npr. težeg ili najtežeg oblika), oni su pokazatelji većeg stepena povrede zaštićenog dobra i trebaju se uzeti u obzir kao otežavajuća okolnost. Suprotno tome, izrazito mali iznosi pribavljene imovinske koristi, pod određenim uvjetima (ako je učinitelj bio svjestan i išao za tim da pribavi takav iznos), mogu ukazivati na manju težinu krivičnog djela, ako nema ni drugih okolnosti koje bi dato krivično djelo činile teškim.
 - b. Postojanje produženog krivičnog djela bi, u pravilu, trebalo cijeliti kao otežavajuću okolnost. Isto se može reći i za izvršenje krivičnog djela u dužem vremenskom periodu i sl.
4. Raniji život učinitelja
 - a. Neosuđivanost je u praksi nesporna kao okolnost koja ide u prilog izricanju uvjetne osude. Međutim, kada je u pitanju osuđivanost učinitelja, neophodno je primijeniti odredbu krivičnog zakona koja se odnosi na odmjeravanje kazne učinitelju za krivično djelo učinjeno u povratu. Potrebno je u obrazloženju jasno navesti o kojim ranijim osudama se radi, što podrazumijeva navođenje o kojem krivičnom djelu se radi, datum pravosnažne presude i navođenje izrečene krivičnopravne sankcije. Imajući u vidu opća pravila za odmjeravanje kazne, neophodno je utvrditi da li je ranije djelo iste vrste kao i kasnije (eventualno, sadrže li oba krivična djela, ili više njih, karakteristična zajednička obilježja, npr. elemente nasilja i sl.), utvrditi da li su iste pobude (npr. koristoljublje) i protek vremena od ranije osude, izdržane ili oprostene kazne, pa na osnovu tih elemenata ocijeniti uticaj ove okolnosti na visinu kazne.
5. Ponašanje učinitelja nakon učinjenog krivičnog djela
 - a. Kada je u pitanju učiniteljevo priznanje krivnje ili krivičnog djela, od značaja je u kojoj fazi postupka i pod kojim okolnostima je došlo do priznanja učinitelja. Priznanje dato u ranoj fazi krivičnog postupka ima veći značaj i treba mu priznati veći uticaj na odmjeravanje kazne. Priznanju optuženog u kasnoj fazi krivičnog

postupka, čak i u žalbenom postupku, u kom slučaju je doprinos efikasnom okončanju postupka minimalan, treba dati značaj olakšavajuće okolnosti ako je izraz društveno prihvatljivog stava učinitelja prema učinjenom krivičnom djelu, što je od značaja za njegovo prevaspitanje, kao jednog elementa svrhe kažnjavanja.

- b. Naknada štete ili nastojanje učinitelja da naknadi štetu oštećenom je okolnost koja u značajnoj mjeri može uticati kako na izbor uvjetne osude kao blaže krivičnopravne sankcije, tako i na visinu kazne. Ako se radi o djelimičnoj naknadi štete preporučuje se jasno utvrditi koji dio štete je naknađen, a ako je u pitanju nastojanje učinitelja da naknadi štetu, onda se preporučuje određeno utvrditi u čemu se sastoji to nastojanje i da je u skladu sa njegovim realnim mogućnostima.
 - c. Kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela je okolnost koja se može uzeti u obzir ako je praćeno i odgovarajućim vidom vanjske manifestacije kajanja od strane učinitelja (priznanje krivičnog djela, naknada štete i sl.).
 - d. Iako ga sudovi u praksi nerijetko uzimaju kao olakšavajuću okolnost, korektno držanje učinitelja pred sudom, shvaćeno kao poštivanje naredbi suda i korektan odnos prema učesnicima krivičnog postupka, se podrazumijeva i to je obaveza svih učesnika krivičnog postupka, pa i učinitelja. Samo u izuzetnim slučajevima, ponašanje učinitelja tokom krivičnog postupka koje u značajnoj mjeri prevazilazi obavezu korektnog ponašanja na sudu, može biti uzeto u obzir kao olakšavajuća okolnost.
 - e. Obećanje učinitelja da ubuduće neće činiti krivična djela ne može se u pravilu potkrijepiti konkretnim postupcima učinitelja i ono realno nema značaj samostalne olakšavajuće okolnosti, dok bi eventualno moglo ući u sastav kajanja učinitelja zbog izvršenog krivičnog djela ako je ono na nedvosmislen način izraženo i potkrijepljeno.
 - f. Da bi pristanak na saradnju sa nadležnim tužiocem bio uzet u obzir kao olakšavajuća okolnost, potrebno je u obrazloženju presude određeno navesti u čemu se ogleda takva saradnja.
6. Osobne prilike učinitelja
- a. Porodične prilike učinitelja – da bi jedna takva okolnost bila uzeta u obzir kao okolnost koja utiče na visinu kazne, potrebno je najprije jasno utvrditi u čemu se ona sastoji. „Porodičnost“ učinitelja ne predstavlja jasno utvrđenje ove okolnosti. Isto tako, nije dovoljno utvrditi da je učinitelj u braku i da ima djecu. Sve to, prema sudskoj praksi, još ne predstavlja okolnosti koje bi imale značaj olakšavajuće okolnosti, nego je potrebno da učinitelj izvršava određene obaveze

prema članovima porodice u potrebi, ili da ima maloljetnu djecu koju je, u skladu sa zakonom, dužan izdržavati. To su razlozi zbog kojih bi se moglo reći da će visina izrečene kazne imati uticaj i na druge osobe, članove porodice učinitelja, zbog čega se porodičnim prilikama učinitelja u pravilu daje značaj olakšavajuće okolnosti.

- b. Zdravstveno stanje učinitelja jeste okolnost koja je od značaja za primjenu uvjetne osude, ali je potrebno jasno i određeno utvrditi u čemu se ogleda ova okolnost. Paušalno navođenje da je učinitelj „lošeg zdravstvenog stanja“ nije dovoljno, jer ostaje nejasno u čemu se takvo stanje ogleda.
- c. Imovno stanje učinitelja, u principu, može biti okolnost od značaja za odmjeravanje kazne, pri čemu je u presudi potrebno jasno utvrditi i navesti u čemu se ogleda ta okolnost, dok nije dovoljno samo navesti da je učinitelj „lošeg imovnog stanja“. U pravilu se ova okolnost javlja kao olakšavajuća kod krivičnih djela imovinskog karaktera sa manjim iznosima pribavljene imovinske koristi. Međutim, kada su u pitanju krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, loše imovno stanje učinitelja ne bi trebalo predstavljati olakšavajuću okolnost za činjenje ove vrste krivičnih djela.

7. Druge okolnosti

- a. Okolnost da oštećeni nije postavio imovinskopravni zahtjev, iako je u nizu slučajeva uzeta u obzir kao olakšavajuća okolnost, nema stvarni značaj i nije od uticaja na odmjeravanje kazne.

8. Utvrđivanje i ocjena olakšavajućih i otežavajućih okolnosti i obrazloženje odluke o krivičnopravnoj sankciji

- a. Prilikom davanja razloga o odluci o krivičnopravnoj sankciji preporučuje se podvesti sve utvrđene okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, i koje su cijjenjene, pod odgovarajuće pojmove koje krivični zakoni koriste za označavanje okolnosti koje se moraju uzeti u obzir kod odmjeravanja kazne (stepen krivnje, jačina povrede zaštićenog dobra, ličnost učinitelja, njegov raniji život, ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, itd.). Takav pristup doprinosi jasnoći presude i pokazatelj je pravilne primjene odredaba o krivičnopravnim sankcijama.
- b. Preporučljivo je u obrazloženju navesti sve utvrđene okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, ocijeniti ih u njihovoj ukupnosti, te se osvrnuti i na značaj koje imaju pojedine okolnosti (analitičko-sintetički metod).

- c. Svrhu kažnjavanja je potrebno imati u vidu pri odmjeravanju kazne, pri čemu je potrebno voditi računa o tome da razlozi prevencije ne mogu opravdati strožiju kaznu od one koju određuje stepen krivnje učinitelja i težina konkretnog krivičnog djela (načelo srazmjernosti stepena krivnje, težine krivičnog djela i kazne).

Odmjeravanje kazne u predmetima u kojima sud donosi presudu na osnovu sporazuma o priznanju krivnje i presudama kojima se izdaje kazneni nalog

- a. Kod razmatranja sporazuma o priznanju krivnje i presuda kojima se izdaje kazneni nalog, bez obzira na postignuti dogovor, odnosno saglasnost stranaka, sudovi su dužni primijeniti opća pravila za odmjeravanje kazne na isti način kao i kod donošenja presude u redovnom postupku – imajući u vidu svrhu kažnjavanja utvrditi i uzeti u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, te ocijeniti da li te okolnosti opravdavaju izricanje dogovorene, odnosno krivičnopravne sankcije koju prihvata optuženi. Iako tužilac ima zakonsko ovlaštenje da u sporazumu o priznanju krivnje predloži izricanje ublažene kazne, to ne oslobađa sud obaveze da utvrdi postojanje zakonskih uvjeta za ublažavanje kazne po nekom od zakonskih osnova.
- b. Preporuka za sudove je da posebnu pažnju obrate na utvrđivanje i ocjenu svih okolnosti koje utiču na izbor krivičnopravne sankcije, odnosno odmjeravanje kazne prije prihvatanja sporazuma, odnosno izdavanja kaznenog naloga. Paušalna ocjena značaja ovih okolnosti, pod uticajem postignute saglasnosti stranaka o krivičnopravnoj sankciji i zahtjeva za efikasnim okončanjem postupka, može rezultirati propustima koji će izaći na vidjelo prilikom izrade i obrazlaganja odluke o krivičnopravnoj sankciji.

Praktične preporuke za tužioce

1. Kako su okolnosti koje su od značaja za izbor krivičnopravne sankcije i odmjeravanje kazne odlučne činjenice od kojih ovisi primjena odredaba krivičnog zakona, obaveza tužioca je da još u toku istrage utvrđuje ove okolnosti i pribavlja dokaze o njima.
2. U toku istrage tužilac treba da obrati pažnju na utvrđivanje i prikupljanje dokaza o okolnostima koje se vežu za ličnost učinitelja. Okolnosti koje se vežu za krivično djelo (kao što su jačina ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, druge okolnosti pod kojima je krivično djelo počinjeno), u pravilu će biti obuhvaćene utvrđivanjem i prikupljanjem dokaza o učinjenju krivičnog djela. Međutim, okolnosti koje se

vežu za ličnost učinitelja (porodične prilike, zdravstvene prilike, imovno stanje i druge okolnosti vezane za ličnost učinitelja) potrebno je ciljano utvrđivati u istrazi i prikupljati dokaze o njima, kao o okolnostima od značaja za odmjerenje kazne.

3. U završnoj riječi tužilac bi trebao ukazati na sve okolnosti za koje smatra da je potrebno da ih sud uzme u obzir prilikom odmjerenja kazne. To se posebno odnosi na one okolnosti za koje je Analizom utvrđeno da je u određenom broju predmeta propušteno da se uzmu u obzir, kao što su jačina ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra (veći iznosi pribavljene imovinske koristi i drugi iznosi koji značajno odstupaju od iznosa neophodnih za postojanje krivičnog djela). Za ocjenu ovih okolnosti vrijedi sve ono što je rečeno u prethodnom dijelu koji se odnosi na preporuke za sudije.
4. Prije pregovaranja o uvjetima priznanja krivnje, tužilac bi trebao jasno utvrditi sve okolnosti od značaja za izbor krivičnopravne sankcije i odmjerenje kazne, te prikupiti dokaze o njima. Ove okolnosti će poslužiti kao argument za pregovaranje o krivičnopravnoj sankciji, odnosno visini kazne, te omogućiti sudiji da, prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivnje, razmotri predloženu krivičnopravnu sankciju sa aspekta usklađenosti sa zakonom.
5. Tužilac bi trebao da razmotri potrebu pobijanja prvostepene presude zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji u svim slučajevima kada postoji mogućnost nepravilne odluke o krivičnopravnoj sankciji (pravilno utvrđenje postojanja uvjeta za primjenu uvjetne osude, uvjeta za ublažavanje kazne po određenom zakonskom osnovu, pojedinih okolnosti koje utiču na visinu kazne i dr.), kao i kada u presudi nema razloga o odlučnim činjenicama od značaja za odmjerenje kazne.
6. Kod izjavljivanja žalbi tužilac bi trebao da vodi računa da jasno i određeno ospori pravilnost određene kazne, postojanje uvjeta za njenu primjenu, izostanak razloga o odlučnim činjenicama ili dr., sve s obzirom na zakonsku odredbu da drugostepeni sud pobijane odluke ispituje u granicama žalbenih navoda.

4.

Dodaci

Dodatak br. 1

Pregled kazni i iznosa pribavljene imovinske koristi

Za potrebe ove Analize istražene su izrečene, odnosno utvrđene kazne u svim predmetima koji su analizirani. Također su istraženi iznosi pribavljene imovinske koristi, pričinjene štete, obaveze čije se plaćanje izbjegava ili vrijednosti primljenog ili datog dara, poklona ili mita. Radi se o okolnostima koje se javljaju u izabranim krivičnim djelima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala, a koje su od uticaja na jačinu povrede, odnosno ugrožavanja zaštićenog dobra, a time i na težinu krivičnog djela. Izdvojene su radi dovođenja u korelaciju sa izrečenim, odnosno utvrđenim kaznama, što ne znači da im je sud u konkretnom predmetu dao značaj olakšavajuće ili otežavajuće okolnosti i da ih je uzeo u obzir pri odmjerenju kazne. Uz podatke o izrečenoj, odnosno utvrđenoj kazni, i pomenute okolnosti koje se tiču pribavljene imovinske koristi, pričinjene štete i dr., dati su podaci o propisanoj kazni¹²⁰ i načinu okončanja postupka u datom predmetu.¹²¹ Pored toga, u ovom dodatku se daje i pregled okolnosti koje su sudovi uzeli u obzir prilikom odmjerenja kazne, dajući im značaj olakšavajućih ili otežavajućih okolnosti. Te okolnosti su prikazane zbirno po krivičnim djelima i po njihovim pojedinim oblicima.

Krivično djelo Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja

U okviru grupe predmeta korupcije, u 41 predmetu je presuđeno za krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja (Zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja).¹²² Od toga se ukupno 21 predmet odnosi na osnovni oblik krivičnog djela (član 220. stav 1. KZ BiH – 4 predmeta, član 383. stav 1. KZ FBiH – 15 predmeta, član 347. stav 1. KZ RS (2017)

120 Zakonske oznake i kazne propisane za krivična djela su date u tabelama.

121 Korištene su sljedeće oznake za način završetka predmeta: RP – predmet okončan u redovnom krivičnom postupku, KN – predmet okončan presudom kojom se izdaje kazneni nalog, KPS – predmet okončan presudom na osnovu priznanja krivnje, S – predmet okončan presudom na osnovu sporazuma o priznanju krivnje i PK – predmet okončan presudom nakon priznanja krivnje na glavnom pretresu.

122 Zakonski opisi ovih krivičnih djela iz sva četiri krivična zakona u BiH su dati u Dodatku br. 4 Analize.

– 1 predmet i član 377. stav 1. KZ BD BiH – 1 predmet). Teži oblik ovog krivičnog djela postoji kada pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM, a najteži kada pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM (KZ BiH, KZ FBiH, KZ RS (2017) i KZ BD BiH), dok su osnovni i teži oblici ovog krivičnog djela bili nešto drugačije propisani u ranijem KZ RS. Tako se krivično djelo iz člana 347. stav 1. ranijeg KZ RS odnosi na postupanje učinitelja u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu neimovinsku korist ili da drugome nanese štetu, dok teži oblik ovog krivičnog djela postoji kada je nanesena znatna šteta ili je došlo do teže povrede prava drugoga (član 347. stav 2.), dok je posebno inkriminisano postupanje učinitelja u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu imovinsku korist (član 347. stav 3. ranijeg KZ RS), i u odnosu na ovo krivično djelo su propisani teži oblik (ako pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM) i najteži oblik (ako pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM), na identičan način kao u ranije pomenutim krivičnim zakonima.¹²³ Ukupan broj težih oblika ovog krivičnog djela je 5, dok je ukupan broj najtežih oblika ovog krivičnog djela 15.

Osnovni oblici krivičnog djela Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja (član 220. stav 1. KZ BiH, član 383. stav 1. KZ FBiH, član 347. stav 3. ranijeg KZ RS, član 315. stav 1. KZ RS (2017), član 377. stav 1. KZ BD BiH):

123 Budući da se među predmetima koji su prikupljeni za potrebe Analize javljaju samo oni predmeti koji se odnose na krivično djelo iz člana 347. stav 3. i stav 4. ranijeg KZ RS (dakle osnovni i teži oblici), koji sa opisima i kvalifikatornim okolnostima odgovaraju osnovnim i težim oblicima ovog krivičnog djela iz ostalih krivičnih zakona (osim u dijelu koji se odnosi na namjeru učinioca), isti su svrstani u tabelama zajedno sa osnovnim i težim oblicima krivičnih djela iz ostalih krivičnih zakona u BiH.

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi ili prčinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|-----------------------------|---|-------------------------|
| 1. | 377. stav 1. KZ BD BiH | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | 150,00 KM | RP |
| 2. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca | 1.800,00 KM | PK |
| 3. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 4 mjeseca | prisvojeno 5 l goriva | KN |
| 4. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 5 mjeseci | 268,00 KM | S |
| 5. | 377. stav 1. KZ BD BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 1.960,00 KM | PK |
| 6. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | Nije utvrđena | RP |
| 7. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | Nije utvrđena | S |
| 8. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 100,00 KM | RP |
| 9. | 315. stav 1. KZ RS (2017) | 1–5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 1.000,00 KM | S |
| 10. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 6.735,00 KM | KN |
| 11. | 347. stav 3. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 100,00 EUR | RP |
| 12. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci | Nije utvrđena | S |
| 13. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci | 150,00 KM | RP |
| 14. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci | 100,00 KM | PK |
| 15. | 220. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci | 7.414,00 KM | RP |
| 16. | 220. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci | 1.598,00 KM | S |
| 17. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 9 mjeseci | Nije utvrđena | S |
| 18. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 10 mjeseci (utvrđena kazna) | 20,00 KM | RP |

| | | | | | |
|-----|----------------------|----------------|---------------------------|-------------|-----|
| 19. | 220. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 11 mjeseci | 6.825,00 KM | S |
| 20. | 383. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 1.700,00 KM | KPS |
| 21. | 220. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina i 6 mjeseci | 592,00 KM | RP |

Teži oblici krivičnog djela Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja (član 220. stav 2. KZ BiH, član 383. stav 2. KZ FBiH, član 347. stav 4. ranijeg KZ RS (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM), član 315. stav 2. KZ RS (2017) (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM) i član 377. stav 2. KZ BD BiH)¹²⁴:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|-----------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
| 1. | 220. stav 2. KZ BiH | 1-10 godina | 11 mjeseci | 5.250,00 EUR | S |
| 2. | 383. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 11.585,00 KM | RP |
| 3. | 347. stav 4. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 35.000,00 KM | RP |
| 4. | 383. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 15.424,00 KM | S |
| 5. | 383. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 10.785,00 KM | S |

Najteži oblici krivičnog djela Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja (član 220. stav 3. KZ BiH, član 383. stav 3. KZ FBiH, član 347. stav 4. ranijeg KZ RS (pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM), član 315. stav 2. KZ RS (2017) (pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM) i član 377. stav 3. KZ BD BiH)¹²⁵:

124 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (20): neosuđivanost učinitelja – 4 predmeta; porodične prilike – 4; priznanje krivičnog djela – 2; korektno držanje učinitelja pred sudom – 2; protek vremena od učinjenja krivičnog djela – 2; pristanak učinitelja na saradnju sa tužilaštvom, učinitelj teško podnosi vođenje krivičnog postupka, učinitelj više ne radi u svojstvu u kojem je učinio krivično djelo, oštećeni ne traži krivično gonjenje učinitelja niti naknadu štete, starija životna dob učinitelja, učinitelj penzioner i dugogodišnji angažman učinitelja u organizaciji ratnih vojnih invalida – 1.

125 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (73): neosuđivanost – 15 predmeta; porodične

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|-------------------|-----------------------------|---|-------------------------|
| 1. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 1.228.053,80 KM (korektivna grupa predmeta) | S |
| 2. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 64.495,64 KM | S |
| 3. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 54.510,00 KM | S |
| 4. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 283.286,21 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |
| 5. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 84.600,00 KM | S |
| 6. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 6 mjeseci | 281.123,00 KM (korektivna grupa predmeta) | S |
| 7. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 2 godine i 2 mjeseca | 206.533,87 KM | S |
| 8. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 2 godine i 4 mjeseca | 207.296,00 KM | S |
| 9. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 2 godine i 6 mjeseci | 151.723,00 KM | RP |
| 10. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 3 godine | 218.478,00 KM | S |
| 11. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 3 godine i 6 mjeseci | 260.900,00 KM | RP |

prilike – 11; priznanje krivičnog djela – 10; korektno držanje pred sudom – 7; kajanje zbog učinjenog krivičnog djela – 5; protek vremena od učinjenja krivičnog djela – 3; loše zdravstveno stanje učinitelja – 3; spremnost učinitelja da nadoknadi štetu – 3; obećanje učinitelja da neće činiti krivična djela – 3; loše imovno stanje učinitelja – 3; starija životna dob učinitelja – 2; okolnost da je učinitelj penzioner – 2; nadoknađen dio štete – 2; učinitelj više ne radi u svojstvu u kojem je učinio krivično djelo, priznanje dato dobrovoljno i bez uticaja, učinitelj nije osporavao provedene dokaze – 1.

Otežavajuće okolnosti (ukupno 10): brojnost krivičnopравnih radnji – 2 predmeta; iskazana upornost u izvršenju krivičnog djela – 2; vremenski kontinuitet u izvršenju krivičnog djela – 2; narušavanje ugleda i percepcije javnosti prema službi, iskazana drskost pri izvršenju krivičnog djela, ranija osuđivanost učinitelja i pričinjena šteta velikih razmjera – 1.

| | | | | | |
|-----|--|-------------------|---------------------------|--|----|
| 12. | 377. stav 3. KZ BD BiH | Najmanje 3 godine | 4 godine | 246.825,45 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |
| 13. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 4 godine i 6 mjeseci | 420.982,71 KM (korektivna grupa predmeta) | PK |
| 14. | 383. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 7 godina | 799.573,33 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |
| 15. | 347. stav 4. u vezi sa stavom 3. ranijeg KZ RS | 2-10 godina | Novčana kazna 7.000,00 KM | 143.880,00 KM | RP |

Krivično djelo Pronevjera u službi (Pronevjera)

Krivično djelo Pronevjera u službi, odnosno Pronevjera u ranijem KZ RS, KZ RS (2017) i KZ BD BiH, ima lakši oblik propisan u stavu 2.¹²⁶, dok u tim zakonima stav 3. predstavlja teži oblik u kojem su različite kazne predviđene za krivična djela u kojima pribavljena imovinska korist prelazi iznos od 10.000,00 KM, odnosno u kojima prelazi iznos od 50.000,00 KM. KZ BiH i KZ FBiH ne propisuju lakši oblik, dok je teži oblik propisan u stavu 2. (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM), a najteži u stavu 3. (pribavljena imovinska korist prelazi iznos od 50.000,00 KM).

Od ukupno 42 predmeta, 22 predmeta se odnosi na osnovni oblik, 1 predmet na lakši oblik, 9 predmeta na teži oblik i 10 predmeta na najteži oblik.

Osnovni oblici krivičnog djela Pronevjera u službi/Pronevjera (član 221. stav 1. KZ BiH, član 384. stav 1. KZ FBiH, član 348. stav 1. ranijeg KZ RS, član 316. stav 1. KZ RS (2017) i član 378. stav 1. KZ BD BiH):

126 Ako vrijednost pronevjerenih stvari ne prelazi iznos od 200,00 KM a učinitelj išao za tim da pribavi malu vrijednost (raniji KZ RS), ako vrijednost pronevjerenih stvari ne prelazi iznos od 300,00 KM a učinitelj imao namjeru da pribavi malu vrijednost (KZ RS (2017)), odnosno ako vrijednost pronevjerenih stvari ne prelazi iznos od 500,00 KM, a učinitelj postupao s ciljem da pribavi malu vrijednost (KZ BD BiH).

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|-----------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
| 1. | 348. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | Novčana kazna 3.000,00 KM | 3.500,00 KM | S |
| 2. | 378. stav 1. KZ BD BiH | 6 mj. – 5 god. | 30 dana (utvrđena kazna) | 480,00 KM | S |
| 3. | 378. stav 1. KZ BD BiH | 6 mj. – 5 god. | 2 mjeseca (utvrđena kazna) | 7.000,00 KM | RP |
| 4. | 378. stav 1. KZ BD BiH | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | 1.300,00 KM | KN |
| 5. | 348. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | 8.900,00 KM | PK |
| 6. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 4 mjeseca (utvrđena kazna) | Nije utvrđeno | KN |
| 7. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 4 mjeseca (utvrđena kazna) | 1.400,00 KM | KN |
| 8. | 348. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 4 mjeseca (utvrđena kazna) | 9.500,00 KM | KN |
| 9. | 316. stav 1. KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 630,00 KM | KPS |
| 10. | 378. stav 1. KZ BD BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 1.300,00 KM | KN |
| 11. | 348. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.700,00 KM | KN |
| 12. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.800,00 KM | KPS |
| 13. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.900,00 KM | KPS |
| 14. | 348. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 3.600,00 KM | KN |
| 15. | 221. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 4.800,00 KM | KN |
| 16. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 7 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.900,00 KM | S |
| 17. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 7 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.800,00 KM | KPS |
| 18. | 348. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 7 mjeseci | 2.800,00 KM | KPS |

| | | | | | |
|-----|----------------------------|----------------|----------------------------|---------------|-----|
| 19. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | Nije utvrđeno | PK |
| 20. | 348. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | 740,00 KM | KPS |
| 21. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | 3.300,00 KM | S |
| 22. | 384. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | 5.200,00 KM | KPS |

Lakši oblici krivičnog djela Pronevjera u službi/Pronevjera (član 348. stav 2. ranijeg KZ RS, član 316. stav 2. KZ RS (2017) i član 378. stav 2. KZ BD BiH)¹²⁷:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi | Način donošenja presude |
|-----|------------------------|--------------------|-----------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
| 1. | 378. stav 2. KZ BD BiH | Zatvor do 1 godine | 1 mjesec (utvrđena kazna) | 370,00 KM | KN |

Teži oblik krivičnog djela Pronevjera u službi/Pronevjera (član 221. stav 2. KZ BiH, član 384. stav 2. KZ FBiH, član 348. stav 3. ranijeg KZ RS (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM), član 316. stav 3. KZ RS (2017) (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM) i član 378. stav 3. KZ BD BiH (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM))¹²⁸:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi | Način donošenja presude |
|-----|---------------------------|-----------------|--------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
| 1. | 378. stav 3. KZ BD BiH | 1-8 godina | 3 mjeseca i 15 dana (utvrđena kazna) | 16.800,00 KM | S |
| 2. | 384. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 10.000,00 KM | RP |
| 3. | 316. stav 3. KZ RS (2017) | 1-8 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 12.100,00 KM | KPS |

127 Sud nije utvrđivao olakšavajuće niti otežavajuće okolnosti kod odmjeravanja kazne u navedenom predmetu.

128 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 21): neosuđivanost učinitelja – 5 predmeta; priznanje krivičnog djela – 4; porodične prilike učinitelja – 4; loše imovno stanje učinitelja – 3; nezaposlenost učinitelja, nadoknađen dio štete, spremnost učinitelja da nadoknadi štetu, obećanje da neće činiti krivična djela i korektno držanje učinitelja pred sudom – 1.

Otežavajuće okolnosti: ranija osuđivanost učinitelja – 2.

| | | | | | |
|----|----------------------------|-------------|----------------------------|--------------|-----|
| 4. | 316. stav 3. KZ RS (2017) | 1-8 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 16.700,00 KM | KPS |
| 5. | 348. stav 3. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 11.500,00 KM | PK |
| 6. | 384. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 11.900,00 KM | S |
| 7. | 348. stav 3. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 14.200,00 KM | S |
| 8. | 348. stav 3. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 24.000,00 KM | S |
| 9. | 348. stav 3. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 26.400,00 KM | PK |

Najteži oblik krivičnog djela Pronevjera u službi/Pronevjera (član 221. stav 3. KZ BiH, član 384. stav 3. KZ FBiH, član 348. stav 3. ranijeg KZ RS (pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM), član 316. stav 3. KZ RS (2017) (pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM) i član 378. stav 3. KZ BD BiH (pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM))¹²⁹:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Visina koristi/iznos pribavljene koristi ili prouzročene štete | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-------------------|-----------------------------|--|-------------------------|
| 1. | 348. stav 3. ranijeg KZ RS | 2-10 godina | 6 mjeseci | 83.000,00 KM | S |
| 2. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 53.000,00 KM | S |
| 3. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 104.000,00 KM | PK |

129 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 32): neosuđivanost učitelja – 8 predmeta; priznanje krivičnog djela – 6; kajanje učitelja zbog učinjenog krivičnog djela – 4; porodične prilike učitelja – 2; korektno držanje učitelja pred sudom – 2; spremnost učitelja da naknadi štetu – 2; nezaposlenost učitelja, loše imovno stanje, mlađa životna dob, starija životna dob, loše zdravstveno stanje, protek vremena od izvršenja krivičnog djela, djelomično priznanje činjenica i priznanje dato dobrovoljno – 1.

Otežavajuće okolnosti (ukupno 6): pribavljena imovinska korist velikih razmjera, upornost u izvršenju krivičnog djela, drskost pri izvršenju krivičnog djela, vremenski kontinuitet u vršenju krivičnog djela, krivično djelo učinjeno iz koristoljublja i stepen krivnje (bez daljeg obrazlaganja) – svaka uzeta u obzir u jednom predmetu.

| | | | | | |
|-----|----------------------|-------------------|----------------------|---|----|
| 4. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 140.700,00 KM (korektivna grupa predmeta) | S |
| 5. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | 238.808,33 KM (korektivna grupa predmeta) | S |
| 6. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 4 mjeseca | 62.700,00 KM | S |
| 7. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 6 mjeseci | 110.383,14 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |
| 8. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 3 godine | 121.695,95 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |
| 9. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 4 godine | 134.100,00 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |
| 10. | 384. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 4 godine | 615.000,00 KM (korektivna grupa predmeta) | S |

Krivično djelo Primanje dara/poklona/mita ili drugih oblika koristi

Krivično djelo Primanje dara/poklona/mita ili drugih oblika koristi u sva četiri krivična zakona u BiH obuhvata tri različite inkriminacije pasivnog podmićivanja. Tako se u članu 217. stav 1. KZ BiH, članu 380. stav 1. KZ FBiH, članu 351. stav 1. ranijeg KZ RS, članu 319. stav 1. KZ RS (2017) i članu 374. stav 1. KZ BD BiH inkriminira zahtijevanje ili primanje poklona/dara ili druge koristi, za učinitelja (koji ima propisano svojstvo) ili drugu osobu, kako bi učinitelj u okviru svoje funkcije izvršio što ne bi smio izvršiti ili da ne izvrši ono što bi morao izvršiti, kao i posredovanje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe. U stavovima 2. istih članova razlikuje se radnja izvršenja krivičnog djela u odnosu na onu iz stavova 1., budući da se radnja izvršenja iz stavova 2. pomenutih članova ogleda u zahtijevanju ili primanju dara/poklona/mita (na isti način kao i u stavu 1.), ali sa ciljem da učinitelj u okviru svoje funkcije izvrši što bi morao izvršiti ili da ne izvrši što ne bi smio da izvrši, dok je u stavu 3. pomenutih članova inkriminirano naknadno zahtijevanje ili primanje dara/poklona/mita, tj. poslije vršenja, odnosno nevršenja radnje iz stavova 1. i 2. pomenutih članova. Razmatrane okolnosti će stoga biti izložene posebno u odnosu na sva tri krivična djela.

Krivično djelo iz članova 217. stav 1. KZ BiH, 380. stav 1. KZ FBiH, 351. stav 1. ranijeg KZ RS, 319. stav 1. KZ RS (2017) i 374. stav 1. KZ BD BiH¹³⁰:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Vrijednost primljenog dara/poklona/mita | Način donošenja presude |
|-----|------------------------|-----------------|---|---|-------------------------|
| 1. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 3 mjeseca | 200,00 KM | S |
| 2. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | 50,00 KM | PK |
| 3. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 4 mjeseca | 100,00 KM | RP |
| 4. | 374. stav 1. KZ BD BiH | 1-10 godina | 4 mjeseca | 5.000,00 KM | RP |
| 5. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 4 mjeseca/4 mjeseca /5 mjeseci ¹³¹ | 100,00 KM / 50,00 KM / 94,00 KM | S |
| 6. | 217. stav 1. KZ BiH | 1-10 godina | 5 mjeseci | 20,00 EUR | S |
| 7. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 5 mjeseci | 245,00 KM | S |
| 8. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 5 mjeseci | 500,00 KM | S |
| 9. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 100,00 KM | RP |
| 10. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 6 mjeseci | 50,00-100,00 KM | PK |

130 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 79): neosuđivanost učinitelja – 18 predmeta; porodične prilike učinitelja – 13; priznanje krivičnog djela – 12; kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela – 7; korektno držanje učinitelja pred sudom – 5; protek vremena od učinjenja krivičnog djela – 4; obećanje učinitelja da neće činiti krivična djela – 3; starija životna dob učinitelja – 2; mlađa životna dob učinitelja – 2; vraćena imovinska korist – 2; vraćen dio imovinske koristi – 2; oštećeni ne postavlja imovinskopravni zahtjev – 2; učinitelj penzioner, učinitelj djelomično priznao činjenice, učinitelj u godini izricanja presude stiče uvjete za penziju, učinitelj ostvario saradnju sa tužilaštvom, loše imovno stanje učinitelja, uspješan i korektan pristup i rad učinitelja u policijskoj upravi, izdržava brata i bratovu porodicu – 1.

Otežavajuće okolnosti (ukupno 14): upornost u izvršenju krivičnog djela – 5 predmeta; stepen krivnje – umišljaj – 2; okolnost da je u pitanju koruptivno krivično djelo – 2; krivično djelo učinjeno u svojstvu odgovorne osobe – 2; ranija osuđivanost, produženo krivično djelo, imovinska korist velikih razmjera – 1.

131 Presudom u ovom predmetu oglašena su krivim tri učinitelja.

| | | | | | |
|-----|---------------------------|-------------|----------------------------|--------------------------|----|
| 11. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 5.000,00 KM | RP |
| 12. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 6 mjeseci | 400,00 KM | S |
| 13. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 8 mjeseci | 300,00 KM | S |
| 14. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 300,00 KM | S |
| 15. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 8 mjeseci | 320,00 KM | S |
| 16. | 217. stav 1. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina | 60,00 EUR | RP |
| 17. | 374. stav 1. KZ BD BiH | 1-10 godina | 1 godina | 250,00 EUR | RP |
| 18. | 217. stav 1. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina | Nije utvrđena | RP |
| 19. | 319. stav 1. KZ RS (2017) | 2-10 godina | 1 godina | 20.000,00 KM | S |
| 20. | 217. stav 1. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina i 3.000,00 KM | 100,00 EUR (i 10,00 KM) | S |
| 21. | 217. stav 1. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina i 3.000,00 KM | 1.400,00 EUR | RP |
| 22. | 380. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina i 4 mjeseca | 100,00 EUR (i 400,00 KM) | PK |
| 23. | 319. stav 1. KZ RS (2017) | 2-10 godina | 2 godine | 2.500,00 KM | RP |

Krivično djelo iz članova 217. stav 2. KZ BiH, 380. stav 2. KZ FBiH, 351. stav 2. ranijeg KZ RS, 319. stav 2. KZ RS (2017) i 374. stav 2. KZ BD BiH¹³²:

132 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 16): neosuđivanost – 5 predmeta; priznanje krivičnog djela – 4; izraženo kajanje učinitelja – 3; porodične prilike učinitelja – 2; korektno držanje pred sudom – 1; doprinos efikasnosti postupka – 1.

Otežavajuće okolnosti (ukupno 9): znatna društvena opasnost djela – 3; brojnost krivičnopравnih radnji, upornost u izvršenju krivičnog djela, krivično djelo učinjeno u svojstvu odgovorne osobe, koruptivno krivično djelo, narušavanje ugleda i povjerenja javnosti prema službi, stepen krivnje koji se ogleđa u umišljaju – 1.

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Vrijednost primljenog dara/poklona/mita | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|---|---|-------------------------|
| 1. | 380. stav 2. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 5.000,00 KM | S |
| 2. | 217. stav 2. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 50,00 KM | S |
| 3. | 380. stav 2. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci / 1 godina ¹³³ | 300,00 KM / 550,00 KM | RP |
| 4. | 217. stav 2. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci | 20,00 EUR | RP |
| 5. | 319. stav 2. KZ RS (2017) | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 3.000,00 KM | 1.000,00 EUR | S |
| 6. | 319. stav 2. KZ RS (2017) | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 1.500,00 KM | 50,00 EUR | RP |
| 7. | 351. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 19.000,00 KM | 500,00 EUR | S |

Nije bilo krivičnih djela iz članova 217. stav 3. KZ BiH, 380. stav 3. KZ FBiH, 351. stav 3. ranijeg KZ RS, 319. stav 3. KZ RS (2017) i 374. stav 3. KZ BD BiH.

Krivično djelo Davanje dara/poklona/mita ili drugih oblika koristi

Krivično djelo Davanje dara/poklona/mita i drugih oblika koristi obuhvata dvije različite inkriminacije aktivnog podmićivanja. Tako se u članu 218. stav 1. KZ BiH, članu 381. stav 1. KZ FBiH, članu 352. stav 1. ranijeg KZ RS, članu 320. stav 1. KZ RS (2017) i članu 375. stav 1. KZ BD BiH inkriminira činjenje ili obećanje poklona/dara ili druge koristi za učinitelja (koji ima propisano svojstvo) ili drugu osobu, kako bi učinitelj u okviru svoje funkcije izvršio što ne bi smio izvršiti ili da ne izvrši ono što bi morao izvršiti, kao i posredovanje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe. U stavovima 2. istih članova razlikuje se radnja izvršenja krivičnog djela u odnosu na onu iz stavova 1., budući da se radnja iz stavova 2. pomenutih članova ogleda u činjenju ili obećanju dara/poklona/mita ili drugog oblika koristi (na isti način kao i u stavovima 1.), ali da učinitelj u okviru svoje funkcije izvrši što bi morao

133 Presudom u ovom predmetu oglašena su krivim dva učinitelja.

izvršiti ili da ne izvrši što ne bi smio da izvrši. Razmatrane okolnosti će stoga biti izložene posebno u odnosu na ova dva krivična djela.

Krivično djelo iz članova 218. stav 1. KZ BiH, 381. stav 1. KZ FBiH, 352. stav 1. ranijeg KZ RS, 320. stav 1. KZ RS (2017) i 375. stav 1. KZ BD BiH¹³⁴:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Vrijednost datog dara/poklona/mita | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|--|------------------------------------|-------------------------|
| 1. | 352. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 30 dana (utvrđena kazna) | 20,00 KM | PK |
| 2. | 352. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 30 dana (utvrđena kazna) | 10,00 EUR | PK |
| 3. | 352. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 2 mjeseca (utvrđena kazna) | 5,00 EUR | PK |
| 4. | 320. stav 1. KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) i 1.000,00 KM | 245,00 KM | S |
| 5. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | 3.950,00 KM | KPS |
| 6. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca | 10.000,00 KM | S |
| 7. | 320. stav 1 KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) i 1.000,00 KM | 100,00 KM | S |
| 8. | 320. stav 1. KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | 20,00 KM | S |
| 9. | 320. stav 1. KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. | 5 mjeseci (utvrđena kazna) i 4.000,00 KM | 50,00 KM | S |
| 10. | 320. stav 1. KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 20,00 KM | PK |

134 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 118): priznanje krivičnog djela – 29 predmeta; neosuđivanost – 23; porodične prilike učinitelja – 19; izraženo kajanje učinitelja – 15; korektno držanje pred sudom – 9; loše imovno stanje učinitelja – 6; saradnja sa tužilaštvom – 4; mlađa životna dob učinitelja – 3; nezaposlenost učinitelja – 2; obećanje učinitelja da neće činiti krivična djela – 2; protek vremena od učinjenja krivičnog djela – 2; učinitelj i sam oštećen krivičnim djelom – 2; saglasnost učinitelja u pogledu krivičnopravne sankcije, loše zdravstveno stanje učinitelja – 1.

Otežavajuće okolnosti (ukupno 13): ranija osuđivanost učinitelja – 8; duži vremenski kontinuitet u vršenju krivičnog djela – 2; znatna društvena opasnost, koruptivno krivično djelo učinjeno prema policijskom službeniku, težina krivičnog djela (bez daljeg objašnjenja) – 1.

| | | | | | |
|-----|---------------------------|----------------|--|-----------------|-----|
| 11. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 20,00 KM | S |
| 12. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 150,00 KM | KN |
| 13. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 1.500,00 KM | PK |
| 14. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 1.600,00 KM | PK |
| 15. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | Nije utvrđeno | KPS |
| 16. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 20,00 KM | RP |
| 17. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 20,00 EUR | S |
| 18. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) i 1.000,00 KM | Nije utvrđeno | S |
| 19. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 7 mjeseci | 20,00 KM | RP |
| 20. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 7 mjeseci (utvrđena kazna) | Nije utvrđeno | KN |
| 21. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci | Nije utvrđeno | PK |
| 22. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | 20,00 KM | KPS |
| 23. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 20,00 KM | S |
| 24. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 70,00 KM | PK |
| 25. | 218. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina | 1.722.000,00 KM | S |
| 26. | 218. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 10,00 EUR | S |
| 27. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 160,00 KM | S |
| 28. | 218. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 200,00 EUR | S |
| 29. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 20,00 KM | S |
| 30. | 381. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina i 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 50,00 KM | S |
| 31. | 320. stav 1. KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. | 500,00 KM | 20,00 KM | S |

| | | | | | |
|-----|----------------------------|-----------------------------|---|---------------|---|
| 32. | 352. stav 1. ranijeg KZ RS | Do 3 godine – kazna zatvora | 1.500,00 KM | 10,00 KM | S |
| 33. | 218. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 2 godine (utvrđena kazna) i 1.000,00 KM / 8 mjeseci (utvrđena kazna) i 1.400,00 KM ¹³⁵ | Nije utvrđeno | S |

Krivično djelo iz članova 218. stav 2. KZ BiH, 381. stav 2. KZ FBiH, 352. stav 2. ranijeg KZ RS, 320. stav 2. KZ RS (2017) i 375. stav 2. KZ BD BiH¹³⁶:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Vrijednost datog dara/poklona/mita | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|--------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------|-------------------------|
| 1. | 381. stav 2. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | Nije utvrđena | S |
| 2. | 218. stav 2. KZ BiH | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 1 godina (utvrđena kazna) | 80,00 EUR i 160,00 RSD | KN |

Krivično djelo Protivzakonito posredovanje/primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/trgovina uticajem

Krivično djelo iz članova 219. KZ BiH, 382. KZ FBiH i 376. KZ BD BiH sadrži dvije inkriminacije u stavovima 1. i 2., dok stav 3. predstavlja teži oblik krivičnog djela iz stavova 2. navedenih članova.¹³⁷ Raniji KZ RS u članu 353. i KZ RS (2017) u članu 321. sadrže po četiri različite inkriminacije u stavovima 1. do 4., dok stav 5. predstavlja teži oblik krivičnog djela iz stavova 3. navedenih članova.¹³⁸

135 U ovom predmetu su oglašena krivim dva učinitelja.

136 U prvom predmetu su kao olakšavajuće uzete sljedeće okolnosti: neosuđivanost, porodičnost i okolnost da je učinitelj roditelj jednog djeteta, a u drugom predmetu je kao olakšavajuća okolnost uzeto izraženo kajanje. U prvom predmetu je cijenjena i otežavajuća okolnost u vidu umišljaja učinitelja.

137 Zakonski opisi ovih krivičnih djela i propisane kazne su date u Dodatku br. 4 Analize.

138 I za ova krivična djela vidjeti zakonske opise i propisane kazne u Dodatku br. 4 Analize.

Ukupno je devet predmeta u analiziranom periodu u kojima je presuđeno za ovo krivično djelo, od čega se tri predmeta odnose na krivična djela iz člana 382. stav 1. KZ FBiH, po jedno na krivično djelo iz članova 219. stav 1. KZ BiH, 353. stav 1. ranijeg KZ RS, 353. stav 2. ranijeg KZ RS i 382. stav 2. KZ FBiH, dok se dva predmeta odnose na teže oblike krivičnih djela iz članova 382. stav 3. KZ FBiH i 376. stav 3. KZ BD BiH:

Krivično djelo iz članova 219. stav 1. KZ BiH, 382. stav 1. KZ FBiH, 353. stav 1. i 353. stav 2. ranijeg KZ RS¹³⁹:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos nagrade ili druge koristi | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------------------|-----------------------------|---------------------------------|-------------------------|
| 1. | 382. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 4 mjeseca (utvrđena kazna) | 1.200,00 KM | KN |
| 2. | 382. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | 200,00 KM | RP |
| 3. | 353. stav 1. ranijeg KZ RS | 1 god. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.500,00 KM | RP |
| 4. | 219. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci | 10.400,00 KM | RP |
| 5. | 382. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina | Nije utvrđeno | S |
| 6. | 353. stav 2. ranijeg KZ RS | Do 3 godine – kazna zatvora | 3.000,00 KM | Nije utvrđeno | S |

139 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 22): neosuđivanost – 5 predmeta; porodične prilike – 4; priznanje krivičnog djela – 4; izraženo kajanje učinitelja – 2; protek vremena od učinjenja krivičnog djela – 2; starija životna dob učinitelja, korektno držanje učinitelja pred sudom, obećanje učinitelja da neće činiti krivična djela, nadoknađena šteta, ostvarena imovinska korist male vrijednosti – 1.

Otežavajuće okolnosti: umišljaj kao stepen krivnje učinitelja, upornost u učinjenju krivičnog djela i brojnost krivičnih radnji, po jedna okolnost u predmetu.

Krivično djelo iz članova 219. stav 2. KZ BiH, 382. stav 2. KZ FBiH¹⁴⁰:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos nagrade ili druge koristi | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|-----------------|-----------------------------|---------------------------------|-------------------------|
| 1. | 382. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | Nije utvrđeno | S |

Teži oblici krivičnog djela iz članova 382. stav 3. KZ FBiH i 376. stav 3. KZ BD BiH¹⁴¹:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos nagrade ili druge koristi | Način donošenja presude |
|-----|------------------------|-------------------|-----------------------------|---------------------------------|-------------------------|
| 1. | 382. stav 3. KZ FBiH | 1 god. – 10. god. | 1 godina (utvrđena kazna) | Nije utvrđeno | PK |
| 2. | 376. stav 3. KZ BD BiH | 1 god. – 10. god. | 1 godina i 2 mjeseca | 200,00 KM | PK |

Krivično djelo Poreska utaja ili prevara/poreska utaja/utaja poreza i doprinosa

Ovo krivično djelo u svim krivičnim zakonima u BiH ima osnovni oblik¹⁴², teži – kada iznos obaveza čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000,00 KM,¹⁴³ i najteži – kada iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000,00 KM (u ranijem KZ RS 150.000,00 KM).¹⁴⁴

140 Sud nije cijenio olakšavajuće i otežavajuće okolnosti.

141 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 9): neosuđivanost – 2 predmeta; porodične prilike učinitelja – 2; priznanje krivičnog djela, okolnost da je učinitelj penzioner, starija životna dob učinitelja, nadoknađen dio štete i protek vremena od učinjenja krivičnog djela – 1.

Okolnosti koje su uzete u obzir kao otežavajuće u ova dva predmeta nije bilo.

142 Član 210. stav. 1. KZ BiH, član 273. stav 1. KZ FBiH, član 287. stav 1. ranijeg KZ RS, član 264. stav 1. KZ RS (2017) i član 267. stav 1. KZ BD BiH.

143 Član 210. stav. 3. KZ BiH, član 273. stav 2. KZ FBiH, član 287. stav 2. ranijeg KZ RS, član 264. stav 3. KZ RS (2017) i član 267. stav 2. KZ BD BiH.

144 Član 210. stav. 4. KZ BiH, član 273. stav 3. KZ FBiH, član 287. stav 3. ranijeg KZ RS, član 264. stav 3. KZ RS (2017) i član 267. stav 3. KZ BD BiH.

Neophodno je istaći da KZ BiH u članu 210. stav 2. inkriminira podnošenje poreske prijave neistinitog sadržaja sa iskazanim iznosom za povrat ili kredit indirektnih poreza koji prelazi 10.000,00 KM, a KZ RS (2017) u članu 264. stav 2. korištenje poreske olakšice u iznosu većem od 10.000,00 KM, suprotno uslovima pod kojima je dobijena.

Osnovni oblik krivičnog djela Poreska utaja ili prevara/poreska utaja/utaja poreza i doprinosa (član 210. stav 1. KZ BiH, član 273. stav 1. KZ FBiH, član 287. stav 1. ranijeg KZ RS, član 264. stav 1. KZ RS (2017) i član 267. stav 1. KZ BD BiH)¹⁴⁵:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|--------------------------------------|--|--|-------------------------|
| 1. | 287. stav 1. ranijeg KZ RS | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 2.000,00 KM | 10.000,00 KM | S |
| 2. | 287. stav 1. ranijeg KZ RS | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 3.000,00 KM | 15.000,00 KM | KN |
| 3. | 287. stav 1. ranijeg KZ RS | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 3.000,00 KM | 27.000,00 KM | KN |
| 4. | 287. stav 1. ranijeg KZ RS | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 4.000,00 KM | 46.000,00 KM | KN |
| 5. | 287. stav 1. ranijeg KZ RS | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 5.000,00 KM | 45.000,00 KM | KN |
| 6. | 210. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 16.000,00 KM | S |
| 7. | 210. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 17.000,00 KM | S |
| 8. | 264. stav 1. KZ RS (2017) | 1-5 godina i novčana kazna | 6 mjeseci (utvrđena kazna) i 800,00 KM | 85.000,00 KM | S |
| 9. | 273. stav 1. KZ FBiH | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 7 mjeseci | 13.350,00 KM | KPS |

145 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 29): priznanje krivičnog djela – 7 predmeta; porodične prilike – 5; doprinos ekonomičnosti postupka – 5; kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela – 5; neosuđivanost učinitelja – 3; vraćena imovinska korist – 3; mlađa životna dob učinitelja – 1.

U jednom predmetu je kao otežavajuća okolnost uzeta ranija osuđivanost učinitelja.

| | | | | | |
|-----|----------------------|----------------|---|--------------|---|
| 10. | 273. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) / novčana kazna 5.000,00 KM ¹⁴⁶ | 13.200,00 KM | S |
| 11. | 273. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) i 2.000,00 KM | 13.200,00 KM | S |
| 12. | 210. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) i 2.000,00 KM / novčana kazna 5.000,00 KM ¹⁴⁷ | 30.000,00 KM | S |
| 13. | 210. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) / novčana kazna 5.000,00 KM ¹⁴⁸ | 33.000,00 KM | S |
| 14. | 210. stav 2. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) / 5.000,00 KM ¹⁴⁹ | 13.400,00 KM | S |
| 15. | 210. stav 1. KZ BiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 22.000,00 KM | S |

Teži oblici krivičnog djela Poreska utaja ili prevara/poreska utaja/utaja poreza i doprinosa (član 210. stav 3. KZ BiH, član 273. stav 2. KZ FBiH, član 287. stav 2. ranijeg KZ RS, član 264. stav 3. KZ RS (2017) (iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000,00 KM) i član 267. stav 2. KZ BD BiH)¹⁵⁰:

-
- 146 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba.
- 147 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba.
- 148 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba.
- 149 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba.
- 150 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 48): priznanje krivičnog djela – 10 predmeta; neosuđivanost učinitelja – 9; porodične prilike učinitelja – 8; vraćena imovinska korist – 8; izraženo kajanje učinitelja – 4; mlađa životna dob učinitelja – 2; starija životna dob – 2; korektno držanje učinitelja pred sudom, protok vremena od izvršenja krivičnog djela, spremnost da nadoknadi štetu, obećanje učinitelja da neće činiti krivična djela i okolnost da je učinitelj vlasnik uspješne firme – 1.
- Otežavajuće okolnosti (ukupno 6): ranija osuđivanost učinitelja, upornost i vremenski kontinuitet u vršenju krivičnog djela, produženo krivično djelo, iznos obaveze čije je plaćanje izbjegnuto, dalekosežne posljedice krivičnog djela na sve građane BiH i njihov životni standard, učinitelj ni nakon četiri godine od inspeksijske kontrole nije preduzeo nikakve radnje u cilju izmirenja poreske obaveze – 1.

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|--|---|-------------------------|
| 1. | 273. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 3 mjeseca | 107.762,00 KM | PK |
| 2. | 287. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-10 godina | 6 mjeseci | 68.900,00 KM | S |
| 3. | 273. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 6 mjeseci / 6 mjeseci ¹⁵¹ | 128.000,00 KM / 10.000,00 KM | S |
| 4. | 210. stav 3. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 5.000,00 KM / novčana kazna 10.000,00 KM ¹⁵² | 54.400,00 KM | S |
| 5. | 273. stav 2. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina / novčana kazna 50.000,00 KM ¹⁵³ | 169.000,00 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |
| 6. | 210. stav 3. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 2.000,00 KM | 72.400,00 KM | S |
| 7. | 210. stav 3. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 5.000,00 KM / novčana kazna 5.000,00 KM ¹⁵⁴ | 104.000,00 KM | S |
| 8. | 210. stav 3. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 10.000,00 KM / novčana kazna 15.000,00 KM ¹⁵⁵ | 96.000,00 KM | S |
| 9. | 210. stav 3. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 10.000,00 KM / novčana kazna 10.000,00 KM ¹⁵⁶ | 109.000,00 KM | S |

151 Presudom u ovom predmetu su oglašena krivim dva učinitelja.

152 Presudom u ovom predmetu su obuhvaćene fizička i pravna osoba.

153 Presudom u ovom predmetu su obuhvaćene fizička i pravna osoba.

154 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba.

155 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba.

156 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba.

| | | | | | |
|-----|----------------------------|-------------|--|---------------|---|
| 10. | 210. stav 3. KZ BiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) i 10.000,00 KM | 65.000,00 KM | S |
| 11. | 287. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-10 godina | 12.000,00 KM | 107.264,28 KM | S |
| 12. | 287. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-10 godina | 15.000,00 KM | 65.000,00 KM | S |

Najteži oblici krivičnog djela Poreska utaja ili prevara/poreska utaja/utaja poreza i doprinosa (član 210. stav 4. KZ BiH, član 273. stav 3. KZ FBiH, član 287. stav 3. ranijeg KZ RS, član 264. stav 3. KZ RS (2017) (iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000,00 KM) i član 267. stav 3. KZ BD BiH)¹⁵⁷:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|-------------------|---|---|-------------------------|
| 1. | 210. stav 4. KZ BiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 350.000,00 KM | 2.390.000,00 KM (korektivna grupa predmeta) | S |
| 2. | 210. stav 4. KZ BiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 100.000,00 KM | 299.000,00 KM (korektivna grupa predmeta) | S |
| 3. | 210. stav 4. KZ BiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 10.000,00 KM / novčana kazna 15.000,00 KM ¹⁵⁸ | 263.000,00 KM / 358.000,00 KM | S |
| 4. | 210. stav 4. KZ BiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 5.000,00 KM | 725.000,00 KM (korektivna grupa predmeta) | S |
| 5. | 273. stav 3. KZ FBiH | Najmanje 3 godine | 3 godine | 433.000,00 KM (korektivna grupa predmeta) | RP |

157 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 28): porodične prilike učinitelja – 8 predmeta; neosuđivanost učinitelja – 6; priznanje krivičnog djela – 6; kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela – 3; nadoknađena šteta/vraćena imovinska korist – 3; spremnost na naknadu štete i korektno držanje pred sudom – 1.

Otežavajuće okolnosti (ukupno dvije): produženo krivično djelo i duži vremenski kontinuitet u činjenju krivičnog djela – 1.

158 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba

| | | | | | |
|----|---------------------|-------------------|--|---|----|
| 6. | 210. stav 4. KZ BiH | Najmanje 3 godine | 1 godina | Najmanje 200.001,00 KM | S |
| 7. | 210. stav 4. KZ BiH | Najmanje 3 godine | 1. godina i 15.000,00 KM / novčana kazna 40.000,00 KM ¹⁵⁹ | 208.000,00 KM | RP |
| 8. | 210. stav 4. KZ BiH | Najmanje 3 godine | 1 godina i 40.000,00 KM / novčana kazna 5.000,00 KM ¹⁶⁰ | 202.000,00 KM (korektivna grupa predmeta) | S |

Krivično djelo Prevara u privrednom poslovanju/ Poslovna prevara

Ovo krivično djelo nije propisano u KZ BiH, dok u ostalim krivičnim zakonima koji se primjenjuju u BiH ima osnovni oblik,¹⁶¹ kvalifikovani oblik kada pribavljena imovinska korist ili pričinjena šteta prelazi 10.000,00 KM, odnosno po KZ RS (2017) ako je krivičnim djelom pribavljena velika imovinska korist ili pričinjena znatna šteta,¹⁶² dok najteži oblik postoji kada pribavljena imovinska korist ili pričinjena šteta prelazi 50.000,00 KM,¹⁶³ pri čemu KZ RS (2017) ne sadrži takav oblik ovog krivičnog djela.

Osnovni oblici krivičnog djela Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara (član 251. stav 1. KZ FBiH, član 265. stav 1. ranijeg KZ RS, član 272a. stav 1. KZ RS (2017) i član 245. stav 1. KZ BD BiH)¹⁶⁴:

159 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba

160 Presudom u ovom predmetu obuhvaćene su fizička i pravna osoba

161 Član 251. stav 1. KZ FBiH, član 265. stav 1. ranijeg KZ RS, član 272a. stav 1. KZ RS (2017) i član 245. stav 1. KZ BD BiH.

162 Član 251. stav 2. KZ FBiH, član 265. stav 2. ranijeg KZ RS, član 272a. stav 2. KZ RS i član 245. stav 2. KZ BD BiH.

163 Član 251. stav 3. KZ FBiH, član 265. stav 2. ranijeg KZ RS i član 245. stav 3. KZ BD BiH.

164 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 29): priznanje krivičnog djela – 7 predmeta; porodične prilike – 4; kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela – 3; roditelj djece – 3; neosuđivanost učinitelja – 2; loše imovno stanje – 2; spremnost na naknadu štete – 2; korektno držanje pred sudom – 2; naknađena šteta, vraćena imovinska korist, mlađa životna dob učinitelja i protek vremena od izvršenja krivičnog djela – 1.

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene koristi ili pričinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|---------------------------------------|--|-------------------------|
| 1. | 265. stav 1. ranijeg KZ RS | 6 mj. – 5 god. | 2 mjeseca (utvrđena kazna) | 1.000,00 KM | KN |
| 2. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 5.500,00 KM | RP |
| 3. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci | 1.500,00 KM | PK |
| 4. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 7 mjeseci (utvrđena kazna) | 8.000,00 KM | PK |
| 5. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.000,00 KM | RP |
| 6. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 8 mjeseci | 800,00 KM | PK |
| 7. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 2.700,00 KM | PK |
| 8. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina i 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 2.500,00 KM | S |
| 9. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina i 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 6.100,00 KM | KPS |
| 10. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina / 10 mjeseci ¹⁶⁵ | 10.000,00 KM | RP |
| 11. | 251. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 13.400,00 KM | KPS |

Teži oblici krivičnog djela Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara (član 251. stav 2. KZ FBiH, član 265. stav 2. ranijeg KZ RS (prouzrokovana šteta prelazi 10.000,00 KM), član 272a. stav 2. KZ RS (2017) i član 245. stav 1. KZ BD BiH)¹⁶⁶:

Otežavajuće okolnosti (u ukupno 8 predmeta): osuđivanost učinitelja – 7 predmeta, produženo krivično djelo i brojnost krivičnih radnji – 1.

165 Presudom u ovom predmetu oglašena su krivim dva učinitelja za isto krivično djelo.

166 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 31): neosuđivanost učinitelja – 6 predmeta; priznanje krivičnog djela – 6; porodične prilike učinitelja – 3; loše imovno stanje učinitelja (nezaposlen) – 3; izraženo kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela – 3; spremnost učinitelja da nadoknadi štetu – 3; nadoknađena šteta – 3; protek vremena od izvršenja krivičnog djela, korektno držanje pred sudom, ostvario saradnju sa tužilaštvom, ne vodi se drugi krivični postupak protiv učinitelja – 1.

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene koristi ili pričinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------------------|--|--|-------------------------|
| 1. | 265. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-10 godina i novčana kazna | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 27.500,00 KM | S |
| 2. | 251. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) / novčana kazna 1.200,00 KM (utvrđena kazna) ¹⁶⁷ | 35.000,00 KM | PK |
| 3. | 251. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 12.728,00 KM | S |
| 4. | 251. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 12.700,00 KM | RP |
| 5. | 251. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 13.400,00 KM | KPS |
| 6. | 265. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 23.800,00 KM | S |
| 7. | 265. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 41.800,00 KM | PK |
| 8. | 251. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 1 godina (utvrđena kazna) / novčana kazna 81.600,00 KM ¹⁶⁸ | 40.800,00 KM | KPS |
| 9. | 251. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 2 godine (utvrđena kazna) | 50.000,00 KM | S |
| 10. | 265. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-8 godina | 1.500,00 KM | 14.300,00 KM | PK |

Otežavajuće okolnosti (ukupno 6): ranija osuđivanost učitelja – 3 predmeta; stepen ugroženosti zaštićenog dobra, duži period raspolaganja sa imovinskom koristi, visina pribavljene imovinske koristi – 1.

167 Presudom u ovom predmetu, pored fizičke osobe kojoj je izrečena uvjetna osuda kojom je utvrđena navedena kazna zatvora, oglašena je odgovornom i pravna osoba kojoj je izrečena uvjetna osuda kojom je utvrđena navedena novčana kazna.

168 Presudom u ovom predmetu su obuhvaćeni fizička i pravna osoba. Fizičkoj osobi je izrečena navedena uvjetna osuda, a pravnoj osobi navedena novčana kazna.

Najteži oblici krivičnog djela Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara (član 251. stav 3. KZ FBiH, član 265. stav 2. ranijeg KZ RS (prouzrokovana šteta prelazi 50.000,00 KM), član 272a. stav 2. KZ RS (2017) i član 245. stav 3. KZ BD BiH)¹⁶⁹:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene koristi ili pričinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------|-----------------------------|--|-------------------------|
| 1. | 251. stav 3. KZ FBiH | 1-10 godina | 6 mjeseci | 77.000,00 KM | S |
| 2. | 265. stav 2. ranijeg KZ RS | 2-10 godina | 8 mjeseci | 205.700,00 KM | S |
| 3. | 251. stav 3. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina | 89.600,00 KM | RP |
| 4. | 265. stav 2. ranijeg KZ RS | 2-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | 98.000,00 KM | RP |

Krivično djelo Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/ Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju

Pored osnovnog oblika¹⁷⁰, ovo krivično djelo ima teži oblik ako je pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000,00 KM, odnosno prema ranijem KZ RS i KZ RS (2017) ako je pribavljena znatna imovinska korist ili je nastupila šteta velikih razmjera.¹⁷¹

169 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 8): neosuđivanost učinitelja – 3 predmeta; porodične prilike učinitelja – 2; nadoknađena šteta, protek vremena od izvršenja krivičnog djela, protiv učinitelja se ne vodi drugi krivični postupak – 1.

Kao otežavajuća okolnost pri odmjeravanju kazne uzeta je u obzir visina pribavljene imovinske koristi u jednom predmetu.

170 Član 247. stav 1. KZ FBiH, član 263. stav 1. ranijeg KZ RS, član 248. stav 1. KZ RS (2017) i član 241. stav 1. KZ BD BiH.

171 Član 247. stav 1. KZ FBiH, član 263. stav 2. ranijeg KZ RS, član 248. stav 2. KZ RS (2017) i član 241. stav 2. KZ BD BiH.

Osnovni oblici krivičnog djela Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju (član 247. stav 1. KZ FBiH, član 263. stav 1. ranijeg KZ RS, član 248. stav 1. KZ RS (2017) i član 241. stav 1. KZ BD BiH)¹⁷²:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi | Način donošenja presude |
|-----|---------------------------|--------------------------------|---|-------------------------------------|-------------------------|
| 1. | 247. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 2 mjeseca | 113.500,00 KM | PK |
| 2. | 247. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 3 mjeseca (utvrđena kazna) | 146.100,00 KM | RP |
| 3. | 247. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 27.100,00 KM | S |
| 4. | 247. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 36.800,00 KM | S |
| 5. | 247. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 146.100,00 KM | S |
| 6. | 248. stav 1. KZ RS (2017) | 6 mj. – 5 god. i novčana kazna | 10 mjeseci (utvrđena kazna) i 1.000,00 KM | 85.800,00 KM | S |
| 7. | 247. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina (utvrđena kazna) | 97.200,00 KM | S |
| 8. | 247. stav 1. KZ FBiH | 6 mj. – 5 god. | 1 godina i 6 mjeseci (utvrđena kazna) | 89.200,00 KM | S |

Teži oblici krivičnog djela Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju (član 247. stav 2. KZ FBiH, član 263. stav 2. ranijeg KZ RS, član 248. stav 2. KZ RS (2017) i član 241. stav 2. KZ BD BiH)¹⁷³:

-
- 172 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 19): priznanje krivičnog djela – 6 predmeta; porodične prilike učinitelja – 4; neosuđivanost – 3; doprinos ekonomičnosti postupka – 2; protek vremena od izvršenja krivičnog djela – 2; nadoknađena šteta – 2; spremnost na naknadu štete, korektno držanje pred sudom, izraženo kajanje i mlada životna dob učinitelja – 1.
- Otežavajuće okolnosti (ukupno 4): ranija osuđivanost učinitelja – 3; vremenski kontinuitet u činjenju krivičnog djela i visina pribavljene imovinske koristi – 1.
- 173 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 17): priznanje krivičnog djela – 5 predmeta; neosuđivanost učinitelja – 3; porodične prilike učinitelja – 3; doprinos ekonomičnosti postupka, protek vremena od izvršenja krivičnog djela, nadoknađena šteta, izraženo kajanje učinitelja, srednje imovno stanje učinitelja, pomaganje kao radnja izvršenja djela – 1.

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Visina koristi/iznos pribavljene koristi ili pričinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|----------------------------|-----------------------------|--|---|-------------------------|
| 1. | 247. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 5 mjeseci | 237.200,00 KM | S |
| 2. | 263. st 2. ranijeg KZ RS | 1-10 godina | 6 mjeseci (utvrđena kazna) i 3.000,00 KM | 9.716.000,00 KM | S |
| 3. | 247. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 10 mjeseci | 286.600,00 KM | S |
| 4. | 247. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 1 godina i 6 mjeseci | 1.228.000,00 KM | S |
| 5. | 247. stav 2. KZ FBiH | 1-8 godina | 2 godine (utvrđena kazna) | 375.700,00 KM | S |
| 6. | 263. stav 2. ranijeg KZ RS | 1-10 godina | 9.000,00 KM | 1.139.300,00 KM | S |
| 7. | 248. stav 2. KZ RS (2017) | 1-10 godina i novčana kazna | 9.000,00 KM | 49.900,00 KM ¹⁷⁴ | S |

Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala)

Ovo krivično djelo u sva četiri krivična zakona koja se primjenjuju u BiH ima osnovni oblik kojim je inkriminisano izvršenje krivičnog djela, propisanog odgovarajućim krivičnim zakonom, kao pripadnik grupe za organizovani kriminal, odnosno organizovane kriminalne grupe (prema ranijem KZ RS kao pripadnik zločinačkog udruženja).¹⁷⁵ Teži oblik ovog krivičnog djela postoji kada je učinjeno krivično djelo propisano krivičnim zakonom za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna prema KZ BiH, ranijem KZ

Kao otežavajuća okolnost u jednom predmetu je cijenjena ranija osuđivanost učinitelja.

174 U smislu člana 248. stav 2. KZ RS (2017), sud je utvrdio da je učinitelj pribavljanjem iznosa od 49.900,00 KM pribavio znatnu imovinsku korist.

175 Član 250. stav 1. KZ BiH, član 342. stav 1. KZ FBiH, član 383a. stav 1. ranijeg KZ RS, član 366. stav 1. KZ RS (2017) i član 336. stav 1. KZ BD BiH.

RS, KZ RS (2017) i KZ BD BiH, a pet godina ili teža kazna prema KZ FBiH.¹⁷⁶ Posebno je inkriminisano organizovanje i rukovođenje grupom za organizovani kriminal (zločinačkim udruženjem, grupom, odnosno organizovanom kriminalnom grupom), koja zajedničkim djelovanjem učini neko krivično djelo propisano krivičnim zakonom,¹⁷⁷ kao i samo postajanje pripadnikom grupe za organizovani kriminal (zločinačkog udruženja, grupe, odnosno organizovane kriminalne grupe) koja zajedničkim djelovanjem učini krivično djelo propisano odgovarajućim krivičnim zakonom.¹⁷⁸ Zakonski opisi ovih krivičnih djela i propisane kazne su dati u Dodatku br. 4 Analize.

Među analiziranim predmetima nije bio niti jedan koji se odnosi na osnovni oblik ovog krivičnog djela iz člana 250. stav 1. KZ BiH, člana 342. stav 1. KZ FBiH, člana 383a. stav 1. ranijeg KZ RS, člana 366. stav 1. KZ RS (2017) i člana 336. stav 1. KZ BD BiH. Devet predmeta se odnosi na teži oblik krivičnog djela iz člana 250. stav 2. KZ BiH i člana 342. stav 2. KZ FBiH, 1 predmet se odnosi na krivično djelo iz člana 250. stav 3. KZ BiH i jedan predmet se odnosi na krivično djelo iz člana 250. stav 4. KZ BiH.

Teži oblici krivičnog djela Organizovani kriminal / Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (član 250. stav 2. KZ BiH, član 342. stav 2. KZ FBiH, član 383a. stav 2. ranijeg KZ RS, član 366. stav 2. KZ RS (2017) i član 336. stav 2. KZ BD BiH)¹⁷⁹:

176 Član 250. stav 2. KZ BiH, član 342. stav 2. KZ FBiH, član 383a. stav 2. ranijeg KZ RS, član 366. stav 2. KZ RS (2017) i član 336. stav 2. KZ BD BiH.

177 Član 250. stav 3. KZ BiH, član 342. stav 3. KZ FBiH, član 383a. stav 3. ranijeg KZ RS, član 366. stav 3. KZ RS (2017) i član 336. stav 3. KZ BD BiH.

178 Član 250. stav 4. KZ BiH, član 342. stav 4. KZ FBiH, član 383a. stav 4. ranijeg KZ RS, član 366. stav 4. KZ RS (2017) i član 336. stav 4. KZ BD BiH.

179 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 50): porodične prilike učinitelja – 8 predmeta; neosuđivanost – 7; priznanje krivičnog djela – 7; loše imovno stanje učinitelja – 3; korektno držanje pred sudom – 3; saradnja učinitelja sa tužilaštvom – 3; izraženo kajanje učinitelja – 3; učinitelj nije pribavio korist za sebe – 3; starija životna dob – 2; loše zdravstveno stanje učinitelja – 2; manji doprinos učinjenju krivičnog djela – 2; penzioner, mlađa životna dob, bolest supruge, vlasnik uspješne firme, djelo učinio kao pomagač, spremnost učinitelja da nadoknadi štetu i obećanje učinitelja da ubuduće neće činiti krivična djela – 1.

Otežavajuće okolnosti (ukupno 5): ranija osuđivanost – 2; brojnost krivičnopravnih radnji, način izvršenja krivičnog djela, vremenski kontinuitet u činjenju krivičnog djela – 1.

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi ili pričinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|-------------------|--|--|-------------------------|
| 1. | 342. stav 2. KZ FBiH | Najmanje 5 godina | 7 mjeseci | 3.357.900,00 KM | S |
| 2. | 250. stav 2. KZ BiH | Najmanje 5 godina | 1 godina/prestanak pravne osobe | 5.000,00 KM | S |
| 3. | 342. stav 2. KZ FBiH | Najmanje 5 godina | 1 godina | 200.000,00 KM | S |
| 4. | 250. stav 2. KZ BiH | Najmanje 5 godina | 1 godina | 348.900,00 KM | S |
| 5. | 342. stav 2. KZ FBiH | Najmanje 5 godina | 1 godina/1 godina ¹⁸⁰ | 532.100,00 KM | S |
| 6. | 250. stav 2. KZ BiH | Najmanje 5 godina | 1 godina i 60.000,00 KM | 50.000,00 KM | S |
| 7. | 250. stav 2. KZ BiH | Najmanje 5 godina | 1 godina i 2 mjeseca | Nije utvrđeno | S |
| 8. | 250. stav 2. KZ BiH | Najmanje 5 godina | 2 godine/2 godine/2 godine i 6 mjeseci/3 godine/prestanak pravne osobe/ prestanak pravne osobe ¹⁸¹ | Nije utvrđeno | RP |

Krivično djelo Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja iz člana 250. stav 3. KZ BiH, člana 342. stav 3. KZ FBiH, člana 383a. stav 3. ranijeg KZ RS, člana 366. stav 3. KZ RS (2017) i člana 336. stav 3. KZ BD BiH¹⁸²:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi ili pričinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|--|----------------|--|-------------------------|
| 1. | 250. stav 3. KZ BiH | Najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora | 7 godina | Nije utvrđeno | RP |

180 U ovom predmetu su dva učinitelja oglašena krivim za isto krivično djelo i izrečene su iste kazne.

181 U ovom predmetu je oglašeno krivim šest fizičkih i tri pravne osobe, s tim da je organizator grupe za organizovani kriminal oglašen krivim da je učinio krivično djelo iz člana 250. stav 3. KZ BiH.

182 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir: porodične prilike učinitelja – supružnik bolestan, te korektno i iskreno držanje pred sudom. Ukupno su cijenjene dvije olakšavajuće okolnosti.

Otežavajuće okolnosti: osuđivanost za drugo krivično djelo, brojnost krivičnopравnih radnji, upornost u izvršenju krivičnog djela, visok stepen krivnje – krivično djelo učinio kao organizator grupe za organizovani kriminal.

Ukupno su cijenjene četiri otežavajuće okolnosti.

Krivično djelo Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja iz člana 250. stav 4. KZ BiH, člana 342. stav 4. KZ FBiH, člana 383a. stav 4. ranijeg KZ RS, člana 366. stav 4. KZ RS (2017) i člana 336. stav 4. KZ BD BiH¹⁸³:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Visina koristi/iznos pribavljene koristi ili pričinjene štete | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|-------------------|-----------------------------|---|-------------------------|
| 1. | 250. stav 4. KZ BiH | Najmanje 1 godina | 2 godine (utvrđena kazna) | 2.000,00 KM | S |

Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruživanje

Ovo krivično djelo ima dva oblika, prvi se odnosi na organiziranje grupe, odnosno na drugi način udruživanje radi činjenja krivičnih djela,¹⁸⁴ a drugi na postajanje članom te grupe.¹⁸⁵ Za razliku od ostalih krivičnih zakona, KZ RS (2017) ima osnovne oblike u stavu 1. (odnosi se na organizovanje ili rukovođenje grupom koja ima za cilj vršenje krivičnih djela za koja je propisana kazna zatvora od tri godine ili teža kazna) i stavu 2. člana 365. (odnosi se na organizovanje ili rukovođenje organizovanom kriminalnom grupom koja ima za cilj vršenje krivičnih djela utvrđenih tim zakonikom), dok stav 3. istog člana predstavlja inkriminaciju postajanja članom grupa iz stavova 1. i 2. toga zakona. KZ RS (2017) u stavu 4. člana 365. propisuje teži oblik krivičnih djela iz stavova 1. i 2. istog člana, koji postoji kada se djela iz stavova 1. i 2. odnose na grupu ili organizovanu kriminalnu grupu koja ima za cilj vršenje krivičnih djela za koja se može izreći kazna zatvora od dvadeset godina ili kazna doživotnog zatvora.

183 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir: neosuđivanost učinitelja, priznanje krivičnog djela, starija životna dob, te pristanak na saradnju sa tužilaštvom. Ukupno su cijenjene četiri olakšavajuće okolnosti.

Otežavajuće okolnosti nisu utvrđene.

184 Član 249. stav 1. KZ BiH, član 340. stav 1. KZ FBiH, član 383. stav 1. ranijeg KZ RS, član 365. stav 1. i 2. KZ RS (2017) (stav 1. se odnosi na grupu, a stav 2. na organizovanu kriminalnu grupu) i član 334. stav 1. KZ BD BiH.

185 Član 249. stav 2. KZ BiH, član 340. stav 2. KZ FBiH, član 383. stav 2. ranijeg KZ RS, član 365. stav 3. KZ RS (2017) i član 334. stav 2. KZ BD BiH.

Krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruženje iz člana 249. stav 1. KZ BiH, člana 340. stav 1. KZ FBiH, člana 383. stav 1. ranijeg KZ RS, člana 365. stav 1. i 2. KZ RS (2017) i člana 334. stav 1. KZ BD BiH¹⁸⁶:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi kod krivičnog djela koje je učinilo udruženje u sticaju sa kriv | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|-----------------|-----------------------------|---|-------------------------|
| 1. | 249. stav 1. KZ BiH | 1-10 godina | 5 mjeseci i 4.000,00 KM | Nije utvrđeno | S |
| 2. | 340. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina (utvrđena kazna) | Nije utvrđeno | S |
| 3. | 340. stav 1. KZ FBiH | 1-10 godina | 1 godina | 799.500,00 KM | RP |

Krivično djelo Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruženje iz člana 249. stav 2. KZ BiH, člana 340. stav 2. KZ FBiH, člana 383. stav 2. ranijeg KZ RS, člana 365. stav 3. KZ RS (2017) i člana 334. stav 2. KZ BD BiH¹⁸⁷:

| Br. | Član Krivičnog zakona | Propisana kazna | Izrečena ili utvrđena kazna | Iznos pribavljene imovinske koristi kod krivičnog djela koje je učinilo udruženje u sticaju sa kriv | Način donošenja presude |
|-----|-----------------------|--------------------------------------|-----------------------------|---|-------------------------|
| 1. | 249. stav 2. KZ BiH | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 500,00 KM | Nije ostvarena | S |
| 2. | 249. stav 2. KZ BiH | novčana kazna ili zatvor do 3 godine | 5.000,00 KM | 1.400,00 EUR | RP |

186 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 11): priznanje krivičnog djela – 2 predmeta; porodične prilike učinitelja – 2; neosuđivanost – 2; kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela, korektno držanje učinitelja pred sudom, loše imovno stanje učinitelja, loše zdravstveno stanje učinitelja i pristanak učinitelja na saradnju sa tužilaštvom – 1.

Otežavajuće okolnosti nisu utvrđene.

187 Olakšavajuće okolnosti koje su uzete u obzir (ukupno 18): neosuđivanost učinitelja – 4 predmeta; porodične prilike učinitelja – 4; priznanje krivičnog djela – 3; kajanje učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela – 2; loše zdravstveno stanje učinitelja – 2; loše imovno stanje učinitelja, pristanak učinitelja na saradnju sa tužilaštvom, korektno držanje učinitelja pred sudom – 1.

Otežavajuće okolnosti nisu utvrđene.

Dodatak br. 2

Pregled predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda

| PREDMETI KORUPCIJE | | | | | | |
|--------------------------------------|--------|--|---|--|--|---|
| | | Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja ¹⁸⁸ | Pronevjera u službi/ Pronevjera ¹⁸⁹ | Primanje poklona/ dara/mita ili drugih oblika koristi | Davanje poklona/ dara/ mita ili drugih oblika koristi | Protivzakonito posredovanje/ Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/ Trgovina uticajem |
| Ukupan broj analiziranih predmeta | | 41 | 42 | 30 | 35 | 9 |
| Ukupan broj izrečenih uvjetnih osuda | | 14 | 30 | 8 | 29 | 5 |
| KZ BiH | Stav 1 | 0 | 1 | 0 | 3 | 0 |
| | Stav 2 | 0 | / | 0 | 1 | / |
| | Stav 3 | / ¹⁹⁰ | / | / | / | / |

188 U korektivnoj grupi predmeta za ovo krivično djelo nema izrečenih uvjetnih osuda.

189 U korektivnoj grupi predmeta za ovo krivično djelo nema izrečenih uvjetnih osuda.

190 Stavovi kojima su propisana krivična djela za koje ne postoje presude među analiziranim predmetima biće označeni kosom crtom.

| | | | | | | |
|--------------------------------------|---|--|---|------|------|---|
| raniji KZ RS | Stav 1 | / | 5 | / | 3 | 1 |
| | Stav 2 | / | / | 0 | / | 0 |
| | Stav 3 | 1 | 4 | 0 | / | / |
| | Stav 4 | 1 | nema | / | / | / |
| | Stav 5 | nema ¹⁹¹ | nema | nema | nema | / |
| | Stav 6 | nema | nema | nema | nema | / |
| KZ RS (2017) | Stav 1 | 1 | 1 | 0 | 5 | / |
| | Stav 2 | / | / | 2 | / | / |
| | Stav 3 | / | 2 | 0 | / | / |
| | Stav 4 | / | nema | / | / | / |
| | Stav 5 | nema | nema | nema | nema | / |
| | Stav 6 | nema | nema | nema | nema | / |
| KZ FBiH | Stav 1 | 6 | 9 | 4 | 16 | 2 |
| | Stav 2 | 3 | 2 | 2 | 1 | 1 |
| | Stav 3 | 0 | 0 | / | / | 1 |
| KZ BD BiH | Stav 1 | 2 | 4 | 0 | / | / |
| | Stav 2 | / | 1 | / | / | / |
| | Stav 3 | 0 | 1 | / | / | 0 |
| PREDMETI PRIVREDNOG KRIMINALA | | | | | | |
| | Poreska utaja ili prevara/ Poreska utaja/ Utaja poreza i doprinosa ¹⁹² | Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara | Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/ Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju | | | |
| Ukupan broj analiziranih predmeta | 35 | 25 | 15 | | | |
| Ukupan broj izrečenih uvjetnih osuda | 16 | 17 | 10 | | | |

191 Ako u propisu za krivično djelo ne postoji određeni stav ili postoji, ali u tom stavu nije propisana radnja izvršenja i sankcija, unesena je oznaka "nema".

192 U korektivnoj grupi predmeta za ovo krivično djelo nema izrečenih uvjetnih osuda.

| | | | | |
|--------------|--------|---|--------------------------------|--------------------------------|
| KZ BiH | Stav 1 | 5 | Krivično djelo nije propisano. | Krivično djelo nije propisano. |
| | Stav 2 | 1 | | |
| | Stav 3 | 7 | | |
| | Stav 4 | 0 | | |
| raniji KZ RS | Stav 1 | 0 | 1 | 0 |
| | Stav 2 | 0 | 3 | 1 |
| | Stav 3 | / | nema | nema |
| KZ RS (2017) | Stav 1 | 1 | / | 1 |
| | Stav 2 | / | / | 1 |
| | Stav 3 | / | / | nema |
| KZ FBiH | Stav 1 | 2 | 6 | 6 |
| | Stav 2 | 0 | 6 | 1 |
| | Stav 3 | 0 | 0 | nema |
| KZ BD BiH | Stav 1 | / | / | / |
| | Stav 2 | / | 1 | / |
| | Stav 3 | / | / | / |

PREDMETI ORGANIZOVANOG KRIMINALA

| | | | |
|--------------------------------------|--------|--|--|
| | | Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala) | Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruženje |
| Ukupan broj analiziranih predmeta | | 10 | 5 |
| Ukupan broj izrečenih uvjetnih osuda | | 1 | 1 |
| KZ BiH | Stav 1 | / | 0 |
| | Stav 2 | 0 | 1 |
| | Stav 3 | 0 | / |
| | Stav 4 | 1 | / |
| raniji KZ RS | Stav 1 | / | / |
| | Stav 2 | / | / |
| | Stav 3 | / | / |

| | | | |
|-----------------|--------|------|---|
| KZ RS (2017) | Stav 1 | / | / |
| | Stav 2 | / | / |
| | Stav 3 | / | / |
| | Stav 4 | / | / |
| | Stav 5 | / | / |
| | Stav 6 | nema | / |
| KZ FBiH | Stav 1 | / | 0 |
| | Stav 2 | 0 | 0 |
| | Stav 3 | / | / |
| | Stav 4 | / | / |
| KZ BD BiH | Stav 1 | / | / |
| | Stav 2 | / | / |
| | Stav 3 | / | / |
| | Stav 4 | / | / |

Dodatak br. 3

Pregled ublaženih kazni

| PREDMETI KORUPCIJE | | | | | | |
|--|--------|--|---|--|---|--|
| | | Zloupotreba (službenog) položaja ili ovlaštenja ¹⁹³ | Pronevjera u službi / Pronevjera ¹⁹⁴ | Primanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi | Davanje poklona/dara/mita ili drugih oblika koristi | Protivzakonito posredovanje/ Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem/Trgovina uticajem |
| Ukupan broj analiziranih predmeta | | 41 | 42 | 30 | 35 | 9 |
| Ukupan broj predmeta sa ublaženom kaznom | | 15 | 19 | 14 | 9 | 4 |
| KZ BiH | Stav 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| | Stav 2 | 1 | / | 0 | 0 | / |
| | Stav 3 | / ¹⁹⁵ | / | / | / | / |

193 Među predmetima u kojima je kazna ublažena, 2 predmeta su iz korektivne grupe predmeta koji su izdvojeni kao 6 najtežih predmeta.

194 Među predmetima u kojima je kazna ublažena, 3 predmeta su iz korektivne grupe predmeta.

195 Stavovi kojima su propisana krivična djela za koje ne postoje presude među analiziranim predmetima biće označeni kosom crtom.

| | | | | | | |
|--------------|--------|---------------------|---|------|------|---|
| raniji KZ RS | Stav 1 | / | 3 | / | 3 | 2 |
| | Stav 2 | / | / | 0 | / | 0 |
| | Stav 3 | 0 | 1 (pribavljena imovinska korist prelazi 50.000,00 KM) | 0 | / | / |
| | Stav 4 | 0 | nema | / | / | / |
| | Stav 5 | nema ¹⁹⁶ | nema | nema | nema | / |
| | Stav 6 | nema | nema | nema | nema | / |
| KZ RS (2017) | Stav 1 | 1 | 0 | 0 | 4 | / |
| | Stav 2 | / | / | 0 | / | / |
| | Stav 3 | / | 2 (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM) | 0 | / | / |
| | Stav 4 | / | nema | / | / | / |
| | Stav 5 | nema | nema | nema | nema | / |
| | Stav 6 | nema | nema | nema | nema | / |
| KZ FBiH | Stav 1 | 3 | 2 | 12 | 2 | 2 |
| | Stav 2 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| | Stav 3 | 9 | 6 | / | / | 0 |
| KZ BD BiH | Stav 1 | 1 | 3 | 1 | / | / |
| | Stav 2 | / | 0 | / | / | / |
| | Stav 3 | 0 | 1 (pribavljena imovinska korist prelazi 10.000,00 KM) | / | / | 0 |

196 Ako u propisu za krivično djelo ne postoji određeni stav ili postoji, ali u tom stavu nije propisana radnja izvršenja i sankcija, unesena je oznaka "nema".

PREDMETI PRIVREDNOG KRIMINALA

| | | Poreska utaja ili prevara/ Poreska utaja/ Utaja poreza i doprinosa ¹⁹⁷ | Prevara u privrednom poslovanju/Poslovna prevara | Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju/Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju |
|--|--------|---|--|---|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | | 35 | 25 | 15 |
| Ukupan broj predmeta sa ublaženom kaznom | | 12 | 7 | 7 |
| KZ BiH | Stav 1 | 0 | Krivično djelo nije propisano | Krivično djelo nije propisano |
| | Stav 2 | 0 | | |
| | Stav 3 | 0 | | |
| | Stav 4 | 6 | | |
| raniji KZ RS | Stav 1 | 0 | 1 | 0 |
| | Stav 2 | 3 | 2 (u jednom predmetu prouzrokovana šteta koja prelazi iznos od 10.000,00 KM, a u drugom prelazi iznos od 50.000,00 KM) | 2 |
| | Stav 3 | / | nema | nema |
| KZ RS (2017) | Stav 1 | 1 | / | 0 |
| | Stav 2 | / | / | 1 |
| | Stav 3 | / | / | nema |
| KZ FBiH | Stav 1 | 0 | 0 | 2 |
| | Stav 2 | 2 | 2 | 2 |
| | Stav 3 | 0 | 1 | nema |
| KZ BD BiH | Stav 1 | / | / | / |
| | Stav 2 | / | 1 | / |
| | Stav 3 | / | / | / |

197 Među predmetima u kojima je kazna ublažena, 3 predmeta su iz korektivne grupe predmeta.

PREDMETI ORGANIZOVANOG KRIMINALA

| | | Organizovani kriminal/Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja (u vezi sa krivičnim djelima korupcije i privrednog kriminala) | Udruživanje radi činjenja krivičnih djela/Zločinačko udruženje |
|--|--------|--|--|
| Ukupan broj analiziranih predmeta | | 10 | 5 |
| Ukupan broj predmeta sa ublaženom kaznom | | 9 | 1 |
| KZ BiH | Stav 1 | / | 1 |
| | Stav 2 | 5 | 0 |
| | Stav 3 | 1 | / |
| | Stav 4 | 0 | / |
| raniji KZ RS | Stav 1 | / | / |
| | Stav 2 | / | / |
| | Stav 3 | / | / |
| KZ RS (2017) | Stav 1 | / | / |
| | Stav 2 | / | / |
| | Stav 3 | / | / |
| | Stav 4 | / | / |
| | Stav 5 | / | / |
| | Stav 6 | nema | / |
| KZ FBiH | Stav 1 | / | 0 |
| | Stav 2 | 3 | 0 |
| | Stav 3 | / | / |
| | Stav 4 | / | / |
| KZ BD BiH | Stav 1 | / | / |
| | Stav 2 | / | / |
| | Stav 3 | / | / |
| | Stav 4 | / | / |

Dodatak br. 4

Izabrana krivična djela korupcije, privrednog i organizovanog kriminala – zakonske odredbe

Zakonski opisi krivičnih djela koja su predmet Analize

U nastavku slijede, iz zakonskog teksta preuzeti, opisi deset krivičnih djela koja su bila predmet Analize (sa propisanim kaznama). Navedena krivična djela su propisana sljedećim krivičnim zakonima:

1. Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine,¹⁹⁸
2. Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine,¹⁹⁹
3. Krivičnim zakonom Republike Srpske (2003),²⁰⁰
4. Krivičnim zakonikom Republike Srpske (2017),²⁰¹
5. Krivičnim zakonom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.²⁰²

198 „Sl. glasnik BiH“ br. 3/2003, 32/2003 – ispr., 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 8/2010, 47/2014, 22/2015, 40/2015, 35/2018 i 46/2021

199 „Sl. novine FBiH“ br. 36/2003, 21/2004, 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017

200 „Sl. glasnik RS“ br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 37/13

201 „Sl. glasnik RS“ br. 64/2017, 104/2018 – odluka US, 15/2021 i 89/2021

202 „Sl. glasnik BD BiH“ br. 19/2020 – prečišćen tekst

1. KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA (SLUŽBENOG) POLOŽAJA ILI OVLAŠTENJA:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Zloupotreba položaja ili ovlaštenja

Član 220

- (1) Službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine, koje iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračivši granice svog službenog ovlaštenja ili ne izvršivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Pribavljena korist oduzeće se.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 383

Zloupotreba položaja ili ovlaštenja

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Pribavljena korist bit će oduzeta.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja

Član 347

- (1) Službeno ili odgovorno lice koje u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu neimovinsku korist ili da drugom nanese kakvu štetu, iskoristi svoj položaj ili ovlašćenje, prekorači granice svog ovlašćenja ili ne izvrši službenu dužnost, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana nanesena znatna šteta ili je došlo do teže povrede prava drugog, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Službeno ili odgovorno lice koje u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu imovinsku korist, iskoristi svoj položaj ili ovlašćenje, prekorači granice svog ovlašćenja ili ne izvrši službenu dužnost, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je djelom iz stava 3. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi 50.000 KM, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja

Član 315

- (1) Službeno ili odgovorno lice koje iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračenjem granice svog službenog ovlaštenja ili neizvršenjem svoje službene dužnosti pribavi sebi ili drugom neku korist, drugom nanese štetu ili teže povrijedi prava drugog, kazniće se kaznom zatvora od jedne do pet godine.

- (2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina, a ako taj iznos prelazi 50.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.
- (3) Kaznama iz st. 1. i 2. ovog člana kazniće se i strano službeno lice ili odgovorno lice u stranom pravnom licu koje ima predstavništvo ili vrši djelatnost u Republici Srpskoj, ili lice koje vrši poslove od javnog interesa ako je djelo izvršeno u periodu vršenja njegovih ovlaštenja ili dužnosti.
- (4) Ako je djelo iz st. 1, 2. i 3. ovog člana izvršeno pri vršenju javnih nabavki ili na štetu sredstava budžeta Republike Srpske, javnih fondova ili drugih javnih sredstava, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Zloupotreba položaja ili ovlasti

Član 377

- (1) Službeno ili odgovorno lice u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine koje iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlasti, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugome kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1 ovoga člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1 ovoga člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Primljena nagrada ili kakva druga korist bit će oduzeta.

2. KRIVIČNO DJELO PRONEVJERA U SLUŽBI/ PRONEVJERA:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Pronevjera u službi

Član 221

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji novac, hartije od vrijednosti ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene u službi ili uopšte na funkciji u institucijama Bosne i Hercegovine, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Novac, hartije od vrijednosti ili druge pokretne stvari, te pribavljena korist oduzeće se.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 384

Pronevjera u službi

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Novac, vrijednosni papiri ili druge pokretnine te pribavljena korist bit će oduzeti.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Pronevjera

Član 348

- (1) Ko protivpravno prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene ili uopšte na radu u državnom organu ili pravnom licu, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako vrijednost pronevjerenih stvari iz stava 1., ovog člana ne prelazi iznos od 200 KM, a učinilac je išao za tim da pribavi malu vrijednost, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (3) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi 50.000 KM, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Pronevjera

Član 316

- (1) Ko protivpravno prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene na radu, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako vrijednost pronevjerenih stvari iz stava 1. ovog člana ne prelazi iznos od 300 KM, a učinilac je imao namjeru da pribavi malu vrijednost, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi 10.000 KM, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi 50.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od dvije do deset godina.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Pronevjera

Član 378

- (1) Ko protivpravno prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama Brčko distrikta BiH ili pravnom licu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako vrijednost pronevjerenih stvari iz stava 1 ovog člana ne prelazi iznos od 500 KM, a izvršilac je postupao s ciljem da pribavi malu vrijednost, kaznit će se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (3) Ako je djelom iz stava 1 ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi iznos od 10.000 KM izvršilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi 50.000 KM, kaznit će se zatvorom od dvije godine do deset godina.
- (4) Novac, vrijednosni papiri ili druge pokretne stvari, te pribavljena korist bit će oduzeti.

3. KRIVIČNO DJELO PRIMANJE POKLONA/DARA/MITA ILI DRUGIH OBLIKA KORISTI:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Primanje poklona i drugih oblika koristi

Član 217

- (1) Službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, koje zahtijeva ili primi poklon ili kakvu drugu korist za sebe ili za drugo lice ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi za sebe ili za drugo lice, da u okviru svoje funkcije izvrši što ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši što bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog ili odgovornog lica, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, koje zahtijeva ili primi poklon ili kakvu korist za sebe ili za drugo lice, ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi za sebe ili za drugo lice, da u okviru svoje funkcije izvrši što bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog ili odgovornog lica ili da ne izvrši što ne bi smjelo izvršiti, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, koje poslije vršenja ili nevršenja iz st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi s tim, zahtijeva ili primi poklon ili kakvu drugu korist za sebe ili za drugo lice.
- (4) Primljeni poklon ili imovinska korist oduzeće se.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 380

Primanje dara i drugih oblika koristi

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu ili arbitra ili sudiju porotnika, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist za sebe ili za drugu osobu, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi za sebe ili za drugu osobu, da u okviru svoje funkcije učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu ili arbitra ili sudiju porotnika, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist za sebe ili za drugu osobu, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi za sebe ili za drugu osobu, da u okviru svoje funkcije učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu ili arbitra ili sudiju porotnika, koja poslije činjenja ili nečinjenja iz st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi s tim zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist za sebe ili za drugu osobu.

- (4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Primanje mita

Član 351

- (1) Službeno ili odgovorno lice koje zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.
- (2) Službeno ili odgovorno lice koje zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist, ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog ovlašćenja ili u vezi sa svojim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo izvršiti, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.
- (3) Službeno ili odgovorno lice koje poslije izvršenja, odnosno neizvršenja službene radnje, navedene u st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi sa njom, zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.
- (4) Strano službeno ili odgovorno lice koje učini djelo iz st. 1. do 3. ovog člana kazniće se kaznom za to djelo.
- (5) Primljeni poklon ili imovinska korist stečena izvršenjem djela iz ovog člana oduzeće se.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Primanje mita

Član 319

- (1) Službeno ili odgovorno lice koje zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog službenog ovlaštenja ili u vezi sa svojim službenim ovlaštenjem izvrši službenu radnju koju ne

bi smjelo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, kazniće se kaznom zatvora od dvije do deset godina.

- (2) Službeno ili odgovorno lice koje zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist, ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog ovlaštenja ili u vezi sa svojim ovlaštenjem izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo izvršiti, kazniće se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Službeno ili odgovorno lice koje poslije izvršenja, odnosno neizvršenja službene radnje navedene u st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi sa njom, zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Strano službeno ili odgovorno lice koje učini djelo iz st. 1, 2. i 3. ovog člana kazniće se kaznom za to djelo.
- (5) Primljeni poklon ili imovinska korist stečena izvršenjem djela iz ovog člana oduzeće se.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Primanje dara i drugih oblika koristi

Član 374

- (1) Službeno ili odgovorno lice u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, koje zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist za sebe ili za drugo lice ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi za sebe ili za drugo lice, da u okviru svoje funkcije izvrši što ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši što bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog ili odgovornog lica, međunarodnog službenika ili arbitra ili sudije porotnika, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Službeno ili odgovorno lice u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, koje zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist za sebe ili za drugo lice, ili koje primi obećanje dara ili kakve koristi za sebe ili za drugo lice, da u okviru svoje funkcije izvrši što bi moralo izvršiti ili da ne izvrši što ne bi smjelo izvršiti ili ko posreduje pri

ovakvom podmićivanju službenog ili odgovornog lica, međunarodnog službenika ili arbitra ili sudije porotnika, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Kaznom iz stava 1 ovog člana kaznit će se službeno ili odgovorno lice u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, koje poslije vršenja ili nevršenja iz stavova 1 i 2 ovog člana, a u vezi s tim, zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist za sebe ili za drugo lice.
- (4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se.

4. KRIVIČNO DJELO DAVANJE POKLONA/DARA/MITA ILI DRUGIH OBLIKA KORISTI:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Davanje poklona i drugih oblika koristi

Član 218

- (1) Ko službenom ili odgovornom licu u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, učini ili obeća poklon ili kakvu drugu korist za njega ili drugo lice, da u okviru svoje funkcije izvrši što ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši što bi moralo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog ili odgovornog lica, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko službenom ili odgovornom licu u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, učini ili obeća poklon ili kakvu drugu korist za njega ili drugo lice da u okviru svoje funkcije izvrši što bi moralo izvršiti ili da ne izvrši što ne bi smjelo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog ili odgovornog lica, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Počinilac krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je dao mito na zahtjev službenog ili odgovornog lica u institucijama Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika ili arbitra ili sudiju porotnika, i prijavio krivično djelo

prije njegovog otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno, može se osloboditi od kazne.

- (4) Primljeni poklon ili imovinska korist oduzeće se.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 381

Davanje dara i drugih oblika koristi

- (1) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu ili arbitra ili sudiju porotnika, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje funkcije učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu ili arbitra ili sudiju porotnika, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje funkcije učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu ili arbitra ili sudiju porotnika, i prijavio krivično djelo prije njegovog otkrivanja ili saznanja da je otkriveno, može se osloboditi kazne.
- (4) Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se, a u slučaju iz stava 3. ovog člana može se vratiti osobi koja je dala mito.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Davanje mita

Član 352

- (1) Ko službenom ili odgovornom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist da u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko službenom ili odgovornom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.
- (3) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i kada je mito dato, ponuđeno ili obećano stranom službenom ili odgovornom licu.
- (4) Učinitelj djela iz st. 1. i 3. ovog člana koji je djelo prijavio prije nego što je saznao da je ono otkriveno, može se osloboditi od kazne.
- (5) Dati poklon, odnosno druga korist koja bude oduzeta od lica koje je primilo mito može se u slučaju iz stava 4. ovog člana vratiti licu koje je dalo mito.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Davanje mita

Član 320

- (1) Ko službenom ili odgovornom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist namijenjenu tom licu ili drugom licu da u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko službenom ili odgovornom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist namijenjenu tom licu ili drugom licu da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši

službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smjelo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se kaznom zatvora do tri godine.

- (3) Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i kada je mito dato, ponuđeno ili obećano stranom službenom ili odgovornom licu.
- (4) Učinitelj djela iz st. 1. i 3. ovog člana koji je djelo prijavio prije nego što je saznao da je ono otkriveno, može se osloboditi od kazne.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Davanje poklona i drugih oblika koristi

Član 375

- (1) Ko službenom ili odgovornom licu u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika, ili arbitra ili sudiju porotnika učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, za njega ili drugo lice da u okviru svoje funkcije izvrši što ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši što bi moralo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, međunarodnog službenika ili arbitra ili sudije porotnika, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko službenom ili odgovornom licu u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika, ili arbitra ili sudiju porotnika učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, za njega ili drugo lice da u okviru svoje funkcije izvrši što bi moralo izvršiti ili da ne izvrši što ne bi smjelo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, međunarodnog službenika ili arbitra ili sudije porotnika, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stavova 1 i 2 ovog člana koji je dao mito na zahtjev službenog ili odgovornog lica u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine uključujući i strano službeno lice ili međunarodnog službenika, ili arbitra ili sudiju porotnika i prijavio krivično djelo prije njegovog otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno, može se osloboditi od kazne.

5. KRIVIČNO DJELO PROTIVZAKONITO POSREDOVANJE/PRIMANJE NAGRADE ILI DRUGOG OBLIKA KORISTI ZA TRGOVINU UTICAJEM/ TRGOVINA UTICAJEM:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem

Član 219

- (1) Ko posredno ili neposredno zahtijeva ili zaprimi ili prihvati nagradu ili kakvu drugu korist ili obećanje nagrade ili kakve druge koristi, za sebe ili drugog, da korišćenjem svog stvarnog ili pretpostavljenog službenog ili društvenog ili uticajnog položaja ili drugog statusa posreduje da službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine ili strano službeno lice ili međunarodni službenik ili arbitar ili sudija porotnik izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko posreduje, koristeći svoj službeni ili društveni ili uticajni položaj ili drugi status, da službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine ili strano službeno lice ili međunarodni službenik ili arbitar ili sudija porotnik izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne do osam godina.
- (3) Ako je počinitelj za počinjenje krivičnog djela iz stava (2) ovog člana zahtijevao ili primio ili prihvatio nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugoga, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od jedne do deset godina.
- (4) Primljena nagrada ili kakva druga korist biće oduzeta.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 382.

Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem

- (1) Ko posredno ili neposredno zahtijeva ili zaprimi ili prihvati nagradu ili kakvu drugu korist ili obećanje nagrade ili kakve druge koristi za sebe ili drugog, da korištenjem svog stvarnog ili pretpostavljenog službenog ili društvenog ili uticajnog položaja ili drugog statusa posreduje da službena ili odgovorna osoba u Federaciji ili strana službena osoba ili arbitar ili sudija porotnik izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju, bit će kažnjen kaznom zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko posreduje, koristeći svoj službeni ili društveni ili uticajni položaj ili drugi status, da službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji ili strana službena osoba ili arbitar ili sudija porotnik izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju, bit će kažnjen kaznom zatvora u trajanju od jedne do osam godina.
- (3) Ako je učinitelj za učinjenje krivičnog djela iz stava (2) ovog člana zahtijevao ili primio ili prihvatio nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog, bit će kažnjen kaznom zatvora u trajanju od jedne do 10 godina.
- (4) Primljena nagrada ili kakva druga korist bit će oduzeta.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Trgovina uticajem

Član 353

- (1) Ko zahtijeva ili primi nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog, neposredno ili preko trećeg lica, da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.
- (2) Ko drugom neposredno ili preko trećeg lica ponudi ili da nagradu ili kakvu drugu korist da, korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom do tri godine.

- (3) Ko koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.
- (4) Ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da nagradu ili kakvu drugu korist da, koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj, posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (5) Ako je za posredovanje iz stava 3. ovog člana zahtijevana ili primljena nagrada ili kakva korist, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.
- (6) Strano službeno ili odgovorno lice koje učini djelo iz st. 1. do 4. ovog člana kazniće se za to djelo.
- (7) Nagrada ili imovinska korist stečena izvršenjem djela iz ovog člana oduzeće se.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Trgovina uticajem

Član 321

- (1) Ko zahtijeva ili primi nagradu ili neku drugu korist za sebe ili drugog, neposredno ili preko trećeg lica, da korištenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ko drugom neposredno ili preko trećeg lica ponudi ili da nagradu ili neku drugu korist da, korištenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ko koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (4) Ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da nagradu ili neku drugu korist da, koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj, posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (5) Ako je za posredovanje iz stava 3. ovog člana zahtijevana ili primljena nagrada ili neka korist, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.
- (6) Strano službeno ili odgovorno lice koje učini djelo iz st. 1. do 4. ovog člana kazniće se za to djelo.
- (7) Nagrada ili imovinska korist stečena izvršenjem djela iz ovog člana oduzeće se.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu uticajem

Član 376

- (1) Ko posredno ili neposredno zahtijeva ili zaprimi ili prihvati nagradu ili kakvu drugu korist ili obećanje nagrade ili kakve druge koristi, za sebe ili drugoga, da korištenjem svog stvarnog ili pretpostavljenog službenog ili društvenog ili uticajnog položaja ili drugog statusa posreduje da službeno ili odgovorno lice u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ili strano službeno lice ili međunarodni službenik ili arbitar ili sudija porotnik izvrši ili ne izvrši službenu ili drugu radnju, kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko posreduje, koristeći svoj službeni ili društveni ili uticajni položaj ili drugi status, da službeno ili odgovorno lice u institucijama Brčko Bosne i Hercegovine ili strano službeno lice ili međunarodni službenik ili arbitar ili sudija porotnik izvrši službenu radnju koju ne bi smio izvršiti ili ne izvrši službenu ili drugu radnju koju bi morao izvršiti, kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od jedne do osam godina.
- (3) Ako je počinitelj za počinjenje krivičnog djela iz stava 2 ovog člana zahtijevao ili primio ili prihvatio nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugoga, kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od jedne do deset godina.
- (4) Primljena nagrada ili kakva druga korist bit će oduzeta.

6. KRIVIČNO DJELO PORESKA UTAJA ILI PREVARA/ PORESKA UTAJA/UTAJA POREZA I DOPRINOSA:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Poreska utaja ili prevara

Član 210

- (1) Ko izbjegne plaćanje davanja propisanih poreskim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, ne pruživši zahtijevane podatke ili pruživši lažne podatke o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa obaveza, a iznos poreza čije se plaćanje izbjegava prelazi iznos od 10.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava (1) ovog člana kazniće se i ko u namjeri da ostvari pravo na povrat ili kredit po osnovu indirektnih poreza propisanih poreskim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine podnese poresku prijavu neistinitog sadržaja sa iskazanim iznosom za povrat ili kredit indirektnih poreza koji prelazi 10.000 KM.
- (3) Ko počini krivično djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, ili ko počini krivično djelo iz stava (2) ovog člana, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovu indirektnih poreza prelazi iznos od 50.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko počini krivično djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM ili ko počini krivično djelo iz stava (2) ovog člana, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovu indirektnih poreza prelazi iznos od 200.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od najmanje tri godine.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 273

Porezna utaja

- (1) Ko za sebe ili drugog izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Federaciji ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Federaciji, ne dajući zahtijevane podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oporezivom prihodu

ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa takvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Utaja poreza i doprinosa

Član 287

- (1) Ko izbjegne plaćanje poreza propisanih poreskim zakonodavstvom Republike Srpske ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja propisanih u Republici Srpskoj ne dajući tražene podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje ovakvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko počini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ko počini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 150.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Utaja poreza i doprinosa

Član 264

- (1) Ko u namjeri da on ili neko drugo lice potpuno ili djelimično izbjegne plaćanje poreza propisanih aktima kojima se uređuje oblast poreza Republike Srpske, ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja, daje netačne ili nepotpune podatke o dohotku, predmetima ili drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa poreske

obaveze ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja ili ko u slučaju obavezne prijave ne prijavi prihod, predmet ili druge činjenice koje su od uticaja na utvrđivanje poreske obaveze ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja, pa zbog toga dođe do smanjenja ili neutvrđivanja poreske obaveze ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja u iznosu koji prelazi 10.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od jedne do pet godina i novčanom kaznom.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovoga člana kazniće se i ko poresku olakšicu u iznosu većem od 10.000 KM koristi suprotno uslovima pod kojima je poreske olakšice dobio.
- (3) Ko izvrši krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od dvije do deset godina i novčanom kaznom, a ako taj iznos prelazi 200.000 KM, kazniće se kaznom zatvora od tri do dvadeset godina i novčanom kaznom.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Porezna utaja

Član 267

- (1) Ko za sebe ili drugoga izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Brčko distriktu ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Brčko distriktu, ne dajući zahtijevane podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa takvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko učini krivično djelo iz stava 1 ovoga člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ko učini krivično djelo iz stava 1 ovoga člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

7. KRIVIČNO DJELO PREVARA U PRIVREDNOM POSLOVANJU/POSLOVNA PREVARA:

1. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 251

Prevara u privrednom poslovanju

- (1) Ko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi toj ili drugoj pravnoj osobi, upotrebom nenaplativih akceptnih naloga, čekova za koje zna da nemaju pokriće ili na drugi način dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

2. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Poslovna prevara

Član 265

- (1) Ko obavljaajući privrednu djelatnost pri sklapanju ili izvršenju ugovora ili posla obmane drugoga prikazivanjem da će obaveze biti ispunjene ili prikrićivanjem da obaveze neće biti ili da neće moći biti ispunjene, pa radi djelimičnog ili potpunog neispunjenja obaveze za drugu stranu ili nekog drugog nastupi imovinska šteta, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je izvršenjem djela iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi iznos od 10.000 KM, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi 50.000 KM, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

3. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Prevara u privrednom poslovanju

Član 272a

- (1) Ko u privrednom poslovanju u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi pravnom licu koje zastupa ili nekom drugom pravnom licu, lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica, dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini, kazniće se kaznom zatvora od jedne do pet godina i novčanom kaznom.
- (2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena velika imovinska korist ili prouzrokovana znatna šteta, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina i novčanom kaznom.
- (3) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno samo u namjeri da se drugom nanese šteta, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

4. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Prevara u privrednom poslovanju

Član 245

- (1) Ko kao zastupnik ili predstavnik pravnog lica, s ciljem pribavljanja protivpravne imovinske koristi tom ili drugom pravnom licu, upotrebom nenaplativih akceptnih naloga, čekova za koje zna da nemaju pokriće ili na drugi način, dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1 ovoga člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 10.000 KM, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1 ovoga člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 50.000 KM, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

8. KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA OVLASTI U PRIVREDNOM POSLOVANJU/NEZAKONITO POSTUPANJE U PRIVREDNOM POSLOVANJU:

1. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za tu pravnu osobu:
 - a. stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili izvan nje;
 - b. sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansama, procjenama ili inventurom ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i ishoda poslovanja, pa time dovede u zabludu upravu pravne osobe pri donošenju odluka o poslovima upravljanja;
 - c. uskrati plaćanje poreznih i drugih fiskalnih obaveza utvrđenih zakonom;
 - d. sredstva kojima raspolaze koristi protivno njihovoj namjeni;
 - e. na drugi način grubo povrijedi ovlasti raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

2. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Zloupotreba ovlašćenja u privredi

Član 263

- (1) Odgovorno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi za svoje ili drugo pravno lice:
- (2) stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili inostranstvu;

- (3) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansima, procjenama ili inventarisanjem ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i rezultata poslovanja;
- (4) pravno lice stavi u povoljniji položaj prilikom dobijanja sredstava ili drugih pogodnosti koje se pravnom licu ne bi priznale prema postojećim propisima;
- (5) pri izvršavanju poreskih ili drugih zakonskih obaveza uskrati sredstva koja predstavljaju javni prihod;
- (6) namjenska sredstva sa kojima raspolaže koristi protivno njihovoj namjeni;
- (7) na drugi način grubo prekrši zakon ili pravila poslovanja u odnosu na raspolaganje, korišćenje i upravljanje imovinom, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (8) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist ili je nastupila šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

3. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju

Član 248

- (1) Odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi za svoje ili drugo pravno lice:
- (2) stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili inostranstvu,
- (3) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansima, procjenama ili inventarisanjem ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i rezultata poslovanja,
- (4) pravno lice stavi u povoljniji položaj prilikom dobijanja sredstava ili drugih pogodnosti koje se pravnom licu ne bi priznale prema postojećim propisima,
- (5) pri izvršavanju poreskih ili drugih zakonskih obaveza uskrati sredstva koja predstavljaju javni prihod,
- (6) namjenska sredstva sa kojima raspolaže koristi suprotno njihovoj namjeni,

- (7) na drugi način prekrši zakon ili pravila poslovanja u odnosu na raspolaganje, korištenje i upravljanje imovinom, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina i novčanom kaznom.
- (8) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist ili je nastupila znatna šteta, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina i novčanom kaznom.

4. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju

Član 241

- (1) Odgovorno lice u pravnom licu koje s ciljem pribavljanja protivpravne imovinske koristi za to pravno lice:
 - f. stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili van nje;
 - g. sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansama, procjenama ili inventurom ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i ishoda poslovanja, pa time dovede u zabludu upravu pravnog lica pri donošenju odluka o poslovima upravljanja;
 - h. uskrati plaćanje poreznih i drugih fiskalnih obaveza utvrđenih zakonom;
 - i. sredstva kojima raspolaže koristi protivno njihovoj namjeni;
 - j. na drugi način grubo povrijedi ovlasti raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravnog lica, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1 ovoga člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

9. KRIVIČNO DJELO ORGANIZOVANI KRIMINAL/ IZVRŠENJE KRIVIČNOG DJELA U SASTAVU KRIMINALNOG UDRUŽENJA (U VEZI SA KRIVIČNIM DJELIMA KORUPCIJE I PRIVREDNOG KRIMINALA):

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Organizirani kriminal

Član 250

- (1) Ko učini krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine kao pripadnik grupe za organizovani kriminal, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ko kao pripadnik grupe za organizovani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ko organizuje ili bilo kako rukovodi grupom za organizovani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, kazniće se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.
- (4) Ko postane pripadnik grupe za organizovani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom Bosne i Hercegovine, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (5) Pripadnik grupe za organizovani kriminal iz st. 1. do 4. ovog člana koji otkrije tu grupu, može se osloboditi od kazne.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 342

Organizirani kriminal

- (1) Ko učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji kao član grupe za organizirani kriminal, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ko kao član grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupama za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.
- (4) Ko postane članom grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (5) Pripadnik grupe za organizirani kriminal iz st. (1) do (4) ovoga člana, koji tu grupu otkrije, može se osloboditi kazne.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Član 383a

Organizovani kriminal

- (1) Ko učini krivično djelo propisano Krivičnim zakonom Republike Srpske, kao pripadnik zločinačkog udruženja, ako za pojedino krivično djelo nije predviđena teža kazna, kazniće se zatvorom najmanje tri godine.
- (2) Ko kao pripadnik zločinačkog udruženja učini krivično djelo propisano Krivičnim zakonom Republike Srpske, za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža

kazna, ako za pojedino djelo nije propisana teža kazna, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

- (3) Ko organizuje ili bilo kako rukovodi zločinačkim udruženjem koje zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano Krivičnim zakonom Republike Srpske, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.
- (4) Ko postane član zločinačkog udruženja koje zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano Krivičnim zakonom Republike Srpske, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kazniće se zatvorom najmanje jednu godinu.
- (5) Pripadnik zločinačkog udruženja iz st. 1. do 4. ovog člana, koji otkrije zločinačko udruženje, može se osloboditi kazne.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Izvršenje krivičnog djela u sastavu kriminalnog udruženja

Član 366

- (1) Ko u sastavu grupe ili organizovane kriminalne grupe izvrši krivično djelo utvrđeno ovim zakonikom, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora od jedne do petnaest godina.
- (2) Ko u sastavu grupe ili organizovane kriminalne grupe izvrši krivično djelo utvrđeno ovim zakonikom za koje je propisana kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora od tri do dvadeset godina.
- (3) Ko organizuje ili rukovodi grupom ili organizovanom kriminalnom grupom koja zajedničkim djelovanjem izvrše krivično djelo propisano ovim zakonikom, kazniće se kaznom zatvora najmanje osam godina ili doživotnim zatvorom.
- (4) Pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe koja zajedničkim djelovanjem izvrše krivično djelo propisano ovim zakonikom, ako za pojedino krivično djelo nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe iz st. 1. do 4. ovog člana, koji pravovremeno prijavi ili otkrije grupu ili organizovanu kriminalnu grupu ili njihove vodeće članove, kazniće se kaznom zatvora do dvije godine, a može i se osloboditi kazne.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Organizirani kriminal

Član 336

- (6) Ko počini krivično djelo propisano zakonom u Brčko distriktu kao pripadnik grupe za organizirani kriminal, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (7) Ko kao pripadnik grupe za organizirani kriminal počini krivično djelo propisano zakonom u Brčko distriktu za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (8) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.
- (9) Ko postane pripadnikom grupe za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (10) Pripadnik grupe za organizirani kriminal iz stavova od 1 do 4 ovoga člana, koji zločinačku organizaciju otkrije, može se osloboditi kazne.

10. KRIVIČNO DJELO UDRUŽIVANJE RADI ČINJENJA KRIVIČNIH DJELA / ZLOČINAČKO UDRUŽENJE:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine:

Udruživanje radi činjenja krivičnih djela

Član 249

- (1) Ko organizuje grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više lica u cilju počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom Bosne i Hercegovine ako za takvo organizovanje ili udruživanje radi učinjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko postane pripadnik grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. ovog člana, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Pripadnik grupe ljudi koji otkrije grupu ili pripadnik udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovom sastavu ili za njih učinio krivično djelo, može se osloboditi od kazne.
- (4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spreči učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi od kazne.

2. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 340

Udruživanje radi činjenja krivičnih djela

- (1) Ko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi činjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko postane članom grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (3) Član grupe ljudi koji otkrije grupu ili član udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovom sastavu ili za njih učinio krivično djelo, može se osloboditi kazne.
- (4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi kazne.

3. Krivični zakon Republike Srpske (2003):

Zločinačko udruženje

Član 383

- (1) Ko organizuje udruženje koje ima za cilj vršenje krivičnih djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko postane član udruženja iz prethodnog stava, kazniće se zatvorom do dvije godine.
- (3) Izvršilac djela iz st. 1. i 2. koji spriječi izvršenje krivičnih djela navedenih u stavu 1. ovog člana ili ih pravovremeno prijavi ili otkrije organizaciju i vodeće članove udruženja, oslobodiće se od kazne.

4. Krivični zakonik Republike Srpske (2017):

Udruživanje radi vršenja krivičnih djela

Član 365

- (1) Ko organizuje ili rukovodi grupom koja ima za cilj vršenje krivičnih djela za koja je propisana kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, ako zakonom za takvo organizovanje nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko organizuje ili rukovodi organizovanom kriminalnom grupom koja ima za cilj vršenje krivičnih djela utvrđenih ovim zakonikom, ako zakonom za takvo organizovanje nije propisana teža kazna, kazniće se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (3) Pripadnik grupe iz stava 1. ovog člana kazniće se kaznom zatvora do tri godine, a pripadnik organizovane kriminalne grupe iz stava 2. ovog člana kazniće se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (4) Ako se djelo iz st. 1. i 2. ovog člana odnosi na grupu ili organizovanu kriminalnu grupu koja ima za cilj vršenje krivičnih djela za koje se može izreći kazna zatvora od dvadeset godina ili kazna doživotnog zatvora, organizator grupe ili organizovane kriminalne grupe će se kazniti kaznom zatvora od pet do dvadeset godina, a pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Organizator grupe ili organizovane kriminalne grupe iz st. 1, 2. i 4. ovog člana koji pravovremeno prijavi ili otkrije grupu ili organizovane kriminalne grupe, ili koji otkrivanjem grupe ili organizovane kriminalne grupe ili na neki drugi način spriječi izvršenje krivičnog djela radi čijeg vršenja je grupa ili organizovana kriminalna grupa organizovana, kazniće se kaznom zatvora do tri godine, a može se i osloboditi od kazne.
- (6) Pripadnik grupe ili organizovane kriminalne grupe iz st. 3. i 4. ovog člana koji otkrije grupu ili organizovanu kriminalnu grupu prije nego što je u njihovom sastavu ili za njih učinio neko krivično djelo radi čijeg izvršenja je grupa ili organizovana kriminalna grupa organizovana, ili koji otkrije vodeće članove grupe ili organizovane kriminalne grupe, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi od kazne.

5. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine:

Udruživanje radi počinjenja krivičnih djela

Član 334

- (1) Ko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više lica u cilju počinjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi počinjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko postane pripadnikom grupe ljudi ili udruženja iz stava 1 ovoga člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (3) Pripadnik grupe ljudi koji otkrije grupu ili pripadnik udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovu sastavu ili za njih počinio krivično djelo, može se osloboditi kazne.
- (4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi počinjenje krivičnog djela iz stava 1 ovoga člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi kazne.

Dodatak br. 5

Literatura

Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I., Rajić, Z., Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, Knjiga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske komisije, Sarajevo, 2005.;

Cvitanović, L., Sustav propisivanja kazne zatvora u kaznenom zakonu i kaznenom zakoniku (de lege lata i de lege ferenda), Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2004., vol. 25, br. 2., str. 891-920.;

Datzer, D., Vujović, S., Kaznena politika za korupcijska kaznena djela na području Kantona Sarajevo, Kriminologija & socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju, Zagreb, vol. 21, br. 2, 2013.;

Horvatić, Ž., Problem odnosa u zakonu propisane i sudskim presudama primjenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima krivičnih djela (zakonska i sudska kaznena politika), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2002., vol. 11, br. 2., str. 381-434.;

Maljević, A., Vujović, S., Kaznena politika za korupcijska krivična djela u Bosni i Hercegovini – kriminološka analiza, Pravna misao br. 9-10, Sarajevo, 2020.;

Perić, B., Uslovne kazne – pitanje kaznene politke ili politike procesuiranja, Fondacija Centar za javno pravo, Sveske za javno pravo br. 31, Sarajevo, 2018.;

Sijerčić-Čolić, H., Pleh, V., Gotovuša, E., Pregovaranje o krivnji u kaznenom pravosuđu i zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini, Policijska sigurnost, Zagreb, 2021.;

Simović, M., „O nekim aspektima instituta krivične nagodbe“, Angloameričko i evropsko kontinentalno pravo, Pravni život, Časopis za pravnu teoriju i praksu, broj 9/2011, godina LX, Knjiga 547, 1-1016, Beograd, 865-866.;

Stojanović, Z., Kaznena politika sudova, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Glasnik odjeljenja društvenih nauka, Podgorica, 24/2019., str. 67-89.;

Stojanović, Z., Kazneni rasponi i represivnost krivičnog zakonodavstva – uporednopravna analiza, Crimen – časopis za krivične nauke, Beograd, vol. XI, br. 1/2020., str. 3-33.

